

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0
ARAÇLARI KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN
TARİHSEL EMPATİ VE KÜLTÜREL MİRASA
DUYARLILIK KAZANMALARINA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

Bünyamin MERT
Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

Mayıs, 2023

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0
ARAÇLARI KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN
TARİHSEL EMPATİ VE KÜLTÜREL MİRASA
DUYARLILIK KAZANMALARINA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

Hazırlayan

Bünyamin MERT

Danışman

Prof. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

AFYONKARAHİSAR 2022

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Empati ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Kazanmalarına Etkisinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde bilimsel etik kurallara ve atıf gösterme ilkelerine riayet ettiğimi belirterek aksi bir durumun tespiti hâlinde sorumluluğun tamamen bana ait olduğunu kabul, beyan ve taahhüt ederim.

22/05/2023

İmza

Bünyamin MERT

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Bünyamin MERT
	Numarası	200682102
	Anabilim Dalı	Temel Eğitim
	Programı	Sınıf Eğitimi
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı	Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Empati ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Kazanmalarına Etkisinin İncelenmesi	
Tez Savunma Sınav Tarihi	22.05.2023	
Tez Savunma Sınav Saati	10.00	

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒oy birliği – ☐oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN TARİHSEL EMPATİ VE KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK KAZANMALARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Bünyamin MERT

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

Mayıs, 2023

Danışman: Prof. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

Bu araştırmada, ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının öğrencilerin tarihsel empati becerilerine ve kültürel mirasa duyarlılık değerine yönelik etkisini ve öğrencilerin bu uygulamalara ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Afyonkarahisar ili Bolvadin ilçesinde bir devlet ilkokulunda 4. sınıfta okumakta olan 17 ilkokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada karma yöntemler araştırması kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmında gümlü desen, nitel kısmında ise durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nicel veri elde etmek için ön test son test tek gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Çalışkan ve Demir (2019) tarafından geliştirilen Tarihsel Empati Ölçeği ve Halaç, Gürdoğan-Bayır ve Çengelci-Köse (2021) tarafından geliştirilen Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada nitel veriler araştırma süresince araştırmacı ve öğrenciler tarafından tutulan günlükler ve araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilmiştir. Araştırma sonucunda; Web 2.0 uygulamaları Tarihsel Empati Ölçeği'ne göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği sonuçlarında ise, merak ve koruma boyutunda anlamlı bir farklılık olmasa da ölçeğin toplam puanı ve aktarma boyutunda son test puanları lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin web 2.0 uygulamalarına yönelik görüşleri doğrultusunda öğrenciler, web 2.0 araçları ile etkinlikler hazırladıklarını, uygulama sürecinin eğlenceli ve zevkli geçtiğini, web 2.0 araçları ile kalıcı öğrenmeler sağladıklarını, uygulama sürecinde empati duygusunun, işbirliğinin, kültürümüzün korunması ve gelecek nesillere aktarılmasının gerektiğini belirtmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Kültürel mirasa duyarlılık, tarihsel empati, web 2.0, 4. sınıf sosyal bilgiler dersi

ABSTRACT

WEB 2.0 IN SOCIAL STUDIES COURSE STUDENTS' USE OF TOOLS HISTORICAL EMPATHY AND CULTURAL HERITAGE THE EFFECT OF SENSITIVITY EXAMINATION

Bünyamin MERT

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION**

May, 2023

Advisor: Prof. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

In this study, it was aimed to determine the effect of using web 2.0 tools in primary school 4th grade Social Studies course on students' historical empathy skills and sensitivity to cultural heritage, and to determine students' views on these practices. The study group of the research consists of 17 primary school students studying in the 4th grade of a public primary school in the Bolvadin district of Afyonkarahisar in the fall semester of the 2021-2022 academic year. Mixed methods research was used in the research. Embedded design was used in the quantitative part of the research, and case study design was used in the qualitative part. In order to obtain quantitative data, a pre-test post-test single-group quasi-experimental design was used. Historical Empathy Scale developed by Çalışkan and Demir (2019) and Cultural Heritage Sensitivity Scale developed by Halaç, Gürdoğan-Bayır and Çengelci-Köse (2021) were used as data collection tools in the research. Qualitative data in the research were obtained from the diaries kept by the researcher and students during the research, and from the semi-structured interview form developed by the researcher. As a result of the research; Web 2.0 applications did not make a statistically significant difference according to the Historical Empathy Scale. In the results of the Cultural Heritage Sensitivity Scale, it was concluded that although there was no significant difference in the dimension of curiosity and protection, there was a significant difference in favor of the post-test scores in the total score of the scale and the transfer dimension. In addition, in line with the opinions of the students participating in the research on web 2.0 applications, the students stated that they prepared activities with web 2.0 tools, that the application process was fun and enjoyable, that they provided permanent learning with web 2.0 tools, that the sense of empathy, cooperation, our culture should be preserved and transferred to future generations.

Keywords: Sensitivity to cultural heritage, historical empathy, web 2.0, 4th grade social studies course

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın başından sonuna kadar her aşamasıyla titizlikle ilgilenen, her konuda hoşgörüsü ve sabrı ile bana yardımcı olan, bu yolda gelişmemi sağlayan ve araştırmalarımı titizlikle inceleyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma jürisinde bulunarak önerileriyle tezime katkı sağlayan Sayın Doç. Dr. Sibel YAZICI ve Doç. Dr. Vedat AKTEPE hocalarıma saygılarımla teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimi ve tez sürecinde yardımları ve katkılarından dolayı okul müdürüm Sayın Ahmet KARAKOÇ'a teşekkürü borç bilirim. Araştırmamın şekillenmesini sağlayan öğrencilerime sevgilerimi, değerli velilerime saygılarımı sunarım.

Son olarak büyük fedakârlıklarla beni okutan ve bugünlere gelmemi sağlayan, bu yaşa kadar eğitimime maddi manevi destek veren babam Mustafa MERT ve annem Nuray MERT başta olmak üzere tüm aileme; destekleriyle bana güç veren sevgili eşim Yasemin MERT'e ve sevgileri ile bana sonsuz huzur veren oğlum Yusuf Yasir MERT ve kızım Zeynep Sümeyye MERT'e sevgi, saygı ve sonsuz teşekkürü borç bilirim.

Bünyamin MERT
2023, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇEVÇERE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.KURAMSAL ÇERÇEVE	10
1.1. SOSYAL BİLGİLER DERSİ VE ÖNEMİ	10
1.2. TARİHSEL EMPATİ BECERİSİ.....	11
1.3. KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK DEĞERİ	14
1.4.SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI.....	15
1.5.SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE TARİHSEL EMPATİ.....	17
1.6. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK DEĞERİ	18
1.7. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMI	20
1.8. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ VE WEB 2.0 ARAÇLARI.....	23
1.8.1. Canva	25
1.8.2 Prezi	25
1.8.3. Powtoon	26
1.8.4. Google Form.....	26
1.8.5. Wordwall	26
2.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	28
2.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	28
2.1.1. Web 2.0 Kullanımı ile İlgili Araştırmalar	28
2.1.2. Tarihsel Empati Becerisi ile İlgili Araştırmalar	31
2.1.3. Kültürel Mirasa Duyarlılık Değeri ile İlgili Araştırmalar	34
2.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	35
2.2.1. Web 2.0 Kullanımı ile İlgili Araştırmalar	35
2.2.2. Tarihsel Empati Becerisi ile İlgili Araştırmalar	39
2.2.3. Kültürel Mirasa Duyarlılık Değeri ile İlgili Araştırmalar	41

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	43
2. ÇALIŞMA GRUBU	45
3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	46

3.1. TARİHSEL EMPATİ ÖLÇEĞİ	46
3.2. KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK ÖLÇEĞİ	47
3.3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU	47
3.4. ÖĞRENCİ GÜNLÜKLERİ	48
3.5. ARAŞTIRMACI GÜNLÜKLERİ	48
4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	48
4.1. UYGULAMA ÖNCESİ SÜREÇ	49
4.2. UYGULAMA SÜRECİ	50
4.3. UYGULAMA SONRASI SÜREÇ	53
5. VERİLERİN ANALİZİ	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

1. ARAŞTIRMANIN NİCEL VERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	58
1.1. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI KULLANIMININ, ÖĞRENCİLERİN TARİHSEL EMPATİ BECERİSİNE İLİŞKİN BULGULAR	58
1.2. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI KULLANIMININ, ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK DEĞERİNE İLİŞKİN BULGULAR	59
1.3. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI KULLANIMININ, ÖĞRENCİLERİN TARİHSEL EMPATİ ÖLÇEĞİ ÖN-TEST VE SON-TEST PUANLARI CİNSİYET DEĞİŞKENİNE ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR	60
1.4. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI KULLANIMININ, ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK ÖLÇEĞİ ÖN-TEST VE SON-TEST PUANLARI CİNSİYET DEĞİŞKENİNE ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR	61
2. ARAŞTIRMANIN NİTEL VERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	62
2.1. GÖRÜŞMELER VE GÜNLÜKLERE İLİŞKİN BULGULAR	62
2.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Ürün Oluşturma Süreci Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	63
2.1.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları İle Ürün Oluşturma Sürecinde En Beğenilen Araçlar Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	65
2.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının İlgi Çekici Yönleri Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	67
2.1.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının Öğretim Sürecindeki Faydaları Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	68
2.1.5. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının Beğenilmeyen Yönleri Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	70
2.1.6. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Web 2.0 Araçları ile Ürün Oluşturma Sürecinde Yardım Alınan Kişiler Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	71
2.1.7. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının Kültürü Anlama ve Koruma Konusundaki Katkıları Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	73
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	76
KAYNAKÇA.....	87
EKLER DİZİNİ	99

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Tarihsel Empati Alt Boyutları	12
Tablo 2. Web 1.0 ile Web 2.0 Uygulamalarının Karşılaştırılması	25
Tablo 3. Araştırmada Yer Alan Öğrencilerin Demografik Özellikleri	46
Tablo 4. Araştırmanın Uygulama Süreci	51
Tablo 5. Öğrenci Görüşmelerinin Genel Bilgileri	53
Tablo 6. Öğrencilerin Tarihsel Empati Ölçeği Ön-test ve Son-test Puanlarına İlişkin Betimsel Veriler	55
Tablo 7. Öğrencilerin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği Ön-test ve Son-test Puanlarına İlişkin Betimsel Veriler	55
Tablo 8. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Tarihsel Empati Becerisine Etkisine İlişkin Bağımlı Örneklem T Testi Sonuçları	58
Tablo 9. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Kültürel Mirasa Duyarlılık Değerine Etkisine İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları... ..	59
Tablo 10. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Kültürel Mirasa Duyarlılık Değerine Etkisine İlişkin Bağımlı Örneklem T Testi Sonuçları..	59
Tablo 11. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Empati Ölçeği Ön-test Puanlarına Etkisine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları.....	60
Tablo 12. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Empati Ölçeği Son-test Puanlarına Etkisine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları.....	60
Tablo 13. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği Ön-test Puanlarına Etkisine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları.....	61
Tablo 14. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği Son-test Puanlarına Etkisine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları.....	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Web 1.0 ile Web 2.0 Karşılaştırılması.....	24
Şekil 2. Gömülü Karma Desen Modeli.....	44
Şekil 3. Araştırma Süreci.....	45
Şekil 4. Uygulama Öncesi Süreç.....	50
Şekil 5. Web 2.0 Uygulama Süreci ve Grupların Kullandıkları Web 2.0 Araçları.....	52
Şekil 6. Araştırma Sürecinin Veri Analizleri.....	57
Şekil 7. Öğrenci Görüşlerinden Elde Edilen Temalar.....	63
Şekil 8. Sosyal Bilgiler Dersinde Ürün Oluşturma Sürecinde Yapılan Çalışmalar Kod Haritası.....	63
Şekil 9. Web 2.0 Araçları İle Ürün Oluşturma Sürecinde En Beğenilen Araçlar Kod Haritası.....	65
Şekil 10. Ürün Oluşturma Sürecinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının İlgi Çekici Olmasına Yönelik Kod Haritası.....	67
Şekil 11. Ürün Oluşturma Sürecinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının Faydalarına Yönelik Kod Haritası.....	68
Şekil 12. Ürün Oluşturma Sürecinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının Beğenilmeyen Yönlerine Yönelik Kod Haritası.....	70
Şekil 13. Ürün Oluşturma Sürecinde Öğrencilerin Karşılaşılan Sorunları Çözmek İçin Kimlerden Yardım Alındığına Yönelik Kod Haritası.....	72
Şekil 14. Kültürümüzü Anlama ve Koruma Konusunda Web 2.0 Araçlarının Faydalarına Yönelik Kod Haritası.....	73

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%: Yüzde

&: ve

AKT.: Aktaran

EBA: Eğitimde Bilişim Ağı

F: frekans

FATİH: Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi

ISTE: The International Society for Technology in Education

KMDÖ: Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

N: Örneklem büyüklüğü

P: Anlamlılık testine ilişkin olasılık değeri

S.S.: Standart sapma

SPSS: Stastical Package For The Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

T.: t testi

TDK: Türk Dil Kurumu

TEÖ: Tarihsel Empati Ölçeği

YY.:yüzyıl

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın alt problemleri ve araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir.

PROBLEM DURUMU

21. yüzyılda, yaşadığı çağı iyi anlayabilen, değişen dünyaya yön veren, yenilikçi düşünebilen, bilgiye kolay ve hızlı ulaşabilen, toplumun ihtiyaçlarını iyi analiz edebilen ve en önemlisi hayat boyu öğrenmeyi öğrenen bireylerin yetişmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır (Çiftçi vd., 2021). Çünkü çocuklar durmadan gelişen teknoloji ve sürekli değişen böyle bir ortamda yetişmektedir (Oblinger, 2004). Günümüz çocukları, zor ulaşılan ve çok fazla emek gerektiren bilgilere ulaşmayı istememektedirler. Bu istekleri sonucunda çocuklar çok daha kolay olan bir sistemin içerisine dahil olmaktadır (Karamustafaoğlu ve Kılıç, 2020). Değişen istekler ve gelişen dünyaya uyum sağlayamayan insan ve toplumlar geri kalmaya mecbur olmaktadır. Toplumsal ilerlemenin devamlı olması teknolojik yeniliklere ayak uydurmanın yanında insan hayatına dokunan eğitimle de doğrudan alakalıdır. Eğitim teknolojik gelişmeleri etkilediği gibi, teknolojik gelişmelerden de etkilenmektedir. Bu karşılıklı etkileşime bağlı olarak Sosyal Bilgiler dersi başta olmak üzere birçok dersin eğitim vizyonunda büyük değişimler yaşanmıştır (Farisi, 2016). Değişim sadece vizyon ile sınırlı kalmayıp Sosyal Bilgiler dersinin öğrencileri hayata hazırlayan bir ders olması sebebiyle Sosyal Bilgiler dersi içeriği, amaçları, kullanılan araçlar ve öğretim yöntemleri boyutunda da büyük değişimler meydana gelmiştir (Avcı vd., 2020).

Ülkemiz bu değişimlere ayak uydurmak amacıyla ve çağın ihtiyaçları doğrultusunda 2004 yılında geleneksel eğitim modelinden yapılandırmacı eğitim modeline geçilmiştir. Yapılandırmacı eğitimde, öğrenme-öğretme sürecine öğrenci aktif katılım sağlaması beklenmekte, süreç öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre şekillenmekte, öğrencilerin ön öğrenmeleri, ilgi alanları, bilgi ve becerileri dikkate alınarak şekillenmelidir (Ceylan, 2021). Gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurma adımları eğitim modeli değişiminin ardından öğretim programlarında meydana gelen değişim ile devam etmiştir. Yeni neslin değişen beklentilerine cevap verme konusunda mevcut öğretim programlarının yetersiz kalması nedeniyle öğretim programlarının/ortamlarının yenilikçi teknolojilerin kullanılarak yeniden

yapılandırılması zorunlu bir hale gelmiştir (Somyürek, 2014). Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı da 2018 yılında yeniden hazırlanmıştır (MEB, 2018).

İlkokul düzeyinde öğrencilerin hayata hazırlanmalarında kritik öneme sahip derslerden biri de Sosyal Bilgiler dersidir (Avcı ve Baş, 2020). Sosyal Bilgiler dersi, öğrencileri içinde yaşadığı çağa en iyi şekilde hazırlamaya çalışmaktadır (Ünlüer, 2018). Sosyal Bilgiler dersi öğretiminin amacı; öğrencilere, demokrasinin tam anlamıyla uygulandığı bir toplumda etkin ve duyarlı yurttaşlar olabilmeleri için gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumları kazanmalarını sağlamaktır (Öztürk, 2006). Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin kendisine, ailesine, diğer insanlara, kanunlara ve ülkesine karşı görev ve sorumluluklarının neler olduğunu ve özellikle toplumsal çevresine etkili bir biçimde nasıl uyum sağlanacağını öğretir (Sözer, 1998). Sosyal Bilgiler dersinin bu amaçlarına bakıldığında öğrenciler için soyut kavramlar ortaya çıkmaktadır. Geleneksel yöntemler ile işlenen Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin dersi istenilen ölçüde öğrenemedikleri ortaya çıkmaktadır (Kösem, 2019).

Alanyazında bakıldığında, geleneksel yöntem ve teknikler kullanılarak yapılan Sosyal Bilgiler öğretimi sürecinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler derslerinde sıkıldıkları bu nedenle de dersi sevmedikleri (Kösem, 2019; Göksu, 2020) ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda, eğitim-öğretim sürecinde teknolojinin hızla gelişmesi, bireysel farklılıkların artması ve toplumsal ihtiyaçların değişmesiyle birlikte geleneksel yöntem ve tekniklerin yerini teknoloji destekli öğretim kaynakları almaya başlamıştır. Bu değişim sürecinden etkilenen derslerden birisi ise ‘Sosyal Bilgiler’ dersidir. Ortaya çıkan yeni süreç, öğrencilerde kazandırılması istenen kazanımların soyut kavramlar değil somut kavramlar olması veya soyut kavramların somutlaştırılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bilgilerin soyut kavramlar olmaktan çıkarıp, somut kavramlara dönüşmesi günümüzde hızla gelişen eğitim teknolojilerinin katkısıyla mümkün olmaktadır. Bu nedenle derslerin işlenişini somutlaştırmak ve yeni teknolojiler ile ders ortamını zenginleştirme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Köstüklü, 2014). Sosyal Bilgiler dersi konularının bilgi aktarımından çok uygulamalı gerçekleştirilmesi, konuların birden çok duyu organına hitap ederek somutlaştırılması öğrenme sürecini olumlu etkilemektedir (Pişmek,2020). Kösem (2019)’in araştırma sonuçlarına göre öğrenciler, öğretmenlerden; derslerde etkinliklere yer verilmesini, derslerin daha eğlenceli hale getirilmesini ve öğrencilerin kendi deneyimlerini ortaya koyabilecekleri yaparak ve yaşayarak öğrenme ortamları oluşturmaları beklemektedir.

Eğitim teknolojisi ve internetin hızla gelişmesiyle birlikte eğitim-öğretim süreci de çok amaçlı bir boyut kazanmıştır. Öğrencilerin bireysel farklılıklarının değişmesi, bilgiye ulaşma yollarının hızlanması ile birlikte bilgisayar ve internet teknolojilerinin eğitimde kullanılması zorunluluk haline gelmiştir (Yeşiltaş, 2016). Sosyal bilgiler dersi konularının bilgi aktarımından çok uygulamalı gerçekleştirilmesi, konuların birden çok duyu organına hitap ederek somutlaştırılması öğrenme sürecini olumlu etkilemektedir (Pişmek, 2020). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın (MEB, 2018) özel amaçlarından birisi de öğrencilerin teknoloji ve bilimsel gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmalarına dikkat çekmektedir. Bu nedenle web 2.0 araçları eğitimde önemli noktaya gelmiştir (Ajjan & Hartshorne, 2008). Web 2.0 araçları ile öğrenciler çift yönlü iletişime geçmişlerdir (Bozkurt, 2013). Bu durum ise işbirlikçi çalışmaları ve web 2.0 araçlarının yaygınlaşmasını sağlamaktadır (Alp ve Kaleci, 2018). Eğitimciler de web 2.0 araçları gibi teknolojik araç ve gereçleri eğitim ortamlarında kullanarak öğretimin zenginleşmesine katkı sağlarken (Orhan vd., 2014), öğretimde bireylere 21. yy. becerileri kazandırarak, elde edilen bilgiyi etkili ve verimli kullanan bireylerin yetiştirilmesine fırsat tanımaktadır (Deperlioğlu ve Köse, 2010).

İlkokul döneminde kazanılan bilgi, beceri, değer, tutum ve davranışlar bireyin geleceğini inşa etmesi bakımından önem taşımaktadır (Safran, 2011). Bu bağlamda bireyin sosyal beceriler kazanıp etkili vatandaş olmasında iletişim ve empati becerisi önemli görülmektedir. Empati becerisini kazanan bireyler toplumdaki paydaşlarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilir hale gelebilmektedir (Yüksel, 2004). Empati bireylerin, karşısındaki bir nesneyi kendi içine alarak anlamlandırması süreci olarak tanımlanmaktadır (Dökmen, 2016). 2018 yılında uygulanmaya başlanan Sosyal Bilgiler öğretim programında kazandırılması istenen beceriler arasında empati becerisi de yer almaktadır (Tay, 2017). Öğrencilerin kendilerini toplumda büyük bir sosyal bütünün, geçmişin ve geleceğin bir parçası olarak konumlandırması ise Sosyal Bilgilerin düşünme becerilerinden biri olan tarihsel empati ile mümkün görülmektedir (Karabağ, 2003).

Eğitim işlevleri bakımından çeşitlilik gösterir. Öğretim programlarında öğrencilere kazandırılması istenen bilgi ve beceriler bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan beceriler dışında öğrencilere kazandırılması istenen değerler de bulunmaktadır. Bu değerlerden birisi de Kültürel Mirasa Duyarlılık

değeridir (Açık 2020). Sosyal Bilgiler öğretim programında bu değer in amacı, kültürel miras öğelerini gelecek kuşaklara aktarmak olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2018). Ülkemizde ilkokul düzeyinde kültürel mirasa duyarlılık değeri kazandırmada en büyük görev sosyal bilgiler dersine yüklenmiştir. ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında temel amaçlarından birisinin de kültürel mirasa duyarlılık değerin in öğrencilere kazandırılmasıdır (MEB, 2018).

Alanyazın incelendiğinde; ülkemizde Web 2.0 araçları üzerine yapılan araştırmaların çoğunlukla ortaokul ve üstü düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır (Yazıcı vd., 2021). Bu düzeyde ise en fazla çalışma yapılan alanların Fen Bilimleri, Yabancı Dil ve Türkçe olduğu görülmüştür (Gün, 2015; Akbaba, 2019; Batıbay, 2019; Ceylan, 2019; Kaynar, 2019; Keleş, 2019; Sarı, 2019; Almalı, 2020; Çenesiz, 2020; Yıldırım, 2020; Arabacı, 2021; Can, 2021; Çıldır, 2021; Demirağ, 2021; Kamar, 2021; Keskin, 2021; Kırbaş, 2021; Kurtoğlu, 2021; Altunay, 2022; Bilgin, 2022; Erdoğan, 2022; Yalçın, 2022). Yapılan araştırmalarda katılımcıların genel olarak öğretmen, öğretmen adayı ve öğrenciler olduğu görülmüştür. Yapılacak olan araştırma ilkokul düzeyinde olması, sosyal bilgiler eğitiminde kullanılması, teknolojik gelişmelerin kültürel mirasın korunması üzerindeki etkisinin ortaya konulması, tarihsel empati konusunun ilkokul düzeyinde çalışılacak olması ile alanyazına katkı sağlaması beklenmektedir. Bu çalışmanın alanyazında bulunan boşluğu doldurması ve yapılacak olan çalışmalara ışık tutacağı için önem taşımaktadır.

Verilen tüm bilgiler bağlamında bu araştırmada 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçlarının öğrencilerin tarihsel empati becerilerine ve kültürel mirasa duyarlılık değerlerine etkisi ve web 2.0 araçlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının öğrencilerin tarihsel empati becerilerine ve kültürel mirasa duyarlılık değerine yönelik etkisini ve öğrencilerin bu uygulamalara ilişkin görüşlerini belirlemektir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

21. yüzyıl dünyasında teknoloji hızla gelişmiş ve gelişen teknolojiye uyum sağlayabilen, nitelikli ve rekabetçi insana ihtiyaç duyulmuştur. Devletler bu ihtiyaçları

karşılayabilmek için rekabete girmişlerdir. Devletler nitelikli insan ihtiyacını karşılayabilmenin yolunun nitelikli ve yenilikçi eğitimden geçtiğini ortaya koymuşlardır. Dünyada ortaya çıkan bu rekabet sonucunda eğitim alanında çok hızlı değişim ve gelişmeler meydana gelmiştir.

Bu değişimden eğitim ve öğretim sistemleri de etkilenmiştir. Eğitim alanında meydana gelen teknolojik gelişmeler sonucunda geleneksel eğitim-öğretim yerini öğrenciyi merkeze alan eğitim anlayışına bırakmıştır. Öğrenci merkezli eğitim-öğretim ile öğrencilerin bilgiye ulaşan, çözümlemesini yapan, yorumlayan ve sorgulayan bireyler olmaları istenmektedir. Öğrenci merkezli eğitim-öğretim sürecinin geleneksel yöntem ve teknikler ile istenilen hedeflere ulaşması mümkün değildir. Bu nedenle yeni teknolojiler eğitim alanında kullanılmaya başlanmıştır. İnternet, projeksiyon cihazı, bilgisayar, tablet ve akıllı tahta gelişen teknoloji ile eğitimin vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Öğretmen ve öğrencilerin bu teknolojiye ulaşabilme ve kullanabilme düzeyleri eğitimde verimliliği etkilemektedir.

Gelişen teknoloji ile eğitim anlayışı da değişmektedir. Teknolojik gelişmelerin eğitim alanında kullanılması sonucu eğitimde ve istendik davranışlarda meydana gelen değişimler araştırmalara yansımaktadır. Eğitim alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde; öğrencilerin ilgisini çeken ve öğrenci seviyeleri dikkate alınarak hazırlanmış olan öğretim materyallerinin öğrencilerin derslere etkin katılımını sağladığı (Sağlam, 2010), öğrencilere öğrenmiş oldukları soyut ve teorik bilgilerin yaşamlarında kullanarak, yaparak yaşayarak, uygulama yaparak öğrenmelerine fırsat verdiği (Çekirdekçi ve Toptaş, 2015) sonucunu ortaya koymaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında kazandırılmak istenen hedef beceriler; araştırma, dijital okuryazarlık, çevre okuryazarlığı, eleştirel düşünme, değişim ve sürekliliği algılama, empati, girişimcilik, finansal okuryazarlık, gözlem, hukuk okuryazarlığı, harita okuryazarlığı, iletişim, özdenetim, işbirliği, problem çözme, karar verme, yenilikçi düşünme, sosyal katılım, vd. şeklinde ifade edilmektedir (MEB, 2018). Sosyal Bilgiler dersinin temel amacı, toplumun benimsemiş olduğu değerler ile bireylerin bütünleşerek bu değerleri kabul etmeleri ve değerleri karakter haline getirmeleri olmalıdır (Selçuk, 2016). Söz konusu değerler MEB (2018)'e göre; bağımsızlık, özgürlük, adalet, barış, aile birliğine önem verme, çalışkanlık, bilimsellik, dayanışma, dürüstlük, duyarlılık, estetik, vatanseverlik, eşitlik, sevgi, saygı, yardımseverlik, sorumluluk, tasarruf, olarak belirtilmektedir.

Yapılan araştırmalar sonucunda birden fazla duyu organına hitap edebilen eğitim teknolojileri; öğrencilerde kalıcı öğrenmeyi, öğrenciler arasında öğrenme eksikliklerinin en aza indirilmesini, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını ve öğretmenlerin bu süreçte bilgiyi sunan değil bilgiye ulaşma konusunda rehber olan bireyler olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır (Kahyaoğlu, 2011; Elmas ve Geban, 2012; Metin, 2018).

Yeni eğitim teknolojilerinin derslerde kullanılması öğretim ortam ve yöntemlerinin çeşitlendirilmesini sağlamaktadır. Öğretmenlerin dersleri daha ilgi çekici hale getirecekleri, öğrencilerin ön öğrenmelerini ortaya çıkarabilecekleri, derste etkin katılımlarını sağlayacakları yeni eğitim teknolojilerinden birisi de web 2.0 araçlarıdır. Web 2.0 araçları içerisindeki çeşitli uygulamalar ile öğrencilerin dikkatini çekmekte, öğrenciler arasında işbirliğini artırmakta, eğlenceli ders süreci oluşturmakta ve öğrencilerin öğrenme eksikliklerini ortaya koymaya yardımcı olmaktadır (Kekeç vd., 2015). Bu araçlar içeriğindeki öğrenciler tarafından en çok sosyal ağlar, bloglar, videofotoğraf paylaşım ve mesajlaşma uygulamaları kullanılmaktadır (Genç, 2010). Alanyazın incelendiğinde, youtube, eba, wordart, pictrama, quizizz, kahoot, kakao, prezi, canva, powtoon, wordmint, padlet, quiver vb. web 2.0 araçlarının öğretimde kullanılmasının öğrencilerde kalıcı öğrenmeler sağladığı sonucu görölmektedir (Yılmaz, 2022).

Devletler gelişen teknolojiye yetişmeye çalışırken kendi kültür ve tarihini de yeni nesillere aktarma çabası içerisinde. Bu nedenle eğitimde kültür, tarih ve teknoloji bir arada kullanılmak istenmektedir. Bu durum Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan amaçlarda açıkça belirtilmektedir. *‘Türk tarihini ve kültürünü oluşturan temel süreç ve öğeleri anlayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın geliştirilmesi ve korunması gerektiğini kabul etmeleri,’* ve *‘Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları* (MEB, 2018) maddeleri teknolojik gelişmelerin kültür ve tarih eksenli hayatımızda yer almasının amaçlandığını görölmektedir.

PROBLEM

4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının öğrencilerin tarihsel empati becerileri ve kültürel mirasa duyarlılık değeri üzerinde etkisi var mıdır? Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

ALT PROBLEMLER

1) Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının, öğrencilerin tarihsel empati becerisine etkisi var mıdır?

a) Deney grubu öğrencilerinin Tarihsel Empati Ölçeği ön-test son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2) Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının, öğrencilerin kültürel mirasa duyarlılık değerine etkisi var mıdır?

a) Deney grubu öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği ön-test son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3) Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel empati becerisi kazandırılmasında web 2.0 araçları kullanılmasının ön test-son test tarihsel empati ölçeği puanları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?

4) Sosyal Bilgiler dersinde kültürel mirasa duyarlılık değeri kazandırılmasında web 2.0 araçları kullanılmasının ön test-son test kültürel mirasa duyarlılık ölçeği puanları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?

5) 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçlarının kullanılmasına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

SAYILTILAR

1) Deney grubunda yer alan 4. sınıf öğrencileri Tarihsel Empati Ölçeği ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği'ni içtenlikle cevaplamıştır.

2) Deney grubu öğrencileri uygulama sonunda sürecine ait düşüncelerini yarı yapılandırılmış görüşme formuna samimi olarak ifade etmişlerdir.

3) Kültür ve miras ünitesinde konuları kapsayan altı haftalık uygulama sürecine öğrencilerin katılımı eşit düzeydedir.

4) Araştırma sürecinde kullanılan veri toplama araçlarının amaca uygun olduğu kabul edilmektedir.

SINIRLILIKLAR

1) Bu araştırma Afyonkarahisar ili Bolvadin ilçesinde bulunan bir devlet ilkokulu 4-A sınıfında öğrenim görmekte olan öğrencileri ile sınırlıdır.

- 2) 2021-2022 eğitim-öğretim yılının 1. döneminde 4. sınıf sosyal bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanı ve “Ailemin Tarihi, Milli Kültür Öğelerimiz, Geçmişten Bugüne Çocuk Oyunları, Bir Kahramanlık Destanı: Milli Mücadele” konuları ile sınırlıdır.
- 3) Web 2.0 araçlarından Google form, Canva, Prezi, Powtoon ve Wordwall uygulamaları ile sınırlıdır.
- 4) “Tarihsel Empati Ölçeği” ve “Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği” ile elde edilen veriler ile sınırlıdır.

TANIMLAR

Sosyal Bilgiler: Bireyin sosyal kimliğini gerçekleştirmesine ve bu kimliği fark etmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, arkeoloji coğrafya, , sosyoloji, ekonomi, psikoloji, siyaset bilimi, antropoloji sosyal bilimler ve hukuk gibi konularda faydalı bilgileri işeyen, farklı öğrenme alanlarının bir ünite veya tema adı altında birleşmesini sağlayan; insanın fiziksel ve sosyal çevre ile etkileşimini geçmişini, bugününü ve geleceğini araştıran planlı ve amaçlı bir ilköğretim kademesi dersidir (MEB, 2018).

Öğrenme Alanı: Birbiriyle bağlantılı kavram, tema ve becerilerin bir araya geldiği yapı (MEB, 2018)

Kültür ve Miras: Daha öncesi kuşaklardan tarafından oluşturulup günümüze kadar gelen evrensel özelliğe sahip olan maddi (somut), maddi olmayan (soyut) değerlerdir.

Eğitim Teknolojisi: Eğitim teknolojisi; genelde eğitime, özelde öğrenme durumuna egemen olabilmek için ilgili bilgi ve becerilerin işe koşulmasıyla öğrenme ya da eğitim süreçlerinin işlevsel olarak yapılandırılmasıdır” (Alkan, 1998)

Web 2.0 Araçları: Normal derecede bilgisayar kullanabilme becerisi ile yeni bilgilerin oluşturulmasına ve oluşturulan bilgilerin paylaşılmasına imkan sağlayan özel yazılımların genel adıdır (Oliver, 2007; Saeed, Yang vd., 2009).

Tarihsel Empati: Geçmişteki insanların hayatlarını ve eylemlerini çevreleyip yönlendiren sosyal, kültürel, entelektüel ve duygusal etkenleri anlamak ve geçmiş hakkında bir çıkarım veya değerlendirme yaparken bunları hesaba katmak anlamına gelir (MEB, 2018).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇEVÇERE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümünde, araştırmaya ilişkin kuramsal çerçeve ile yurt içinde ve yurt dışında yapılan ilgili çalışmalar yer almaktadır.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu kısmında sosyal bilgiler dersi ve önemi, tarihsel empati becerisi, kültürel mirasa duyarlılık değeri, sosyal bilgiler öğretim programı, sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel empati, sosyal bilgiler öğretiminde kültürel mirasa duyarlılık değeri, sosyal bilgiler öğretiminde teknoloji kullanımı, sosyal bilgiler öğretimi ve web 2.0 araçları konu başlıkları ele alınmıştır.

1.1. SOSYAL BİLGİLER DERSİ VE ÖNEMİ

Toplumsal konularda karar verme, toplumda meydana gelen problemleri çözme ve bir vatandaşın yaşadığı toplumdaki görevlerini öğrenmesini sağlayan Sosyal Bilgiler, sosyal bilimler içinde yer alan bir disiplin olarak tanımlanabilir (Çatak, 2016). Sosyal Bilgiler dersi bireye yakın ve uzak çevresini, geçmişi, bugünü ve geleceği tanıma imkânı sunarken, bireylere tüm hayatı boyunca ihtiyacı olan bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırarak kişiliğinin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlar (Öztürk vd., 2004). Sosyal bilimler insan davranışlarını ele almaktadır. Bu nedenle sosyal bilimleri anlamamanın ön koşulu insan davranışlarını anlayabilmektir. İnsan davranışlarını ise; sosyal ve fiziksel ihtiyaçlar, eğitim, kültürel öğeler, inanç, ilgi ve istekler, alışkanlıklar gibi değişkenler belirlemektedir. Bu nedenle sosyal bilimlerin, insan davranışlarının bu değişkenler tarafından nasıl yönlendirildiğini ya da etkilendiğini anlamaya yönelik çalışmalardan oluştuğunu söylenebilir (Akdağ, 2014).

Araştırmacılar Sosyal Bilgiler eğitiminin ne zaman, nerede ve nasıl ortaya çıktığının bilinemediğini ama insanlık tarihi ile başladığını belirtmektedirler (Akdağ, 2014, Tay, 2011). Tay (2011), Sosyal Bilgiler dersinin ilk olarak Amerika’da okutulmaya başladığını, sosyal bilgiler dersi ile ilgili gelişmelerin, Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi (National Council of the Social Studies) aracılığıyla yürütüldüğünü, ayrıca bu konseyin Amerika’daki Sosyal Bilgiler programlarının hazırlayıcısı konumunda olduğunu belirtmiştir. Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) sosyal bilgileri şu şekilde tanımlamaktadır:

“Sosyal Bilgiler, yurttaşlık yeterlikleri kazandırmak için edebiyat, sanat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir araştırma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, coğrafya, antropoloji, ekonomi, arkeoloji, tarih, siyasal bilimler, hukuk, din, felsefe, sosyoloji, psikoloji ve matematik, sanat, edebiyat ve doğa bilimlerinden ilgili ve uygun içeriklerden süzülen eşgüdümlü ve sistematik bir çalışma alanı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı, global bir dünyada birbirlerine bağımlı, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun yurttaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç bireylere yardımcı olmaktır” (NCSS,1993; akt. Doğanay, 2008).

Bu bağlamda, öğrencilere Sosyal Bilgiler dersi ile basit, somut ve anlaşılır bilgiler verilerek, içinde bulundukları toplumun bir parçası oldukları, toplumda sosyal bir varlık oldukları öğretilmektedir. Sosyal Bilgiler dersi ile öğrencilerin, içinde yaşadıkları toplum hayatına uyumlu bir birey olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır (İnan, 2019). Sosyal Bilgiler öğretim programına bakıldığında da, Sosyal Bilgiler öğretim programı yaşam alanı ile çift yönlü etkileşim içinde bulunan ve üreten bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Akdağ, 2014). Ülkemizin yer aldığı coğrafi konuma bakılacak olursa Sosyal Bilgiler dersinin çok önemli bir ders olduğu ortaya çıkmaktadır. Hem ulusal hem de uluslararası açıdan yaşanan çok kültürlülük ve birlikte yaşama gibi durumlar Sosyal Bilgiler dersine olan ihtiyacı artırmaktadır. Yaşadığımız coğrafyada ki ülkelerin, ülkemize olan etkilerini bilen, bu bilinci kavrayan ve bu bilince göre hareket eden bireyler yetiştirilmesi de yine Sosyal Bilgiler dersi ile sağlanmaktadır (Kılınç, 2022).

2018 Sosyal Bilgiler öğretim programında kazandırılması istenilen yirmi yedi temel beceri ve on kök değer bulunmaktadır (MEB, 2018). Bu araştırmada Tarihsel Empati Becerisi ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Değeri üzerinde çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

1.2. TARİHSEL EMPATİ BECERİSİ

Zaman içerisinde empati kavramı hakkında pek çok tanımlama yapılmıştır. Empati, bireylerin kendisini karşısındakinin yerine koyarak yaşanan olaylara onun bakış açısıyla bakması, karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerini doğru hissetmesi, anlaması ve karşısındaki kişiye doğru aktarabilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Dökmen, 1988). Aydın (2016)’a göre ise; duyuşsal duyarlılık, sosyal duyarlılık,

kişilerarası algı, özdeşim, eş duyum, rol alma, bakış açısı alma, perspektif alma, duygudaşlık, insanları anlama kapasitesi, gibi ifadelerle tanımlanmaktadır. Hoffman (1979), empati gelişiminin on yaşına kadar olduğunu, bu yaştan sonra empatinin insanlarda geliştirilemediğini ve empatinin gelişiminin de eğitim sayesinde olduğunu aktarmaktadır. Bireylerin empati yapmasının faydaları konusunda da çeşitli bilgiler bulunmaktadır. Kabapınar (2005)'a göre; hoşgörü, topluma uyum, çevreye ve canlılara duyarlılığın artması ve şiddet eğiliminde azalma vb. değer ve beceriler kazandırdığını vurgulamıştır.

Karabağ (2003), tarih ve empati kavramlarının birleşmesiyle tarihi empati kavramının ortaya çıktığını ifade etmektedir. Sosyal bilgiler dersinde empati becerisinin kullanılması, geçmiş dönemlerde yaşanmış olaylara öğrencilerin o dönemki şartları göz önünde bulundurarak bakması olarak ifade edilmiştir. Böylece öğrenciler tarihi olayları ve kavramları kolayca öğrenmeleri beklenmektedir (Güven, 2014). Tarihsel empati becerisinin duyuşsal ve bilişsel olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır (Dilek ve Alabaş, 2011).

Tablo 1. Tarihsel Empati Alt Boyutları

Duyuşsal Boyut	Bilişsel Boyut
Başka bireylere karşı daha duyarlı ve hoşgörülü davranabilir.	Geçmişin günümüzden farklı olduğunu bilir.
Diğer bakış açılarını dinlemek ve başka görüşlere saygı gösterir.	Tarihsel dönem ve olaylar ile ilgili bilgi oluşturur.
Geçmişî anlayabilmek için hayal gücünü kullanır.	Geçmişte yaşanan olayların neden ve sonuçlarını kanıtlamaya olanak sağlar.

Kaynak: Altıkulaç ve Gökkaya, 2014

Sosyal Bilgiler öğretimi, öğrencilere sadece geçmişte yaşanan olay ve olguları öğretmek değildir. Geçmişte yaşayan insanların düşüncelerini de anlayabilmektir. Geçmişte yaşayan insanların duygu ve düşüncelerini anlayabilmek ise tarihsel empati becerisiyle mümkün olmaktadır. Tarihsel empati becerisinin kazandırılması için bu becerinin özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Tarihsel empati becerisi üzerine çalışmalar gerçekleştiren araştırmacılar, araştırma sonuçlarına göre empati ve tarihsel empati becerisinin özellikleri şunlardır.

Dilek (2007) 'e göre ise empati şu süreçleri içerir:

- Diğer bireylerin kişiliğini anlamaya çalışma,
- Başkaları ile özdeşleşme,

- İnsanları etkileyen olay ve olguları anlama, diğer bireylerin özelliklerini benimseme,

- Geçmişte yaşayan insanların içinde bulunduğu zamanın şartlarını dikkate alma
- Geçmişteki bireylerin tepkilerini değerlendirme,
- Geçmişte yaşayan insanların tepkilerini belirleme,
- Coğrafyanın insan davranışları, duygu ve düşünce etkisini keşfetme.

Foster (2001)'e göre (akt. Karabağ, 2003):

Tarihsel empatinin altı özelliği vardır.

- Birincisi, geçmişteki insanların duygu, düşünce ve davranışlarının sebeplerini anlayabilme ve açıklayabilmemize imkan sağlayan bir süreçtir.

- İkincisi, tarihsel olgu ve olayların kronolojik olarak değerlendirilebilmesini kapsamaktadır. Tarihsel empati yapabilmek için öncelikle öğrenciler, kişilerin olayların ve döneme ait ekonomik, siyasal, kültürel, toplumsal bilgilerin farkında olmalıdır.

- Üçüncü, tarihsel empati, tarihsel olaylardan elde edilen kanıtların değerlendirilmesine ve analizine dayanmaktadır.

- Dördüncü geçmişte yaşanan olayların sonuçları üzerine çalışır.

- Beşinci, geçmiş ve bugünün birbirinden kesinlikle farklı olduğunun ortaya koyulmasını sağlar.

- Altıncı ise tarihsel empati çeşitliliğe ve farklılıklara hoşgörü ile bakmayı ve saygı duymayı gerektirmektedir.

Carins (1989)' e göre tarihsel empatinin özellikleri (akt. Karabağ, 2003):

- Tarihçilerin geçmişte yaşanan olayları anlamak ve yorumlayabilmek için, geçmişte yaşamış insanların zihinlerine girebilmesi anlamına gelir

- Elde edilen kanıtlar ve kanıtlar kullanılarak oluşturulan düşünce süreçleri ile geçmişte yaşayan insanların duygu, düşünce ve amaçlarına ulaşmayı sağlar.

- Bu inanç, duygu ve amaçlar, tarihsel karakterin içinde bulunduğu olay, olgu ve davranışları ile ilişkilendirilir.

Derslerde tarihsel empati becerisi kullanımının faydaları üzerine araştırmalar yapılmıştır. Sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel empati becerisi ile ilgili araştırmalardan yola çıkarak öğretim sürecinde tarihsel empati becerisinin faydaları sıralanmıştır (Köstüklü, 2019).

- Empati öğrencilerde diğeri insanları anlamayı, bu insanların duygu, düşünce ve fikirlerini fark etmesini sağlar.
- Canlılara ve doğaya karşı duyarlılık kazandırır.
- Farklı fikirlere karşı hoşgörü ve saygı bilincini geliştirir.
- Geçmişte yaşayan insanların davranışlarını anlamamızı sağlar.
- Geçmişin olay, olgu ve kavramlarını doğru anlamak tarihin doğru oluşturulmasını sağlar.
- Tarihsel empati öğrencilerin geçmişte yaşanan olayları kendi bakış açısıyla yeniden oluşturması imkanı sağlar. Bu ise öğrencilerde tarihe ait becerilerin edinilmesini sağlar.

1.3. KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK DEĞERİ

Kültür teriminin ilk tanımını İngiliz antropolog Edward Burnett Tylor 19. yüzyılda yapmıştır. Tylor 1870’li yıllarda kültürü; “hukuk, bilgi, inanç, ahlak, sanat, gelenek, adet ve toplumun bir üyesi olarak kişinin yaşayarak oluşturduğı kişilik ve beceriler bütünü” (Haviland, 2002) olarak tanımlamıştır. Her medeniyet dünya üzerinde var olma ve uygarlığını devam ettirme mücadelesi verirken bir yandan da dünyaya sundukları kültürel mirasları korumak ve gelecek nesillere aktarmaya özen gösterirler (Coşkun, 2011). Gelecek nesiller ise bu eserler aracılığı ile geçmiş hakkında bilgi edinirler.

Kültürel miras ise, geçmiş nesillerin oluşturup gelecek nesillere bıraktığı fiziksel eserler ve somut niteliğı olmayan eserler toplamı olarak tanımlanabilmektedir. Fiziki eserler, edebi, tarihi ve sanatsal eserler, binalar, anıtlar ve arkeolojik kalıntılar vb. örneklendirilebilir. Somut olmayan tarihi eserler ise, manevi inançlar, gelenekler, görenekler, adetler ve uygulamalar olarak örneklendirilir (Coşkun, 2011). Bu eserler bir toplumun ayırt edici unsurlarıdır. Toplumun nesilden nesile aktarılan karakteristik yaşam biçimini ortaya koymaktadır. Kültürel mirasın her milletin bir kimliğı olduğı ve yeni nesillere aktarılması gerektiğı konusu oldukça önemlidir. Bu nedenle gençlerin kültürel mirası öğrenmek ve korumanın yararlarını anlaması oldukça önemlidir. Çünkü

kültürel miras bugüne ve yarına yön verecek en önemli unsurlardandır (Şahin, 2015). Kültürel mirası anlayabilmek bir milletin yeniden oluşturulması anlamına gelmektedir. Kültürel miras eğitimi, tarih ve kültürü birincil öğretim kaynaklarından, tarihsel yapılardan, insanların maddi kültürlerden elde ettikleri bilgileri kullandıkları bir öğrenme - öğretme yaklaşımı olarak öğrencilerin kültür ve tarih hakkında bazı tarihsel ilke ve kavramları anlamalarını güçlendir (Hunter, 2008). Kültürel mirasa duyarlılığı kazandırmak amacıyla kültürel miras eğitiminin yapıldığı öğretim kademesi ilköğretimdir (Çulha Özbaş, 2009). Kültürel mirasa duyarlılık eğitiminin başladığı ilköğretim döneminde çocuklar yaşadıkları toplumun birçok özelliğini öğrenirler (Çulha Özbaş, 2014). İlkokula giden öğrenciler estetik ve kültürel değerleri anlamada bugün ile geçmiş arasında bağ kurarlar. Mekan ve zamana göre değişen ve gelişen Türk kültürünün temellerini öğrenirler (Açık, 2020).

Kültürel mirasa duyarlılık değeri ile ilgili ülkemizde olduğu gibi yurt dışında da araştırmalar gerçekleştirilmektedir. Bu gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda kültürel mirasa duyarlılık değeri eğitimi ile ilgili faydalar sıralanmıştır. Amerikan millet yaşam merkezi (American Folklife Center)'na göre, eğitim programlarında kültürel miras etkinlik ve konularına yer vermenin faydaları:

- Öğrencilerin sunum becerilerini geliştirir, disiplinler arası öğrenmelerine ve takım ile çalışma yapmalarına olanak sağlar,
- Öğrencilerin aileleriyle, komsuları ve toplumdaki diğer bireylerle iletişim kurmasını sağlar ve yurttaşlık açısından farkındalığını artırır,
- Öğrencilerin öz benlik saygılarını geliştirir.
- Öğrencilerin kendileri, toplumları ve kültürel mirasları ile gurur duymalarını sağlar,
- Öğrencilere toplumlarına faydalı olma olanağı sağlar,
- Kültürel farklılıklara hoşgörü ile bakılmasını sağlar,
- Kültürel bilgileri yorumlama, sentezleme, analiz etme, değerlendirme vb. çeşitli beceriler kazandırır.
- Teknolojik uzmanlık gibi araştırma becerilerinin gelişimine katkı sağlar,
- Okul ile toplum arasındaki işbirliğinin artmasını sağlar,
- Öğrencilerin kendi hayatları ve tecrübeleri ile öğrenmelerine olanak tanır,

biçiminde sıralanmıştır (akt. Selanik Ay ve Kurtde Fidan, 2013).

1.4.SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI

Hızla gelişen teknoloji, bilim dünyasındaki yaşanan gelişmeler ülkelerin politikalarını, bireylerin kültürlerini, sosyal yapılarını ve yaşam biçimlerini etkilemektedir. Tüm bu gelişmeler toplumların yaşantısına tümüyle etki etmektedir. Bu gelişmelerden eğitim-öğretimi de etkilenmektedir. Bu etkileşim nedeniyle eğitim-öğretim süreci oldukça dinamik bir yapıdadır. Eğitim-öğretim sürecinin gelişmelere uyum sağlaması ve dinamik olması sayesinde bireylerin hızlı gelişime uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Eğitim – öğretimin sürecinin vazgeçilmez bir parçası olan öğretim programları da sürekli gelişim ve değişim içerisindedir. Millî Eğitim Bakanlığı, öğretim programını öğretmenlerin rehberliğinde öğrencilerin kazanması amaçlanan temel bilgi ve beceriler olarak ifade etmektedir. (MEB, 2017a). Çoban ve Akşit (2018), eğitim sistemimizde öğretilen derslerin temelini öğretim programları olduğunu ve bu programların bir dersle ilgili neyi, ne zaman, nasıl ve neden öğretilmiş vb. soruların cevaplarını içeren rehber olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin kazanması gereken bilgi ve beceriler çağın ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Bu noktada MEB program yenileme ve geliştirme çalışmalarının nedenini: Ülkemizdeki ve Dünyadaki bilimsel, teknolojik ve sosyokültürel gelişmelerin öğrencilerin ileride toplumun üretici bireyleri olarak kazanmaları gereken yeterlilik ve niteliklerde değişim oluşturduğunu, bu doğrultuda öğrencilerin kazanması gereken değer, bilgi ve beceri ile birlikte bunları edinme sürecindeki farkındalıklarında önem oluşturması olarak açıklamıştır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında kazandırılmak istenen hedefler; araştırma, dijital okuryazarlık, çevre okuryazarlığı, eleştirel düşünme, değişim ve sürekliliği algılama, empati, girişimcilik, finansal okuryazarlık, gözlem, hukuk okuryazarlığı, harita okuryazarlığı, iletişim, özdenetim, işbirliği, problem çözme, karar verme, yenilikçi düşünme, sosyal katılım, vd. şeklinde ifade edilmektedir (MEB, 2018). Sosyal bilgiler dersinin temel amacı, toplumun benimsemiş olduğu değerler ile bireylerin bütünleşerek bu değerleri kabul etmeleri ve değerleri karakter haline getirmeleri olmalıdır (Selçuk, 2016). Söz konusu değerler MEB (2018)'e göre; bağımsızlık, özgürlük, adalet, barış, aile birliğine önem verme, çalışkanlık, bilimsellik, dayanışma, dürüstlük, duyarlılık, estetik, vatanseverlik, eşitlik, sevgi, saygı, yardımseverlik, sorumluluk, tasarruf, olarak belirtilmektedir. Sosyal bilgiler dersinin özel amaçları şu şekilde sıralanmaktadır (MEB, 2018).

1. Yurdunu ve milletini seven, görev ve haklarının farkında olan, milli bilince sahip vatandaş olarak yetişmeleri,
2. Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti'nin kültürel, sosyal, ekonomik olarak kalkınacağına inanan ve laik değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
3. Hukuk kurallarının tüm vatandaşlar için bağlayıcı olduğunu ve yasalar önünde herkesin eşit olduğunu bilmeleri,
4. Türk kültürünün temel öğelerini bilerek kültürel mirasın geliştirilmesi ve korunması gerektiğini kazanmaları,
5. Yaşadığı yerin ve dünyanın coğrafi özelliklerini bilmeleri ve bu açıdan insan ile çevre arasındaki ilişkiyi açıklamaları,
6. Çevre ve doğal kaynakların sınırlı olduğunu farkında olmaları ve bu sayede doğal kaynakları korumaya çalışmaları,
7. Güvenilir ve doğru bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme yetisine sahip olmaları,
8. Ekonomik ilişkilerde ve kalkınmada milli ekonominin yerini kavramaları,
9. Toplumsal hayatta çalışmanın önemini bilerek, her mesleğin saygın ve gerekli olduğunu benimsemeleri,
10. Tarihi kanıtları sorgulayarak nesneler, insanlar, olgular ve olaylar arasındaki farklılık ve benzerlikleri belirlemeleri,
11. Toplumsal yaşam üzerinde teknoloji ve bilimin etkisini ve gelişim sürecini anlayarak, iletişim ve bilgi teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
12. Bilgiyi üretme, kullanma ve bilgiye ulaşmada bilimsel ahlakı gözetmeleri,
13. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı problemleri çözmek amacıyla temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel yöntem ve kavramlarını kullanabilmeleri,
14. Sorunların çözümünde kendi görüşleri ile katılımın önemini anlamaları,
15. Demokrasi, insan hakları, ulusal egemenlik, laiklik gibi kavramların ülkesi üzerindeki etkisinin farkına vararak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,

16. Erdem sahibi birey olmanın yollarını ve önemini bilmeleri,
17. Dünyayı ve ülkesini ilgilendiren konulara karşı duyarlı olmaları,
18. Hür bireyler olarak duygusal, zihinsel ve fiziksel olarak kendilerini tanımları amaçlanmaktadır.

1.5.SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE TARİHSEL EMPATİ

Tarihsel empati, günümüzün değer yargılarını ve bakış açısını kullanmadan geçmiş o günün koşullarını anlayarak değerlendirme, geçmişte yaşamış insanların yaşayışını onların gözüyle açıklama ve anlama becerisi anlamına gelir. Tarihsel empati gerçekleştirilirken geçmişte yaşamış insanların inançlarını, düşünceleri, değerlerini, tutumları ve dünya görüşleri çeşitli tarihsel kanıtlar incelenerek insanların karşılaştıkları koşullar ve durumlarda nasıl davrandıkları ve ne tür eylemlerde bulundukları anlamaya ve açıklanmaya çalışılır (Yılmaz, 2011). Tarihsel empatinin tarih öğretiminde kullanılmasında dört aşamalı bir süreç vardır. Bunlar, geçmişte yaşamış insanların karşılaştıkları sorunlar karşısında neler yaptıklarının çözümlenmesini gerektiren tarihsel bir olayın belirlenmesi, olayla ilgili tarihsel kronoloji ve bağlamın incelenmesi, farklı tarihsel kanıt, kaynak ve yorumların incelenmesi ve olayın gelişiminden sonuçlanmasına kadar tarihsel bir anlatımın oluşturulmasıdır (Yeager & Foster, 2001). Tarih öğretimi ve tarihsel empati gerçekleştirilirken dikkat edilmesi gereken durumlar da bulunmaktadır. Tarih öğretimine ait beceriler bilgi ağırlıklı ve soyut olması nedeniyle en son olgunlaşan becerilerdir (Ata, 1999). Piaget'in bilişsel gelişim kuramına göre 4. sınıf öğrencileri somut işlemler döneminde bulunmaktadır. Bu kurama göre öğrenciler somut bilgi ve kanıtlardan yola çıkarak bilgiyi kazanmaktadır. Bu durum 4. sınıf öğrencileri ile tarihsel empati çalışması yapmayı zorlaştırır da bazı araştırmacılar yaptıkları çalışmalarda 4. sınıftan itibaren öğrenciler ile tarihsel empati çalışmalarının yapılabileceğini savunmaktadır. Hoffman (1979'dan akt. Demir, 2012) empati gelişim aşamalarını tespit ederek on yaşın üzerindeki bireylerin empati gelişiminin son aşamasında bulunduğu ve bu yaştan sonra yaşla birlikte empatinin gelişim göstermediği, empatinin gelişiminin eğitimle sağlandığını vurgulamaktadır. 4. sınıf düzeyinde empati öğretimi için çocuğun yakın çevresinden başlanması gerektiği ve yerel tarih çalışmaları, aile tarihi çalışmaları vb. etkinliklerle çocuklarda bir geçmiş algısı oluşturulacağı ve ailesinin geçmişi ile alakalı empati yapmayı öğrenecekleri savunulmaktadır (Akıncı ve Dilek, 2012).

Barton (1996), 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin tarihsel perspektif oluşturabildikleri ve tarihsel empati kurabildiklerini ifade etmektedir. 2018 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programında tarihsel empati becerisine yer verilmemiştir (MEB, 2018). Bununla beraber 4. sınıf ‘Küresel Bağlantılar’ öğrenme alanında, saygı ve kültürel mirasa duyarlılık değeri ile araştırma ve empati becerisi öğrenciler tarafından kazanılmalıdır.” şeklinde ifade yer almaktadır.

1.6. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK DEĞERİ

Bireyler doğumla birlikte kendilerini, ailesini ve komşularını tanımayla başlayan süreç sonucunda tarihini ve kültürünü anlayabilecek sosyal gelişimi gösterirler. Bu sosyal gelişim eğitim öncülüğünde olgunlaşmaktadır. Öğrenciler eğitim ile kendi çevresini, gelenek-göreneklerini, kültürünü öğrenirler. Yeni tanıştıkları bireyler ile sosyal ilişki kurarlar. Kurulan sosyal ilişkiler ile yeni kültürler ve yaşam tarzları ile tanışmış olurlar. Yeni kültürler öğrenme ve bu kültürlerle hoşgörülü davranma yaklaşımıyla günümüzde ve geçmişte kurulan medeniyetlerin kültürlerini de öğrenebilir (Yeşilbursa, 2014). Uygarlıkların geliştirdikleri kültürleri sebep-sonuç ekseninde öğrenme arzusu; öğrencileri diğer kültürlerle saygı duyma, kendi kültürünü koruma ve geliştirme isteğine dönüşür (Ferguson & Pye, 2004). Kültürel ve tarihi olaylar, süreçler ve dönemler, anıtlar ve kültürel alanlar tanımlanabilir ve ölçülebilir. Bu şekilde öğretim sürecinde gerçek dünya ile teoriler arasında köprüler oluşturmada bir başlama noktası sağlarlar. Bu anlamda kültürel miras, öğretmenler tarafından zengin bir öğretim kaynağı olarak görülmektedir (Europa Nostra, 2004). Ülkemizde ilköğretim düzeyinde kültürel mirasa duyarlılık değeri kazandırmada en büyük görev Sosyal Bilgiler dersine yüklenmiştir. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanının amacı: “Tarih odaklı olan bu öğrenme alanı kültür ve kültürel mirası ön plana çıkaran bir yapıya sahiptir. Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden hareketle kültürün geliştirilmesi ve korunmasını sağlayacak bir millî bilincin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Böylece öğrenciler kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler olduğunu kavrayacaktır. Bunun yanında kültürümüzün dünya kültürel mirasının renklenmesine ve zenginleşmesine katkı sağladığı kavratılır.” şeklinde açıklanmaktadır (MEB, 2018).

2018 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının özel amaçları arasında yer alan aşağıdaki maddeler doğrudan veya dolaylı olarak kültürel miras ile ilgilidir (MEB, 2018).

- Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olarak vatanını ve milletini seven, sorumluluklarını yerine getiren, haklarını bilen ve kullanan, millî bilince sahip birer yurttaş olarak yetişmeleri,
- Türk tarihini ve kültürünü meydana getiren temel öge ve süreçleri anlayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın geliştirilmesi ve korunması gerektiğini kabul etmeleri,
- Farklı mekan ve dönemlere ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, süreklilik ve değişimi algılamaları,
- Millî, manevî değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek ahlaklı insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri.

Kültür ve miras öğrenme alanı kapsamında Türk kültürünü oluşturan temel yapı taşlarından hareketle, kültürün geliştirilmesi ve aktarılmasına olanak sağlayarak milli kültür bilincinin oluşturulması hedeflenmektedir (Gürdoğan Bayır ve Çengelci Köse, 2019). ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında 4. sınıf öğrencileri, yakından uzağa prensibi ile kültürümüzü öğrenmeye başlar. Öğrenciler öncelikle ailesi ve ailesinin geçmişini öğrenir. Aile büyüklerinin geçmişte kullandıkları eşyalar, giydikleri kıyafetler, oynadıkları oyunlar ile milli kültürümüzü öğrenirler. Edindikleri bilgiler ile geçmiş ile günümüzü karşılaştırırlar. Milli kültürün mekana ve zamana göre değişim gösterdiğini fark eder. Ayrıca milli kültürün yaşatılması ve korunması konusunda üzerine düşen görevleri öğrenir.

Tüm bu nedenler düşünüldüğünde, ilkökul düzeyinde kültürel mirasa duyarlılık değerinin öğretilmesi için en uygun ders olarak Sosyal Bilgiler dersi görülmektedir.

1.7. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMI

21.yy dünyasında insanlar günlük işlerini (bankacılık, sağlık vb.) teknoloji sayesinde zaman ve mekan sınırlaması olmadan gerçekleştirebilmektedir. Hızla gelişen dünyada teknoloji hayatımızın merkezinde yer almıştır. Tüm yaşamımızı etkileyen teknolojinin eğitim alanını etkilememesi düşünülemez. Günümüzde bilgi, hızla ulaşılan ve paylaşılan bir hal almıştır.

Eğitimde teknolojinin kullanılmasıyla birlikte ortaya “eğitim teknolojisi” kavramı ortaya çıkmıştır. Alkan (1998)’ın tanımına göre; “Eğitim teknolojisi; özel anlamda öğrenme durumuna, genelde ise eğitime hakim olabilmek için bilgi ve beceriler aracılığıyla eğitim sürecinin işlevsel olarak yapılandırılmasıdır.”

Eğitim teknolojisinin faydaları şunlardır (Vural, 2014);

- Mekan ve zaman kısıtlaması olmadan kaliteli öğrenme sağlar.
- Bireylerin birincil kaynaktan öğrenmesini sağlar.
- Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirir.
- Çağdaş eğitim sistemine uygun eğitim sistemi geliştirir.
- Bireysel öğrenmeler sağlar.
- Bilgiyi öğrenme hızını artırır.
- Görsel ve işitsel araç-gereçler yardımıyla öğrencilerin dikkatini çeker, bilgiyi somut hale getirir.
- İçeriği basitleştirerek bilginin özümsemesini sağlar.
- Araç ve gereçlerin tekrar kullanımını sağlar.

Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte ülkemizde de adımlar atılmaya başlanmıştır. Türkiye’de 2010 yılında FATİH (Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesi eğitim teknolojisi adına büyük bir adımdır. FATİH projesi ile bilişim teknolojisi gereçlerinin tüm okul, derslik, öğrenci ve öğretmenlere ulaştırılması, okullarda yapılacak alt yapı çalışmalarının ardından her sınıfa e-içeriklere, internete filtreli ve güvenli erişim sağlanması, tüm öğretmenlere uzaktan ve yüz yüze eğitimler verilerek teknoloji destekli eğitim ve teknolojinin bilinçli kullanımı ile ilgili beceri ve bilginin arttırılması ve projenin içerik bölümünü oluşturan Eğitim Bilişim Ağı (www.eba.gov.tr) ile gereksinim duyulan her yerde bilgi teknolojileri araçlarının kullanılması ile etkili materyal kullanımının desteklenerek teknolojinin eğitime bütünleşmesini hedeflenmiştir (MEB, 2019). FATİH projesinin ülke genelinde yaygınlaşmasıyla birlikte öğretmenler alternatif öğretim yöntemleri oluşturarak içerik üretmeye başlamış ve etkili öğretim gerçekleştirebilmiştir.

Teknolojinin hızla gelişmesi insanların yaşamında hızlı bir değişime neden olmuştur. Bu değişimlerden eğitim-öğretim de etkilenmiştir. Teknolojik gelişmeler sonucunda internet ortaya çıkmış ve eğitim-öğretim çok boyutlu bir süreç haline gelmiştir. Teknoloji ve internet ile iç içe olan öğrenciler kendilerine sunulan bilgiler ile

yetinmeyip, bilgiyi sorgulamaya, üretmeye ve paylaşmaya önem vermektedirler (Gürgil, 2019). Teknolojik gelişmelerin eğitim-öğretim sürecine aktif olarak yansıtılması daha verimli öğrenme ortamları sunmakta, eğitim-öğretim sürecinin tüm paydaşlarını yeni teknolojileri kullanmaya yöneltmektedir. Hızla değişen bu algı sonucunda öğrencilere bilgiyi doğrudan vermek yerine problemin farkına varan ve probleme yönelik çözüm yolları üreten bireyler olmaları amaçlanmaktadır. Sürecin uygulayıcısı olan öğretmenler ise öğretim planlarında bu gelişmelere yer vererek planlama yapmaktadır.

Yaşadığımız yüzyılda aklımıza gelecek ilk değişimler, hayatımızı önemli ölçüde etkileyen bilgi ve teknolojilerde yaşanan gelişmelerdir (Dikmen ve Tuncer, 2018). Teknolojik gelişmeler ile birlikte, internet kullanımı ile ulaşılabilen bir araç olan web, insanlara sağladığı kolaylıklar ve faydalar nedeniyle günümüzde en yaygın kullanılan teknolojilerden birisi halini almıştır (Keleş, 2019). İnternet içerik ve multimedya yayılımının yüksek olduğu teknik bilgi gerektiren bir araç olarak ortaya çıkmıştır (Alhassan, 2017). Kullanıcılar tarafından yaygın olarak “www” olarak bilinen “world wide web” protokolü İsviçre Cern’de ortaya konularak 1994 yılından itibaren Web 1.0 teknolojisi şeklinde ifade edilmeye başlanmıştır (Özüdoğru, 2014). Web 1.0 kullanıcıların pasif olduğu tek yönlü bir teknoloji ve web teknolojisinin ilk ham halidir (Güneş-Uça, 2016). Web 1.0 ile başlayan gelişim süreci, Web 2.0 ile başka bir boyuta taşınmıştır. Web 2.0, kullanıcıların aktif olduğu, çift yönlü iletişim içeren, içeriğe müdahale edilebilen bir teknolojidir (Bozkurt, 2013).

Günümüzde eğitim-öğretim sürecinde web 2.0 teknolojisi önemli hala gelmiştir (Ajjan & Hartshorne, 2008). Web 2.0 teknolojisi ile kullanıcılar iki yönlü etkileşime geçmişlerdir. Öğretmenler de kendi yetenekleri doğrultusunda bu araçları kullanarak eğitim-öğretim ortamlarının zenginleşmesini ve bilgiyi öğrenen ve öğrendiği bilgiyi etkili kullanan bireyler oluşmasına katkı sunmaktadır. Öğrenciler web 2.0 araçlarını kullanarak araştıran, deneyim üreten, anlayan, yorumlayan, analiz eden ve değerlendirme yapabilen bireyler olmaktadır (Holcomb & Beal, 2010). Web 2.0 araçlarının en önemli özelliğinden biri ise eğitim-öğretimi sınıf dışına çıkarması, düşünceleri ve projeleri tüm dünya ile paylaşmalarına, iletişim kurmalarına ve işbirliği yapmalarına fırsat sunmasıdır (Bryant, 2006).

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının özel amaçlarından bir tanesi “Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları” şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2018).

Ayrıca, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında toplam yedi öğrenme alanı bulunmaktadır. Bunlardan birisi “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanıdır. Bu öğrenme alanında öğrencilerden, eleştirel, yenilikçi ve bilimsel düşüncenin bilim ve teknolojiye gelişmelerin temeli olduğu; bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve bu gelişmelerin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini öğrenerek bilgiye ulaşırken teknolojiyi aktif bir şekilde kullanabilme becerisini kazanmaları beklenmektedir (MEB, 2018). Bu bağlamda, Sosyal Bilgiler ders içeriğinde yer alan birçok konunun teknoloji ile öğretilmesi geleneksel yöntemlere göre çok daha kolaydır (Öztürk, 2022). Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde kullanılan teknolojik araçlar, dersin somutlaştırılmasında ve öğrencilere sıkıcı gelen dersin ilgi çekici olmasında kullanılabilir (Aksin, 2020). Bu nedenler ile öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde teknolojik araç ve gereçlerden faydalanması gerekmektedir (Deve ve Ateş, 2020).

Özel (2014), Sosyal Bilgiler dersinde konularının teknolojik araçlarla desteklenmesinin öğretme sürecine katkılarını şu şekilde sıralamıştır:

- Sosyal Bilgiler dersi, ezber gerektiren bir ders olduğu için konuların teknoloji ile kullanılması öğrencilerin birden çok duyu organına hitap edeceğinden öğrenme ortamı ilgi çekici hale gelir. Bu nedenle öğrencilere tarih, millet, ülke bilinci ve sevgisi daha kolay kazandırılabilir.
- Öğrencilere aynı konuları farklı teknolojik kaynaklar ile sunulma imkânı oluşturacağından öğrencilerde eleştirel düşünme becerisini geliştirilebilir.
- Soyut bilgiler somutlaştırılabilir.
- Harita ve yerler üç boyutlu olarak sunulurken, öğrencilerde zaman ve mekân algısının gelişmesi kolaylaştırılabilir.
- Sanal geziler ile tarihi, turistik yerler ve müzeler ders sırasında ziyaret edilebilir.

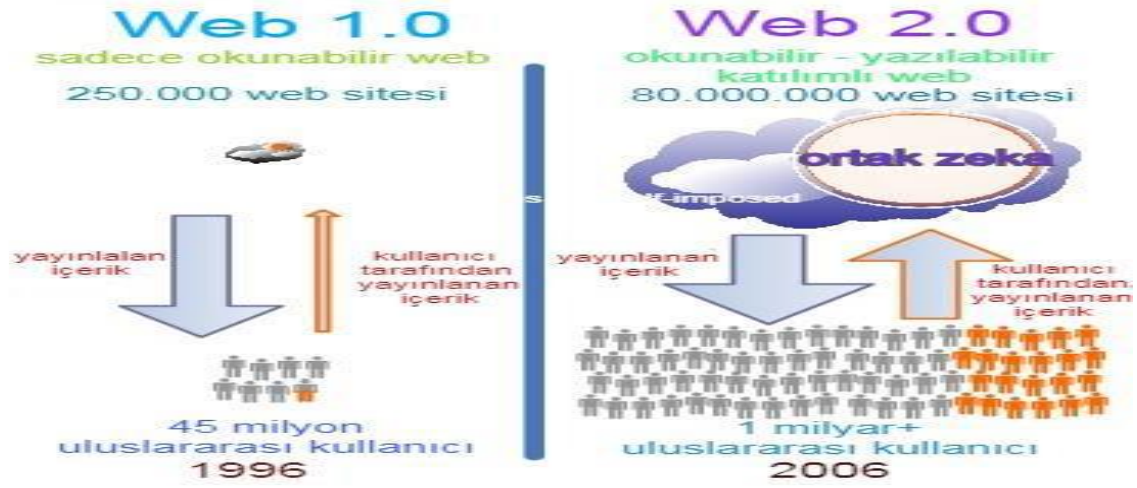
1.8. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ VE WEB 2.0 ARAÇLARI

İngilizce “World Wide Web” kelimelerinin birleşimiyle oluşan web kavramı dilimizde “Geniş Dünya Ağı” veya “Dünyayı Saran Ağ” gibi çeşitli çevirileri vardır. Web kavramı günümüzde kullandığımız internet kavramının temeli sayılmaktadır. Tim Burners Lee 1991 yılında ilk internet sitesini yayınlamıştır (Gün, 2015). Web ilk ortaya çıktığında kullanıcılar sadece okuyucu olarak kalmaktaydı. İhtiyaçların artması ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte ortaya ‘Web 2.0’ kavramı çıkmıştır.

Web 2.0 terimi, 1999 yılında “Parçalanmış Gelecek” araştırmasıyla ilk kez Darcy DiNucci tarafından ortaya konulmuştur. Web 2.0 kavramını açıklayabilmek için sosyal teknoloji, gelişmekte olan teknoloji, sosyal yazılım vb. kavramlar kullanılmıştır. Web 2.0 bir uygulamayı ziyaret eden kullanıcıların pasif konumdan aktif konuma geçtiği, etkili bir katılım sağladığı ve uygulamalara eklemeler yapabildiği teknolojik ortamları ifade etmektedir (Aslan, 2007).

2007 yılında, McLoughlin ve Lee Web 2.0 ‘ı “Katılımcıların karşılıklı işbirliği yapabildikleri, içerik geliştirebildiği, fikir ve bilgi alışverişini destekleyen çift yönlü web platformudur.” şeklinde tanımlanmıştır.

Şekil 1. Web 1.0 ile Web 2.0 Karşılaştırılması

Kaynak: Choudhury, 2014

Web 1.0 ile başlayıp Web 2.0 ile internete bağlı tüm cihazlara ulaşabilen bu sisten sayesinde milyarlarca kullanıcı etkileşim haline geçmiş ve bu yeni teknolojiye katkı sağlamaya başlamıştır. Kullanıcıların ilgi, istek ve ihtiyaçlarına göre hızlı bir şekilde gelişim göstermiştir. Bağlan – Öğren – Geliştir – Paylaş özelliği sayesinde popülaritesi her geçen gün artarken, özellikleri de hızla gelişim göstermiştir (O'Reilly, 2005).

Web 2.0 şeklinde ifade edilen, ikinci nesil web uygulamalarına, çevrimiçi toplantı araçları, bloglar (ağ günlükleri), sosyal ağlar, interaktif sunum hazırlama araçları, anlık mesajlaşma uygulamaları, RSS beslemeleri, ses ve video akış siteleri, çevrim içi dosya paylaşım servisleri, animasyon hazırlama servisleri vb. örnek olarak gösterilebilir (Deperlioğlu ve Köse, 2010).

Tablo 2. Web 1.0 ile Web 2.0 Uygulamalarının Karşılaştırılması

WEB 1.0	WEB 2.0
1996-2004	2004-2016
Tim Berners Lee	Tim O'Reilly ve Dale Dougherty
Köprü Web	Sosyal Web
Milyonlarca Kullanıcı	Milyarlarca Kullanıcı
Okuma	Okuma ve Yazma
Tek Yönlü	Çift Yönlü
Eko Sistem	Etkileşim ve Katılım
Şirketlerin Oluşturduğu İçerik	Katılımcıların Oluşturduğu İçerik
Kişisel Web Sitesi	Sosyal Profiller ve Bloglar
Durağan İçerik	Dinamik İçerik
Arkadaş Listesi, Adres Defteri	Çevrim İçi Sosyal Ağlar
Duyuru Panosu	Forum

Kaynak: Choudhury, 2014

Bu araştırmada, 4. sınıf sosyal bilgiler dersi 'Kültür ve Miras' ünitesi öğretim sürecinde kullanılan web 2.0 araçları Canva, Prezi, Powtoon, Google Form ve Wordwall'dır. Araştırma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarını, tanımları ve özellikleri aşağıda verilmiştir.

1.8.1. Canva

Canva; broşür, afiş, poster vb. ürünler tasarlamak için kullanılan bir web 2.0 aracıdır. Canva, 2012 yılında Cliff Obrecht, Cameron Adams ve Melanie Perkins ortaklığı ile Avustralya'nın Sidney kentinde kurulmuştur (Canva, 2021). Canva programında kayıtlı arka plan, şablon, efektler, küçük resim ve kendi dokümanlarınızla broşür, davetiye, poster, afiş, kartvizit vb ürünler tasarlayabilir. Canva programının ücretsiz sürümünde, hazırlanan tasarımlar mail olarak yollanabilir, sosyal medyada paylaşılabilir ve bilgisayara indirilebilmektedir. Çevrimiçi bir web 2.0 aracı olan canvayı, internet erişimi olan bir telefon, tablet ya da bilgisayar ile kullanmak mümkündür.

Canva web 2.0 aracının faydaları şu şekilde sıralanabilir;

- İstenilen tüm konularda afiş, broşür ve poster vb. çalışmalar yapabilme fırsatı sağlar.
- Ücretsiz olması nedeniyle tüm bireylerin ulaşması kolaydır.
- Kullanımı her yaş grubu bireyler için uygundur.
- Öğrencilerin birlikte çalışma ve yaratıcılık becerilerinin gelişmesini sağlar.
- Öğrenmeleri somut hale getirir.
- Öğrencilere eğlenceli bir öğrenmede katkı sağlar.

- Grup çalışmaları için uygun bir araçtır.
- Tasarlanan içeriklerin indirilebilir ve paylaşılabılır olması sebebiyle etkileşim alanı genişlemektedir (Yılmaz, 2022).

1.8.2 Prezi

Prezi uygulaması internet tabanlı sunum hazırlama programıdır. Prezi aracı ile etkileyici ve hareketli sunum hazırlamak mümkündür (Perron, Alyson & Stearns, 2010). Kullanıcılara hazır sunum şablonları sunmasının yanında kendi sunum şablonlarınızı oluşturma fırsatı sunmaktadır. Tablet, telefon ve bilgisayar gibi akıllı cihazlar ile sunumlar hazırlayıp paylaşma imkanı sunmaktadır. Kullanıcılar yeni sunum tasarlamak istediklerinde metin, resim, animasyon, video, şekil ve sembol ekleyebilmektedir (Yılmaz, 2022).

1.8.3. Powtoon

‘Herkes animasyon yapabilir.’ sloganıyla yola çıkan, 2012 yılında Ilya Spitalnik ve Daniel Zaturansky tarafından tasarlanan web 2.0 aracıdır. Powtoon ilkokuldan itibaren her yaş ve gruptaki insanın kullanabileceği bir web 2.0 aracıdır. Giriş düzeyde teknoloji kullanmasını bilen ve biraz zaman ayıran herkes kendi animasyon videosunu tasarlayabilmektedir. Ara yüzü İngilizce olması nedeniyle temel düzeyde İngilizce bilgisi olması gerekmektedir. Powtoon Web 2.0 aracının faydaları şu şekilde sıralanabilir;

- Öğrencilerin derse olan dikkatini çekebilir ve derste sıkılmasının önüne geçer.
- Öğrencilere daha etkileşimli ve eğlenceli öğrenme imkanı sağlar.
- Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisini geliştirir.
- Ürün odaklı web 2.0 uygulanması olması nedeniyle süreç değerlendirmesi yapma imkanı tanır.
- Oluşturulan animasyonlar ders tekrarında ve önemli yerleri pekiştirmede kullanılabilir (Yılmaz, 2022).

1.8.4. Google Form

Google firması tarafından geliştirilen, birden fazla kullanıcının farklı mekan ve zamanlarda form oluşturabildiği, oluşturulan formların depolanmasına ve paylaşılabılmesine imkan sağlayan bir araçtır. Google form ücretsiz olarak form oluşturulabilen bir uygulamadır. Hazırlanan ödevlerin kontrol edilebilen, istatistik

olarak değerlendirme yapılabilen bir uygulamadır. Google form’da değerlendirme amacıyla kullanılabilecek 9 soru tipi bulunmaktadır (Google, 2022).

1.8.5. Wordwall

Eşleştirme, test, çark, uçak, sıralama, kutu açma, gruplama, anagram, rastgele kartlar, bulmaca vb. şablonlar kullanılarak etkileşimli ve yazdırılabilir etkinlikler oluşturulabilen bir uygulamadır. Wordwall web 2.0 aracı, dersi dikkat çekici hale getiren, öğrenirken eğlendiren ve öğrenciler arasındaki etkileşimi artıran bir uygulamadır (Cairncross, 2014). Öğrencilerin hem okulda hem de evde oyunlar oynayarak öğrenmelerini pekiştirecekleri bu araç ücretsiz olarak kullanıcılara sunulmaktadır. Tüm sınıf düzeylerine uygun etkinliklerin hazırlanmasına fırsat veren uygulama, öğrencilerin derslere aktif olarak katılmasını sağlar ve dersin farklı aşamalarında kullanılabilir (Cazacioc, 2020).

Wordwall hazır şablon imkanı sunması ile zamandan tasarruf sağlamaktadır. Etkinlik tasarlanmanın, sunmanın ve paylaşmanın kolay olması nedeniyle milyonlarca kullanıcıya ulaşmıştır. Hazırlanan etkinliklerin paylaşılabilir olması, öğretmenler arasındaki işbirliğini geliştirmekte ve daha fazla kişi tarafından öğrenmeler sağlamaktadır. Bu uygulamada hazırlanan etkinlikler internet bağlantısı yoluyla öğrencilere ödev olarak gönderilebilmektedir. Öğrenciler istedikleri yerde ve zamanda akıllı cihazlarından ödevlerine ulaşmakta ve sonuçlarını anında görebilmektedir. Bu özelliği sayesinde öğretmenlere eksik öğrenmeleri tespit edebilme ve hızlıca dönütler verebilme imkanı sağlamaktadır (Keskin 2021).

Tasarlanan etkinliklerin hem etkileşimli hem de çıktı alınarak kullanılabilmesini sağlaması, aynı içeriği farklı birçok şablona dönüştürüp sunabilir ve dersin tüm aşamalarında kullanılabilir olması nedeniyle Wordwall uygulaması bu araştırmada en çok kullanılan web 2.0 araçlarından biri olmuştur (Türkoğlu, 2022).

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde hazırlanan araştırmada yer alan web 2.0, tarihsel empati becerisi ve kültürel mirasa duyarlılık değeri ile ilgili Türkiye’de ve yurt dışında yapılan çalışmalar ile ilgili alanyazın sonuçlarına yer verilmiştir.

2.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1.1. Web 2.0 Kullanımı ile İlgili Araştırmalar

Yıldırım ve Gürleroğlu (2022), Covid 19 salgını döneminde bir öğretim önerisi; web 2.0 araçları ile zenginleştirilmiş bir eğitim sitesi isimli araştırmalarında, fen öğretimi üzerine tasarlanmış bir web sitesi hazırlamışlar ve bu web sitesinin öğrencilerin motivasyon ve başarısına etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda fen öğretimi ile ilgili hazırlanan web sitesinin öğrencilerin motivasyon ve başarılarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gül (2022), güneş, dünya ve ay ünitesinde web 2.0 araçlarıyla desteklenen çevrimiçi eğitimin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin kavramsal başarılarına, fen bilimleri dersine ilişkin tutum ve öz düzenleme algılarına etkisi konulu araştırmasını Çorum ilinde bulunan bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 12 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırmanın amacı çevrimiçi eğitimde kullanılan web 2.0 araçlarının ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik tutumlarına, kavramsal başarılarına ve öz düzenleme algılarına etkisini incelemektir. Araştırmada, karma araştırma yöntemlerinden yakınsayan paralel desen modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Fen ve Teknoloji Tutum Ölçeği, Güneş, Dünya ve Ay Başarı Testi ve Algılanan Öz Düzenleme Ölçeği kullanılmıştır. Nitel ve nicel verilerin analizinde Güneş, Dünya ve Ay ünitesi kapsamında web 2.0 araçlarıyla desteklenen çevrimiçi eğitimin öğrencilerin tutum, başarı ve öz düzenleme algıları üzerinde olumlu yönde etki yaptığı tespit edilmiştir.

Arslan ve Yıldırım (2021), web 2.0 araçları ile desteklenen çevrimiçi beşinci sınıf fen bilimleri dersinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi ve öğrenci görüşleri üzerine gerçekleştirdikleri araştırmalarında, çalışma grubunu 120 öğrencinin oluşturduğu, ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel modelin kullanıldığı karma yöntem araştırması gerçekleştirmişlerdir. Ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında deney grubu lehine web 2.0 araçları ile desteklenen eğitimin anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise, öğrenciler web 2.0

araçları ile desteklenen öğretimin ‘eğlenceli’ ve ‘zevkli’ olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca web 2.0 araçlarını fen bilimleri dersinde kullanmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Atik ve Avcı (2021), covid 19 pandemisi sürecinde birinci sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimde okuma ve yazma öğretiminde karşılaştıkları sorunları ele aldıkları araştırmalarını nitel bir araştırma olarak tasarlamışlardır. Çalışma grubunu ise Konya ilinde görev yapmakta olan 45 birinci sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenler teknolojik altyapıdan kaynaklanan sorunlar, öğrencilerin teknoloji kullanamamasından kaynaklanan sorunlar ve veliden kaynaklanan sorunlar nedeniyle okuma ve yazma öğretimi konusunda sorunlar ile karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ceylan (2019) ise, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde EBA (Eğitimde bilişim ağı)’dan yararlanma düzeylerini belirlemeye çalışmıştır. Nicel yöntem kullanılarak tasarlanan araştırma sonucunda araştırmaya katılan öğretmenlerin ‘kısmen’ EBA hakkında bilgi sahibi olduğu verisi elde edilmiştir. Öğretmenlerin EBA’yı ara sıra kullandıkları, sosyal bilgiler dersi öğretim içerikleri olarak yetersiz olsa da genel anlamda zengin bir içeriğinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Keleş (2019), Sosyal Bilgiler öğretimi yapan öğretmenlerin web 2.0 araçlarına yönelik görüşlerinin ve teknopedagojik alan yeterliliklerinin belirlenmesine yönelik yüksek lisans tez araştırmasını karma araştırma yöntemi doğrultusunda planlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili ve ilçelerinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarında ise, öğretmenlerin teknopedagojik alan bilgisi yeterlilik düzeylerinin yüksek olduğu ve web 2.0 teknolojisi ve öğretimde kullanma düzeylerini ise ‘orta’ düzey olarak tanımladıkları sonucu elde edilmiştir.

Göksün vd., (2018) araştırmalarında, çağın ihtiyaçları doğrultusunda web 2.0 teknolojisine ilginin arttığı bu nedenle eğitim-öğretim sürecinde web 2.0 araçlarının önemli bir yerinin olduğunu vurgulamışlardır. Bu nedenler ile öğretmen adaylarının ortak kullanımına sunulacak ve web 2.0 teknolojisi konusunda ihtiyaçlarını karşılayacak bir web sitesi hazırlamayı ve bu web sitesinin kullanılabilirliğini ölçmeyi planlamışlardır. Tasarlanan web sitesinin kullanılabilirliği ‘Web Sitesi Kullanılabilirlik Ölçeği’ ile ölçülmüştür. Araştırma sonucunda web sitesinin kullanılabilir olduğu ve bu

web sitesinin kullanıcılarda web 2.0 teknolojisine yönelik farkındalığı artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Korucu ve Karalar (2017), sınıf eğitimi öğretim üyelerinin web 2.0 teknolojileri ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi için yürütülen çalışmada, çalışma grubu olarak Türkiye'nin farklı üniversitelerinin sınıf eğitimi alanında görev yapan öğretim üyelerini çalışma grubu olarak belirlemişlerdir. Araştırma sonucunda, web 2.0 araçlarını öğretimde çok kullanmadıkları ve kullanmak istemedikleri, kullanım sırasında sorunlar ile karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. web 2.0 araçlarını kullanan öğretim üyeleri ise, bu teknolojiyi öğrencilere öğretim materyal ve içeriklerini ulaştırmak için kullandıklarını söylemişlerdir.

Güneş-Uça (2016) araştırmasında, web 2.0 teknolojisi ile birlikte gerçek ve sanal dünyayı birbirine bağlayan sosyal ağlar ve medyanın birey, toplum ve yaşama etkisini incelemiştir. Araştırmada değişen şartlar ve gelişen teknoloji ile birlikte web 2.0 teknolojisi, e-öğrenme, uzaktan eğitim ve sosyal ağların eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca internet ortamlarında öğrencilerin ihtiyaçlarını hızlı cevap verebilme, bir topluluğa ulaşma ve hızlı bilgi alışverişinin arttığı ortaya koyulmuştur.

Öztürk ve Tetik (2015), sosyal ağ destekli eğitim teknolojilerinin ortaokul öğrencilerinin akademik başarılarına etkisi araştırılan çalışmada, çalışma grubunu 64 öğrenci oluşturmuştur. Deney grubuna yüz yüze eğitimin yanında sosyal ağ üzerinden eğitimler verilmiştir. Kontrol grubu ise sadece yüz yüze eğitim almıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerde yüz yüze eğitim ile sosyal ağlar üzerinden verilen eğitimlerin akademik başarıyı artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gülsoy vd. (2014), çalışmada, öğrencilerin web 2.0 ve internet kullanımlarının cinsiyet, bilgisayar, internet bağlantısı ve beceri düzeyleri ile yıllara göre eğitim amaçlı kullanmalarının belirlenmesini amaçlamışlardır. Araştırmaya Burdur ilinde bulunan iki bilişim teknoloji öğretmeni ve 350 ortaokul öğrencisi dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda beceri düzeyleri yüksek olan öğrencilerin daha çok sosyal medya ve oyun sitelerini takip ettiklerine ulaşılmıştır. Ayrıca web 2.0 uygulamalarını eğitsel video ve oyunlar için takip ettiklerine ulaşılmıştır.

Ata (2011), araştırmasında üniversite öğrencilerinin web 2.0 teknolojileri kullanımı ile bilgi okur yazarlığı algıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmada

İzmir ilinde bulunan Dokuz Eylül Üniversitesinde 2010-2011 yılında öğrenim gören 2776 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak ‘Bilgi Okuryazarlığı Algıları Ölçeği’ kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin bilgisayara sahip olmaları ile web 2.0 araçlarını kullanmaları arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Deperlioğlu ve Köse (2010), web 2.0 teknolojisinin eğitim-öğretim üzerindeki etkisi ve örnek bir eğitim-öğretim yaşantısı adlı çalışmalarında, web 2.0 teknolojisinin öğrenme sürecine etkilerini ve bu teknolojinin yaşantısına etkileri konusunda örnekler vermeyi amaçlamışlardır. Örnek yaşantı, okul sonrasında bir öğrencinin web 2.0 araçları ile öğrenme sağlayacağı bir süre göz önüne alınarak planlanmıştır. Araştırma sonucunda, web 2.0 teknolojileri eğitim-öğretim sürecinde okuldan farklı bir eğitim ortamı sağlamış, etkileşimi artırmıştır. Yüz yüze eğitim ile beraber kullanılması ise sarmal bir öğrenme ortamı oluşturacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Genç (2010) yaptığı araştırmada web 2.0 teknolojilerinden olan, video yayın, ağ günlükleri, vikiler, sosyal ağlar ve fotoğraf paylaşım uygulamalarının öğretim sürecinde kullanılmasına yönelik değerlendirmelerde bulunmuştur. İnternet üzerinden Facebook aracılığıyla öğrenciler ile öğrenme ortamı kurulmuştur. Araştırma sonucunda öğrenciler Facebook’a pozitif yaklaşmıştır. Ayrıca öğrencilerin Facebook’u bir öğrenme aracı olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bölümde web 2.0 araçlarının ders öğretiminde kullanılması ile ilgili alanyazında bulunan araştırmalardan örnekler verilmiştir. Alanyazın taraması sonucunda ülkemizde web 2.0 araçları üzerine hazırlanan araştırmaların son yıllarda sıklık kazandığı, önceki yıllarda web 2.0 araçlarının öğretim sürecinde kullanılması ile ilgili araştırmaların daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca web 2.0 araçlarının öğretim sürecinde kullanılması ile ilgili araştırmaların daha çok ortaokul ve lise seviyesinde bulunduğu, ilkokul düzeyinde hazırlanan araştırmaların ise oldukça az olduğu görülmüştür.

2.1.2. Tarihsel Empati Becerisi ile İlgili Araştırmalar

Şahin ve Aktın (2022), tarihsel empati etkinliklerinin bir tarihsel empati modeli çerçevesinde incelenmesi isimli araştırmalarında, bilişsel ve duyuşsal bağlantı içeren tarihsel kanıtlar ile çalışan öğrencilerin tarihsel empati becerilerini tarihsel empati modeli ile incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma grubunu altıncı sınıf öğrencileri

oluşturmuştur. Gerçekleştirilen tarihsel empati etkinliği sonucunda perspektif alma ve duyuşsal bağlantı içeren tarihsel kaynaklar ile çalışan öğrencilerin, perspektif alma beceri düzeylerinde anlamlı bir artışın olmadığı, tarihsel bağlamı kavramakta zorlandıkları ve anlatıda duyuşsal bağlantıları kurmada çoğunlukla yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2021), Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin tarihsel empati deneyimlerinin incelenmesi adlı araştırmasında, altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında bulunan öğrenci kazanımları ile ilgili tarihsel kanıtlar etkinlikleri aracılığıyla öğrencilerin tarihsel empati deneyimlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin çok azının tarihsel empati becerisini kullanarak empati kurabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışkan ve Demir (2019), ergenlerde tarihsel empati ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması adlı araştırmalarında, ergenlerin tarihsel empati düzeylerinin ortaya çıkarılabilmesi için “Tarihsel Empati Ölçeği”nin geliştirilmesini amaçlamışlardır. Tarihsel Empati Ölçeği geliştirilmesi amacıyla öncelikle alanyazın taraması yapılmıştır. Araştırmada 1188 ortaokul öğrencisinden alınan veriler değerlendirilmiş ve tarihsel empati ölçeği oluşturulmuştur. 12 madde ve 2 faktörden oluşan tarihsel empati ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik ölçümleri yapılmış ve tarihsel empati ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demir (2019), sosyal bilgiler dersinde tarihsel empatiye dayalı etkinliklerin öğrencilerin tarihsel empati becerilerine ve başarılarına etkisi isimli araştırmasında sosyal bilgiler dersinde tarihsel empati etkinliklerinin, öğrencilerin tarihsel empati becerilerine ve akademik başarılarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma yedinci sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tarihsel empatiye dayalı hazırlanan etkinlikler ile öğretim gören deney grubu öğrencileri ile öğretim programına uygun şekilde derslerin işlendiği kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı toplam puanları, deney öncesinden sonrasına anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Keskin vd. (2019) tarafından altı yaşındaki öğrenciler ile gerçekleştirilen Sociocultural education and empathy in early childhood: Analyzing the battle of Gallipoli adlı tarihsel empati araştırmalarında öğrencilerin tarihsel empati düzeylerini ölçmek için 6 aşamadan oluşan empatik öğrenme sürecinden yararlanmıştır.

Araştırmanın sonucunda 6 yaşındaki çocukların empati kurabildikleri, süregelen ve durağan imgelemden yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Gürsoylar (2019), yedinci sınıf Sosyal Bilgiler dersi ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanının öğretiminde tarihsel empatinin kullanılması: Bir eylem araştırması isimli araştırmasında Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel empatiyi kullanmayı ve öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersinin “Kültür ve Miras” öğrenme alanında gerçekleştirilen araştırmada 16 öğrenci katılımcı grubunu oluşturmuştur. Araştırma sonucunda tarihsel empati ile ilgili hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin tarihe olan merakını ve ilgisini arttırdığı, öğrencilerin büyük kısmının tarihsel empati becerisinden yararlanabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Karaçalı-Taze (2018), toplumsal cinsiyet açısından bir sosyal bilgiler ünitesi tasarımı ve öğretimi isimli araştırmasında, altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersinde kadınların toplumsal perspektifini dikkate alan uygulamalar gerçekleştirmiştir. Araştırmacı öğrencilerin kendilerini tarihi şahsiyetlerin yerine koymalarını ve onlar ile empati kurmalarını üzerine araştırmasını gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin tarihi kadın karakterlere daha çok anlam yüklediği ve onları anladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aysal (2012) tarihsel empati becerisine dayalı rol oynama yönteminin akademik başarıya etkisini incelemiştir. Araştırmada yedinci sınıf öğrencileri örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma sonucunda deney grubunun kontrol grubuna göre tarihsel empati becerisinde artış olduğu ve tarihsel empati beceri üzerinde rol oynama yönteminin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışkan (2008), Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel empatinin kullanılmasına yönelik örnek bir uygulama: Sefer günlükleri isimli araştırmasında yedinci sınıf öğrencileri ile tarihsel empati becerisi kullanılarak bir uygulama gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada tarihsel empati becerisi duyuşsal, bilişsel ve psikomotor boyutta ele alınmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin üç boyutta da tarihi şahsiyetlerin davranışlarını anladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Karabağ (2003), öğretilebilir ve bilişsel bir beceri olarak tarihsel empati isimli araştırmasında, tarihsel empatinin amacının geçmişte yaşamış insanlar ile aynı duygu, düşünce ve hisleri yaşamak ve bunun sonucunda geçmişte yaşamış insanları anlamak

olmadığını öne sürmüştür. Araştırmada 111 katılımcı yer almıştır. Kontrol ve deney gruplarına uygulanan testler sonucunda deney grubunun tarihsel empati ile ilgili sorulara daha çok cevap verdiğini bu nedenle de tarihsel empati becerisinin üst düzey bilişsel bir beceri olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bu bölümde Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel empati becerisi ile ilgili alanyazında bulunan araştırmalardan örnekler verilmiştir. Alanyazın taraması sonucunda ülkemizde tarihsel empati becerisi üzerine hazırlanan çalışmaların son yıllarda sıklık kazandığı, önceki yıllarda tarihsel empati becerisi üzerine oldukça az çalışma bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tarihsel empati becerisi ile ilgili araştırmaların daha çok ortaokul seviyesinde bulunduğu, ilkokul düzeyinde hazırlanan araştırmaların ise oldukça az olduğu görülmüştür.

2.1.3. Kültürel Mirasa Duyarlılık Değeri ile İlgili Araştırmalar

Akpınar ve Cantürk (2021), Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kültürel farklılık, kültürlerarası duyarlılık algıları ve kültürlerarası eğitime yönelik görüşleri adlı araştırmalarında özel durum yöntemi kullanmışlardır. Araştırma grubunu öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre öğretmen adayları kültürel mirasa duyarlılık değeri ile ilgili diğer kültürlerle saygılı ve hoşgörülü olma şeklinde algıladıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Açık (2020), İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde kültürel mirasa duyarlılık ve vatanseverlik değerlerinin biyografilerle öğretimi adlı araştırmasında nitel araştırma desenlerinde durum çalışmasını kullanmıştır. Araştırma grubunu 4. sınıfta öğrenim gören 24 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda kültürel mirasa duyarlılığı değeri “korumak, sahip çıkmak”, “gelecek nesillere aktarmak” şeklinde ifade edilmektedir.

Halaç vd. (2020), ilkokul öğrencilerine yönelik Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği’nin geçerlik ve güvenirlik çalışması adlı araştırmalarında, ilkokul öğrencilerinin kültürel mirasa duyarlılık düzeyini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlamışlardır. Yapılan geçerlik ve güvenirlik analizleri kapsamında üç boyutlu, dörtlü likert tipi bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Elde edilen Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği “Merak Duyma”, “Geleceğe Aktarma” ve “Koruma” alt boyutlarından oluşmaktadır.

Taşdemir (2018), altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabı metnlerinin kültürel mirasa duyarlılık değeri açısından incelenmesi adlı araştırmasında, altıncı sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bulunan metinlerin kültürel mirasa duyarlılık değerini yansıtır durumlarını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Sevgi Yayınları'na ait altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabı oluşturmaktadır. Araştırma tarama modelinde tasarlanmış, veriler doküman analizi tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda kültür ve miras öğelerinin öğrenme alanlarına göre dağılımı dışındaki diğer öğrenme alanlarında kültür ve miras unsurlarına az yer verildiği görülmüştür. Kültürel miras unsurlarının geçtiği metinlerin de öğrencilerin seviyelerine uygun olduğu ve görsel öğelerle desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Avcı ve Memişoğlu (2016), araştırmalarında Sosyal Bilgiler öğretim programında kültürel miras değerine ve kültürel miras eğitime az yer verildiğini belirtmişlerdir. Kültürel miras değeri öğretimi için programın yeniden değerlendirilmesi önerisinde bulunulmuştur.

Dönmez ve Yeşilbursa (2014), kültürel miras eğitiminin somut kültürel mirasa yönelik tutumlarına etkisi isimli araştırmalarında, kültürel mirasın korunması ve yaşatılması konusunda öğrencilerin tutumunu ölçmektir. Araştırmanın örneklemini altıncı sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler “Kültürel Miras Tutum Ölçeği” aracılığı ile toplanmıştır. Uygulama sonucunda kültürel mirasa duyarlılık etkinliklerinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin somut kültürel mirasa karşı tutumlarının kontrol grubu öğrencilerine göre daha çok olduğuna ulaşılmıştır.

Kılcan ve Akbaba (2013), yaptıkları araştırmada altıncı ve yedinci sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan “kültürel mirasa duyarlılık” değerini sekizinci sınıf öğrencilerinin nasıl algıladığını ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırmanın sonucunda, araştırmaya katılanların büyük bir kısmının kültürel mirasa karşı duyarlılığı “koruyan-kollayan” ve “dış etkenlere karşı koruduğu ve insanı aydınlattığı” biçiminde algıladıkları belirtilmiştir.

Bu bölümde kültürel mirasa duyarlılık değeri ile ilgili alanyazında bulunan araştırmalardan örnekler verilmiştir. Alanyazın taraması sonucunda ülkemizde kültürel mirasa duyarlılık değeri üzerine yapılan araştırmaların az olduğu, son yıllarda araştırma sayısının arttığı görülmüştür. Ayrıca kültürel mirasa duyarlılık değeri ile ilgili

araştırmaların daha çok ortaokul seviyesinde bulunduğu, ilkokul düzeyinde hazırlanan araştırmaların ise oldukça az olduğu görülmüştür.

2.2. YURT DIşINDA YAPILAN ALIşMALAR

2.2.1. Web 2.0 Kullanımı ile İlgili Araştırmalar

Rahmawati ve Wijayanti (2022), okuduğunu anlama becerilerini geliştirmek için web 2.0 araçlarından “Wordwall” kullanımını kuramsal açıdan ele almıştır. Wordwall web 2.0 aracının öğrencilerin okuma becerilerine katkı sağladığını, ğretimi kolaylaştıran iletişim ve bilgi teknolojisinin bir parçası olduğu, uygulamanın kullanımının basit olduğu, öğrenciler ve öğretmenler için ücretsiz olarak ulaşılabileceği, öğrencilerin ilerlemelerinin takip edilebileceği bir web 2.0 aracı olduğu, wordwall ile uygulama gerçekleştirmenin öğrenciler üzerinde olumlu etkileri olduğu, bu web 2.0 aracını kullanarak öğrencilerin evrimii öğrenme sürecinde hem öğrenip hem de eğlenecekleri ifade edilmiştir.

Pez ve Mercado (2021), tarafından ilkokul ikinci sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilen araştırmada, educaplay web 2.0 kullanılarak okuma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Okumanın ğrenme sürecindeki öneminin ortaya koyulduğu sanal öğrenme ortamında (Educaplay Platformu) pedagojik bir uygulama tasarlanmış ve uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Educaplay web 2.0 aracının öğrencilerin okuduğunu anlama seviyelerini yüksek düzeyde artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Palli (2020), ingilizce ğretiminde teknoloji, web 2.0 araçları kullanımı ve öğrenme adlı araştırmasında, teknolojidenden bir araç olarak faydalanmanın önemi ve teknolojinin etkililiği üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sürecinde karma yöntemler araştırmasını kullanmıştır. Araştırmasında alışma grubunu Yunan ortaokul öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma sonucunda hem öğretmenler hem de öğrenciler teknoloji ve web 2.0 araçlarına yönelik olumlu tutumlar gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Suci (2020), tarafından gerçekleştirilen araştırmada, niversite düzeyindeki öğrencilerle yaptığı İngilizce akademik okuma etkinliklerinde socrative web 2.0 aracı kullanımına yönelik öğrencilerin görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin zor kelimeleri için anlam arama ve not etme gibi bir okuma stratejisi uyguladıkları için kelime hazinesini geliştirdiğini fakat bu

çevrimiçi uygulamanın akademik okuma dersi açısından eksik yönlerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Teo vd., (2019)'nin öğretmen adaylarına yönelik yaptıkları araştırmada, öğretmen adaylarının web 2.0 araçlarını kullanımlarına yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çin'deki iki üniversiteden 464 öğretmen adayı ile yapılan anket göre, öğretmen adaylarının web 2.0 teknolojilerini öznel olması, yararlı, keyifli, pedagojik ve içeriği kolaylaştırıcı olmasından dolayı öğretim sürecinde kullanmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Abou vd. (2018), tarafından gerçekleştirilen araştırmada, otizm spektrum bozukluğu, öğrenme güçlükleri olan özel gereksinimli öğrencilere yönelik hazırlanan 'Edpuzzle' web 2.0 aracı ile akran zorbalığı bilincinin özel gereksinimli öğrencilere kazandırılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin zorbalık ile ilgili farkındalıklarının arttığı, web 2.0 aracının öğrencileri olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

John ve Cherian (2018), tarafından gerçekleştirilen araştırmada, web 2.0 araçlarının sosyal bilgiler öğretim sürecine entegre edilme süreci ele alınmıştır. Araştırmada, eğitim teknolojisi alanında görülen gelişmeler sonucunda web 2.0 araçları hızla gelişmekte ve öğretimde kullanılmaktadır. Ancak öğretmenlerin hala yeterince web 2.0 araçları konusunda bilgi sahibi olmadığı üzerinde durulmuştur. Araştırmada, doğrudan öğretmenlerin sanal sınıf oluşturabilecekleri web 2.0 araçları üzerinde durulmuştur. Araştırmada bu süreçlerin sonucunda öğrenci ve öğretmenlerden en son eğitim teknolojilerinin bilgi ve anlayış süreciyle bütünleştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Palaigeorgiou ve Grammatikopoulou (2016), web 2.0 etkinliklerinin yararları konulu araştırmada; araştırmanın amacı, web 2.0 deneyimine sahip eğitimcilerin okul ortamında web 2.0 etkinliklerinin yararları ve zorluklarını belirlemektir. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler, kişisel olay çalışmaları ve öğrencilerin web 2.0 uygulamaları hakkındaki görüşlerinden oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre öğretmenler, web 2.0 öğrenme etkinliklerinin öğrenciyi öğrenmenin merkezine taşıdığını, okul ile toplumun kaynaştığı, öğrencilerin işbirliğini ve dijital içerik oluşturmalarına katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Sadaf vd., (2016), hazırladıkları araştırmada, öğretmen adaylarının Web 2.0 araçlarını öğretim sürecinde kullanma ve web 2.0 araçlarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmen adayları web 2.0 araçlarını öğretim sürecinde kullanmak istediklerini söylemişlerdir. Nedenini ise bu araçların yeterli olduğunu ve öğrencilerin beklentilerini karşılaması olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının web 2.0 araçlarını kullanmak istemelerine rağmen teknolojik yetersizlik nedeniyle istedikleri düzeyde kullanamadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Exarchou vd., (2015), araştırmada, sosyokültürel öğrenme bakış açısıyla, çevre ve coğrafya eğitimi bağlamında öğrencilerin web 2.0 araçlarını kullanarak işbirlikli öğrenme ve araştırma ile ilgili yönelimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin organize, katılım ve çevresel yaklaşım ile ilgili gerekli becerileri kazandıkları, etkileşimlerinin öğrenme alışverişlerinde olumlu düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Hall (2015), Teknolojik, Pedagojik ve İçerik Bilgisi (TPACK) için web 2.0 araçları konulu çalışmasını, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ortaokul öğretmenleri ile yürütmüştür. Araştırmanın amacı, ortaokul öğretmenlerinin web 2.0 uygulamaları kullanımını etkileyen olumlu ve olumsuz etmenleri belirlemektir. Araştırmaya katılan öğretmenlere teknolojik ve pedagojik içerik bilgisi çevrimiçi yöntemler ile sunulmuştur. Teknolojik pedagojik alan bilgisi ölçeği ile veriler toplanmıştır. Yapılan analize göre TPACK için en düşük puanı alan web 2.0 araçları etkinlikler, sosyal haber ağları, wikiler ve bloglar olmuştur. TPACK için en yüksek puanı alan web 2.0 araçları ise sadece resimler olmuştur. Web 2.0 araçlarının kullanılmasını engelleyen iki faktör olarak da eğitim ve mesleki gelişim ön plana çıkmıştır.

Bang ve Luft (2013), ortaöğretim fen bilimleri öğretmenlerinin ilk beş yılda sınıfta teknoloji kullanımı konulu araştırmalarını, Amerika Birleşik Devletleri'nde görev yapan 95 öğretmen ile yürütmüştür. Araştırmanın amacı, göreve yeni başlayan öğretmenlerin teknoloji kullanımını kolaylaştıran veya zorlaştıran etmenleri belirlemektir. Araştırma verilerini göreve yeni başlayan öğretmenlerin beş yıl boyunca gözlenmesi ve bu süre zarfında öğretmenler ile yapılan görüşmeler oluşturmaktadır. Verilerin analizine göre öğretmenlerin powerpoint yazılımını diğer yazılımlardan daha sıklıkla kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Kadın öğretmenlerin teknolojik yazılımları erkek öğretmenlere göre daha az kullandıkları ve öğretmenlerin sosyo-ekonomik düzeyleri teknoloji yazılımlarını kullanma düzeylerini etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Chimo (2012), web 2.0 araçlarının fen bilimleri öğretimine etkisini araştırmıştır. Araştırma sürecinde öğrenciler web 2.0 araçları ile hem bireysel hem de grup çalışmaları gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda web 2.0 araçlarının öğrencilerin derse katılım ve araştırma becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bilginin kalıcılığı konusunda herhangi bir sonuca ulaşılamamıştır.

Holcomb ve Beal (2010), araştırmalarında web 2.0 teknolojisinin sosyal bilgiler eğitim-öğretim sürecinde kullanılmasının sonuçlarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Ayrıca bu araştırmada sosyal bilgiler öğretiminde web 2.0 araçlarının nasıl kullanılması gerektiği de araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sosyal bilgiler dersinde web 2.0 araçlarının kullanılmasının öğrencilerin derse yönelik ilgi, istek ve meraklarını artırdığı, öğrencilerin ders başarılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ortaya koyulmuştur.

Anderson (2007), web 2.0 nedir? Fikirler, teknolojiler ve çıkarımlar adlı araştırmasında, web 2.0 araçları ile ilgili yeni fikirler ve çıkarımlar üzerinde durmuştur. Araştırma Birleşik Krallık'ta gerçekleştirilmiştir. Araştırmada web 2.0 araçları ile ilgili devam eden tartışmalar ve gerçekleştirilen araştırmalar incelenmiştir. Web 2.0 araçlarının etkilerini, web hizmetleri ve uygulamaları ve araştırma, bilgiyi koruma konuları üzerinde durulmuştur.

2.2.2. Tarihsel Empati Becerisi ile İlgili Araştırmalar

Karn (2022), tarihsel empati Kanada'da tarih eğitimi için bilişsel ve duyuşsal bir teori adlı araştırmasında, tarihsel empati duygu ve düşünceleri geçmişte yaşayan insanların deneyim, karar ve eylemleri belirli bir tarihsel bağlamda incelemiştir. Tarihsel empati alanının geniş bir çalışma alanı olmasına rağmen üzerinde çok az araştırmanın olduğu ve Kanada özelinde tarihsel empati araştırmalarının artması gerekliliğini savunmaktadır. Tarihsel empati ile ilgili bir teori ortaya koymuştur. Ortaya koyduğu teori beş kavramda özetlenmiştir. Bunlar; kanıt ve bağlamsallaştırma, bilinçli tarihsel hayal gücü, tarihsel perspektifler, etik yargılar ve önemseme kavramlarıdır.

Lydon (2019), derin geçmişi hissetmek: Arkeolojik anoloji ve tarihsel empati isimli araştırmasında arkeolojide anoloji ve tarihte tarihsel empatiyi incelemektedir. Günümüz insan merkezli anlatıların geçmiş yaşamı ve geçmişte yaşamış insanları yansıtmaya şekli üzerine durmuştur.

Perikleous (2019), gerçekleştirdiği araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde, öğrencilerin akıl yürütme becerilerini, günümüzde yaşayan ve geçmişte yaşamış insan gruplarının davranışlarını açıklamak için ortaya koydukları fikirler ile karşılaştırarak araştırmasını gerçekleştirmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmaya, Lefkoşa'da öğrenim gören, yaşları 8 ile 12 arasında değişen 68 öğrenci ile beş tarih öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın sonucunda ilköğretim öğrencilerinin küçük yaşlarda olmalarına rağmen tarihsel empati becerisi konusunda güçlü düşünceler geliştirebileceği görülmüştür.

Perrotta ve Bohan (2018), gerçekleştirdikleri araştırmada, tarihsel empatinin geçmişten günümüze sosyal bilgiler liderlerinin yayınlarında ve ABD Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında nasıl yer aldığını incelemişlerdir. Araştırma, alanyazın taraması olarak yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda; tarihsel empatinin, sosyal bilgiler ve tarih öğretiminde gizli bir pedagoji ve program hedefi olarak yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Endacott ve Brooks (2013), yaptıkları araştırmada, tarihsel empatiye yön vermek için belli bir model üzerinden tarihsel empati sürecini kavramsallaştırmışlardır. Araştırma, bir model oluşturma araştırmasıdır. Tarihsel empati becerisinin okul öğrenmelerinde dört aşamalı modelle sunulması önerilmiştir. Araştırmacılar, dört aşamanın bir sistem bütünlüğü içinde uygulanması gerektiğini söylemektedir. Bu model giriş, araştırma, sergileme ve yansıma/yansıtma aşamalarından oluşmaktadır.

Davison (2012), tarihsel empatinin bilişsel ve duyuşsal olarak iki boyutunu farklı sınıflarda önce bilişsel sonra duyuşsal boyutunun sonra da tam tersini yaparak önce duyuşsal sonra bilişsel süreçlerin verilmesini sağlamıştır. Bu yöntem ile öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal alan ile ilgili tarihsel empatiye yönelik tepkilerini değerlendirmiştir.

Brooks (2011), araştırmasında, tarihsel empati geliştirmek için çeşitli öğretim yöntemlerinin nasıl kullanılabileceğini ve tarihsel empatinin bilişsel ve duyuşsal boyutları arasındaki ilişkileri göstermeye çalışmıştır. Bu ilişki, öğretmenin sınıf içi uygulamalarda, tarihsel empatinin bilişsel ve duyuşsal boyutlarına nasıl destek verdiği ya da engellediğini belirleyerek ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda tarihsel empatinin hem önemseme hem de bakış açısı alma yönlerinin, birincil ve ikincil kaynaklar ve tartışma yoluyla kazandırılabilmesine ulaşılmıştır.

Jensen (2008), gerçekleştirdiği eylem araştırmasında beşinci sınıf öğrencilerinin tarihsel empati becerilerinin gelişimini desteklemek amacıyla tartışma yöntemini kullanmıştır. Tartışma yoluyla öğrencilerin geçmişte yaşamış olan insanların bakış açılarını anlayabildikleri ve geçmişteki olayları daha iyi anlamlandırdıklarını tespit etmiştir.

Doppen (2000), araştırmasında öğrencilerin geçmiş yaşamı anlamada tarihsel empati becerilerinin etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin, tarihi belgelerin çoklu bakış açısı içermesini değil, tarihi belgenin savunduğu fikrin ne olduğu gibi sınırlı bir odak noktası oluşturma sürecinde oldukları ortaya çıkmıştır. Empati değişkenine yönelik ise öğrencilerin, tarihi öğrenirken yaparak-yaşayarak ve geçmiş yaşantılar ile daha fazla ilgilenerek, geçmişte yaşayan insanların aldıkları kararları anlayabildikleri ve geçmişe yönelik daha fazla empati duygusu geliştirebildikleri sonucuna ulaşmıştır.

Foster (1999), öğrencilerin tarihsel kanıtlardan yola çıkarak tarihsel karakterlerin davranışlarındaki nedenler hakkında fikir ve düşüncelerini ortaya koymuştur. Öğrencilerin tarihsel karakterlerin davranışlarını ve arkasındaki nedenleri yorumlayabildikleri görülmüştür.

2.2.3. Kültürel Mirasa Duyarlılık Değeri ile İlgili Araştırmalar

Ginzarly ve Srour (2022), Cultural heritage through the lens of COVID-19 adlı araştırmalarında salgın döneminde çevrim içi paylaşılan kültürel miras içeriklerinden ortaya çıkan söylemleri incelemişlerdir. Bu amaçla çevrim içi paylaşılan kültürel miras ile ilgili bilişsel ve duyuşsal dinamikleri anlamayı amaçlamışlardır. Sonuç olarak, kültürel miras değerinin zaman içerisinde nasıl değiştiğini instagram kullanımı bağlamında tartışmışlardır.

Bonacini ve Ciaccone (2022), araştırmada oyunların kültürel mirasa etkisine yönelik uygulanmalar ele alınmıştır. Kültürel alanların ve müze koleksiyonlarının tanıtımında oyunlaştırmanın artan önemine genel bir bakışla araştırma, ciddi oyunların yapımında giderek daha fazla yer alan ve onları kültürel mirası stratejik dijital pazarlama araçları olarak gören kültürel kurumların değişen uygulamalarını vurgulamaktadır. Araştırmada, birkaç İtalyan kültür kurumuyla ortaklaşa gerçekleştirilen Etrüsk toplumu üzerine bir oyun olan *Mi Rasna* adlı bir vaka incelemesini araştırılmıştır.

Giliberto ve Labadi (2021), kültürel mirası sürdürülebilir kılmak için kullanmak geliştirme: uluslararası üçünün analizi MENA Ülkelerinde finanse edilen projeler adlı araştırmalarında, sürdürülebilir kalkınma amacıyla kültürel mirasın rolü değerlendirilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma amacının ekonomik boyutunda yoksulluğun azaltılması, sosyal boyutunda cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması, çevresel boyutta ise çevresel sürdürülebilirlik temaları altında inceleme gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen araştırma sonucunda, sürdürülebilir kalkınma için kültürel mirasın önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Zhang (2009), ortaokul tarih öğretiminde kültürel nesnelerin bilinçli korunması üzerine eğitim ile ilgili araştırmasında, kültürel mirası koruma değeri eğitiminin vatanseverlik değerini kazandırmanın ön koşulu olduğunu öne sürmüştür. Bir ülkenin ya da milletin güçlü bir uyum ve teşvikler üretebilmesinin, çeşitli vatanseverlik eğitim materyalleri yoluyla oluşturulabileceğini ifade etmiştir. Öğrencilere kültürel mirasa duyarlılık bilincinin kazandırılması için, kültürel mirasa duyarlılık değeri eğitiminin sadece kültürel miras ortamlarında değil, aynı zamanda okullarda da kültürel miras eğitiminin verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Curtis ve Seymour (2004), Louisiana miras eğitim programı ve sınıftaki miras: çocukların kültürel mirasa karşı tavırları isimli araştırmalarında, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan 226 öğrenci ile çalışmışlardır. Çalışma grubu öğrencilerin kültürel mirasa karşı tutumlarını ortaya çıkarmışlardır. Uygulamaya dahil edilen deney grubu öğrencileri kültürel mirasa karşı tutumlarında yüksek düzeyde artış olduğunu ortaya çıkarmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplama süreci, verilerin analizi ve deney grubu öğrencilerine uygulanan işlemlere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

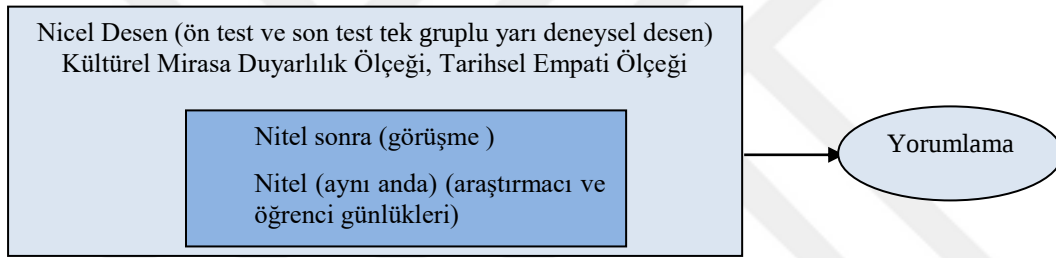
Bu araştırma 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının öğrencilerin tarihsel empati becerileri ve kültürel mirasa duyarlılık değerine yönelik etkisini ve öğrenci görüşlerini belirlemek amacıyla karma yöntemler araştırması kullanılarak yürütülmüştür. Karma yöntemler araştırması, araştırma sorularına yanıt bulabilmek için nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden elde edilen verilerin bütünleştirilerek sonuçlara ulaşılması olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2017; Johnson & Onwuegbuzie, 2004). Pragmatist felsefeye dayanan bu yaklaşımda bir tek yönetime bağlı kalmak yerine birden çok yaklaşımın kullanılması önemsenmektedir (Morgan, 2007; Tashakkori & Teddlie, 2010). Araştırmalarda nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması istenilen verilere ulaşma konusundaki sıkıntıları en aza indirecektir. Araştırmacının hem nicel hem de nitel verilere ulaşma imkanı varsa en uygun model karma yöntemidir (Creswell, 2014). Araştırma sürecinde derinlemesine veri elde etmek amacıyla sırasıyla nicel ve nitel veriler toplanmıştır.

Karma yöntemler araştırmalarında, nitel ve nicel yöntemlerin bir araya getirilmesine göre farklı desenler bulunmaktadır. Hangi desenin işe koşulması gerektiğine karar verilebilmek için; nitel ve nicel yöntemlerden hangisinin ön planda olacağı, verilerin hangi sıraya göre toplanacağı, veri analizinin ayrı ayrı mı yoksa birlikte mi yapılacağı, bir araya getirme işleminin hangi aşamada yapılacağı gibi sorulara yanıt verilmesi gerekmektedir (Tashakkori & Teddlie, 2010). Verilen cevaplar sonucunda ortaya birçok karma araştırma deseni çıkmıştır. Bu desenlerden bazıları; yakınsayan paralel karma desen, açıklayıcı sıralı desen, gömülü desen, keşfedici sıralı desen olarak belirlenmiştir (Creswell & Plano Clark, 2011).

Bu araştırma karma yöntemler araştırma desenlerinden “gömülü desen”e göre tasarlanmıştır. Gömülü desende araştırmacı, nicel bir araştırmaya nitel bir çalışma veya nitel bir araştırmaya nicel bir çalışma ekleyebilmektedir. Eklenen yeni aşama

oluşturulan genel deseni desteklemek amacıyla kullanılır (Creswell & Plano Clark, 2020). Elde edilen verilerin açıklanması, tartışılması, genellenmesi veya desteklenmesi için araştırma sürecinde kullanılan ikincil yöntemle elde edilen verilere de ihtiyaç olmaktadır (Creswell & Plano Clark, 2007). Bu nedenle araştırma sürecinde elde edilen veriler, nicel ve nitel veriler arasında bağlantılar kurularak analiz edilmiş, yorumlanmış ve tartışılmıştır. Araştırma sürecinde kullanılan desene uygun olarak öncelikle nicel veriler “ön test – son test tek gruplu desene” göre toplanmıştır. Araştırmada uygulama süreci devam ederken, öğrenci günlükleri ve araştırmacı günlükleri her uygulama sonunda toplanmıştır. Toplanan nicel ve nitel verilerden sonra araştırmada elde edilen nicel verileri desteklemek amacıyla öğrenci görüşleri elde edilmiştir. Araştırma sürecinde elde edilen nicel ve nitel veriler beraber analiz edilmiş, yorumlanmış ve tartışılmıştır.

Şekil 2. Gömülü Karma Desen Modeli

Kaynak: Creswell ve Plano Clark, 2020.

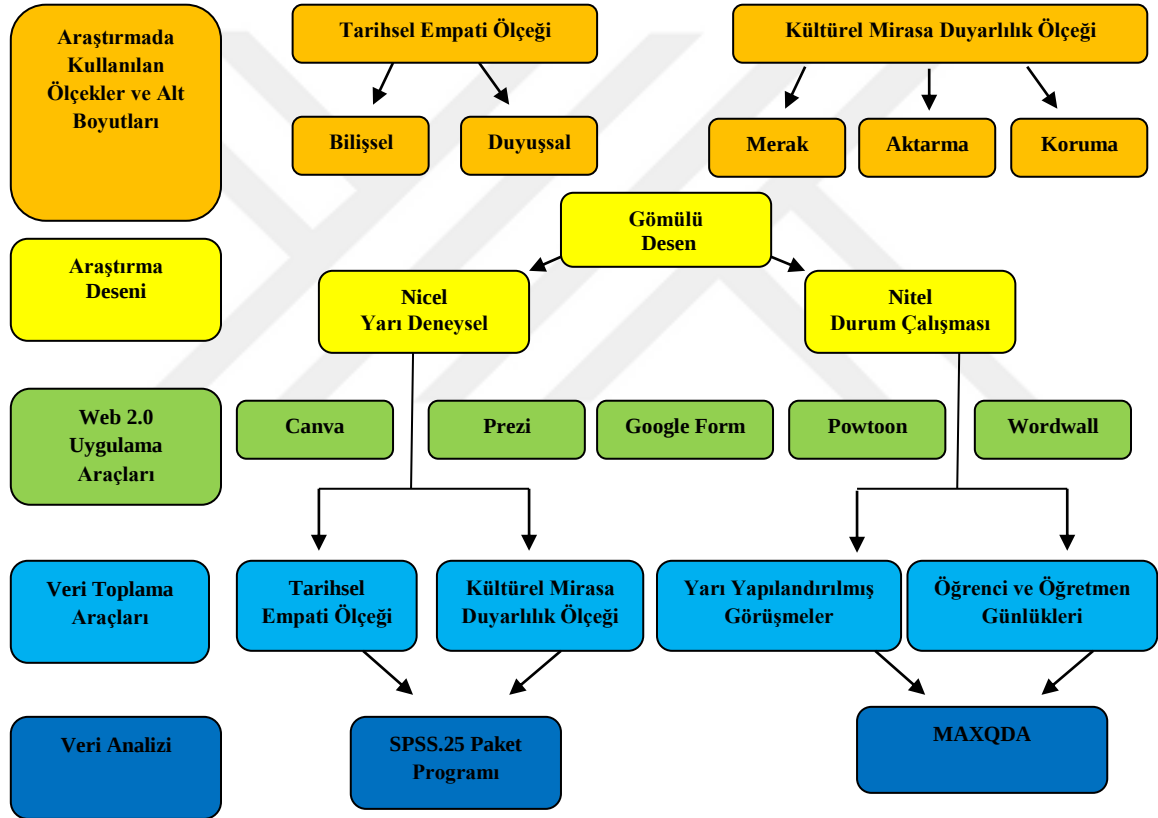
Gömülü desenin nicel boyutunda ön test son test Tarihsel Empati Ölçeği ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği puanları, genel deseni desteklemek amacıyla nitel boyutunda gerçekleştirilen uygulamayı değerlendirmek amacıyla hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılan öğrenci görüşmeleri, araştırmacı ve öğrenci günlükleri kullanılmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunda, “ön test ve son test tek gruplu yarı deneysel desen” kullanılmıştır. Eğitim alanındaki araştırmalarda genellikle kullanılmakta olan yarı deneysel desen, deneysel desene benzer özellikler gösterse de çalışma grubunun rastgele belirlenmesi, yarı deneysel deseni gerçek deneysel desenden ayırmaktadır (Balci, 2001). Yarı deneysel desen, eğitim alanına ait çalışmalarda bütün değişkenleri kontrol altına alma imkânının olmadığı araştırmalarda kullanılan bir yöntemdir (Fraenkel & Wallen, 2006). Yarı deneysel desende araştırma sürecinde bağımsız değişkene yapılan müdahale sonunda bağımlı değişkende meydana gelen değişim araştırılmaktadır (Fraenkel & Wallen, 2006). Kontrol grubu olmayan bu desende, ön test öğrencilere uygulama öncesinde verilerek öğrencilerin durumu saptanmıştır.

Uygulama işleminin ardından aynı test son test olarak öğrencilere verilmiştir. Uygulama işleminin etkisi ön test ve son test sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasında bir duruma ilişkin değişkenler, bütüncül yaklaşımla ele alınır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri, bu durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanan bir araştırma desenidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmanın nitel boyutunda ise nicel boyutu destekleyen, yarı yapılandırılmış görüşme yönteminden ve uygulama sürecince tutulan araştırmacı ve öğrenci günlüklerinden yararlanılmıştır.

Araştırma süreci akış diyagramı Şekil 3'te gösterilmiştir

Şekil 3. Araştırma Süreci

Creswell ve Plano Clark (2020)'a göre, güçlü ve gerçekçi bir karma araştırma yöntemi desende toplanan verilerin birleştirilmesi öngörülür. Bu çalışmada elde edilen nicel ve nitel veriler gömülü desen modeline göre birleştirilerek bulgular bölümünde sunulmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular sonuç bölümünde yorumlanmaktadır.

2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Afyonkarahisar ili Bolvadin ilçesinde bir devlet ilkokulunda 4. sınıfta okumakta olan 17 ilkokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğrenciler uygun örnekleme yoluyla oluşturulmuştur. Uygun örnekleme yöntemi zaman, para ve işgücü kaybını önlemeyi amaç edinmiş bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırmada uygun örnekleme yönteminin seçilmesinin temel nedeni araştırmacının uygulama yapılan okulda sınıf öğretmeni olarak görev almasıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmada Yer Alan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

	Özellik	f	%
Cinsiyet	Kız	9	53
	Erkek	8	47
	Toplam	17	100
Bilgisayar Olup Olmama Durumu	Evet	8	47
	Hayır	9	53
	Toplam	17	100
İnternet Olup Olmama Durumu	Evet	7	41
	Hayır	10	59
	Toplam	17	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri incelendiğinde; öğrencilerin çoğunluğunun kız (%53) olduğu, bilgisayarı olmayan öğrencilerin çoğunlukta olduğu (%53) ve evinde interneti olmayan öğrencilerin (%59) çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve özellikleri yönelik bilgiler verilmiştir. Araştırmada, nicel verileri toplamak için Tarihsel Empati Ölçeği (Ek-1) ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği (Ek-2), nitel verileri toplamak için öğrencilerin görüşlerini yansıttıkları öğrenci ve araştırmacı günlükleri ile yarı yapılandırılmış görüşme formu (Ek-3) kullanılmıştır.

3.1. TARİHSEL EMPATİ ÖLÇEĞİ

Araştırmada, Çalışkan ve Demir (2019) tarafından geliştirilen “Tarihsel Empati Ölçeği” kullanılmıştır (Ek-1). Kullanılan ölçeğin maddelerinin öğrencilere uygunluğu

açısından uzman görüşüne başvurulmuştur. Ayrıca uygulama yapılan okulda görev yapan iki sınıf öğretmeninden görüş alınmıştır.

Çalışkan ve Demir (2019) tarafından geliştirilen Tarihsel Empati Ölçeği (TEÖ) 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte bilişsel ve duyuşsal olmak üzere iki boyut bulunmaktadır. Bilişsel boyutta 7 madde, duyuşsal boyutta 5 madde bulunmaktadır. Ölçek 5'li likert tipi ölçektir. Maddeler “1 Hiçbir zaman”, “2 Nadiren”, “3 Bazen”, “4 Genellikle”, “5 Her zaman” seçeneklerini içermekte olup seçenekler olumludan olumsuz doğru puanlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları Cronbach alfa kullanılarak hesaplanmıştır. Bilişsel empati için 0.76, duyuşsal empati için 0.69, toplamda 0.81 olmak üzere güvenirlik katsayılarının yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada da TEÖ'den elde edilen puanların güvenirlik katsayısını belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin bütünü için Cronbach Alfa, güvenirlik katsayısı; 0.70 olarak hesaplanmıştır (Çalışkan ve Demir, 2019). Bu sonuç doğrultusunda ölçeğin bütününe güvenirli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.2. KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK ÖLÇEĞİ

Araştırmada ikinci olarak, Halaç vd., (2021) tarafından geliştirilen “Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği” kullanılmıştır (Ek-2). Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği (KMDÖ) 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte merak, aktarma ve koruma olmak üzere üç boyut bulunmaktadır. Merak boyutunda 6 madde, aktarma boyutunda 4 madde ve koruma boyutunda 3 madde bulunmaktadır. Ölçek 4'lü likert tipi ölçektir. Sorular “1 Hiç Katılmıyorum”, “2 Katılmıyorum”, “3 Katılıyorum”, “4 Tamamen Katılıyorum” seçeneklerini içermekte olup seçenekler olumludan olumsuz doğru puanlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları Cronbach alfa kullanılarak hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları Cronbach Alfa sonucuna göre toplamda 0.79 olarak ölçülmüştür. Elde edilen sonuç ile ölçeğin güvenirlik katsayısının yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada da Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeğinden elde edilen puanların güvenirlik katsayısını belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin bütünü için Cronbach Alfa, güvenirlik katsayısı; 0.80 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç doğrultusunda araştırma için ölçeğin bütününe güvenirli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Görüşme, bir araştırma konusu hakkındaki sorulara cevap bulabilmek amacıyla en az iki kişi arasında sözlü olarak gerçekleşen bir veri toplama çeşididir. Nitel araştırmalarda en yaygın kullanılan veri toplama yöntemlerinden birisidir (Büyüköztürk vd., 2020). Görüşme süreci hem araştırmacının hem de görüşme yapılan kişinin çabası ve etkileşimiyle ilerlemektedir. Araştırmacının samimi, tarafsız, özgüven sahibi, saygılı ve katılımcı tavrı görüşme yapılan kişinin de rahat hissetmesine, dürüst ve doğru bir şekilde yanıt vermesini sağlayacaktır (Kuş, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Görüşmedeki asıl amaç, görüşme yapılan kişinin iç dünyasına girerek, zihinsel bilgilerine, duygu-düşüncelerine ve becerilerine, ulaşp anlamaya çalışmaktır (Tekin, 2006). Bu araştırmada öğrencilerin web 2.0 uygulamaları hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Kullanılan görüşme formu, araştırmacı tarafından alanyazından yararlanılarak geliştirilmiştir. Geliştirilen görüşme formu iki uzman görüşüne sunulmuş ve uyum yüzdesine bakılmıştır. Uyum yüzdesinin hesaplanmasında Miles & Huberman'ın (1994:64 görüş birliği ve görüş ayrılığı formülü “[Güvenirlilik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100]” kullanılarak hesaplanmıştır. Uyum yüzdesi 0.91 olarak bulunmuştur. Görüşme formu tamamı açık uçlu sorulardan oluşan 10 maddeden oluşturulmuştur (Ek-3). Görüşme formu geliştirildikten sonra aynı düzey öğrenciler ile ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu öğrencilere uygulama işlemi sonrası yapılan görüşmede kullanılmıştır.

3.4. ÖĞRENCİ GÜNLÜKLERİ

Araştırmada öğrenciler Sosyal Bilgiler dersi yıllık planında yer alan Kültür ve Miras ünitesi kazanımlarına uygun olarak her hafta web 2.0 araçlarını kullanarak etkinlikler oluşturmuş ve oluşturulan etkinlikler sonunda öğrencilere yarı yapılandırılmış günlük formu tutturulmuştur (Ek 4).

Öğrencilere günlükleri nasıl dolduracaklarına ilişkin açıklamalar araştırmacı tarafından yapılmış ve etkinlik sonrasında öğrencilerin yazdıkları günlüklere araştırmacı tarafından müdahale edilmemiştir.

3.5. ARAŞTIRMACI GÜNLÜKLERİ

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan web 2.0 araçları ile hazırlanan etkinlikler ile araştırma süreci gerçekleştirildikten sonra araştırmacı gözlemlerini ve önemli gördüğü

noktaları araştırmacı günlüklerine yazmıştır. Uygulama sürecindeki önemli noktaları kaçırmamak için uygulama sürecinde ve uygulamanın gerçekleştirildiği her ders sonrasında önemli noktalara araştırmacı günlüklerinde yer verilmiştir.

4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Bu bölümde araştırmanın veri toplama ve uygulama sürecine ilişkin bilgiler uygulama öncesi, uygulama ve uygulama sonrası olmak üzere üç başlık ile sunulmuştur.

4.1. UYGULAMA ÖNCESİ SÜREÇ

Araştırma öncesinde Afyon Kocatepe Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulundan gerekli izinler alınmıştır (Ek4). Örnekleme dahil edilen okulda uygulamanın yapılması ve verilerin toplanabilmesi için Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmıştır (Ek-5). Ayrıca araştırmada kullanılan Tarihsel Empati Ölçeği ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeğini geliştiren araştırmacılardan da ölçeklerin araştırmada kullanılması için gerekli izin alınmıştır (Ek-6). İzinlerin alınmasından sonra pilot uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Tarihsel Empati Ölçeği ergenler için geliştirilmiş olduğundan 2020-2021 eğitim-öğretim yılında 4. sınıfta okuyan 15 öğrenci üzerinde ön çalışma gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler analiz edilmiş ve sonuçlar itibarıyla Tarihsel Empati Ölçeği'nin 4. sınıf için güvenirlik değeri 0.70 çıkmıştır. Elde edilen sonuç ile ölçeğin araştırmada kullanılması kararı verilmiştir. Bu aşamaların tamamlanması ile birlikte bu araştırma sürecinde uygulama öncesinde şu basamaklar izlenmiştir.

1. Öğrencilere ön test olarak “Tarihsel Empati Ölçeği” ve “Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği” uygulanmıştır.

2. Gruplara araştırmacı tarafından web 2.0 araçları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

3. Öğrenciler uygulama süreci ve takvimi konusunda bilgiler verilmiştir.

4. Öğrencilere uygulama sürecinde kullanılacak olan Canva, Prezi, Powtoon, Google Form ve Wordwall web 2.0 araçları tanıtılmıştır.

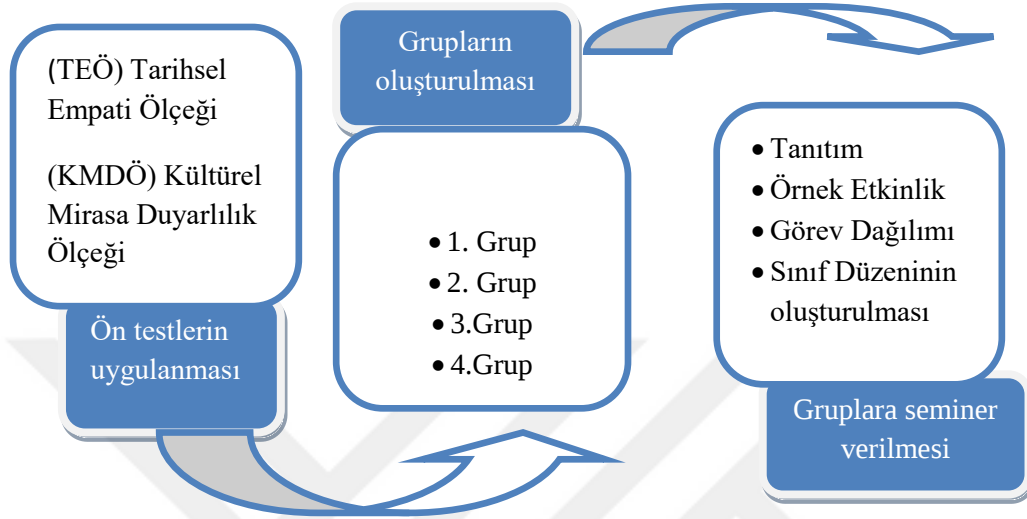
5. Öğrencilerin web 2.0 araçlarını tanıması ve kullanımlarını öğrenmeleri amacıyla örnek etkinlikler tasarlanmıştır.

6. Araştırma sürecinin Sosyal Bilgiler dersi, Kültür ve Miras öğrenme alanı işlenmesi sürecinde gerçekleştirileceği açıklanmıştır. Öğrenme alan, konular ve takvim planlaması yapılmıştır.

7. Öğrenciler dörder kişiden oluşan dört gruba ayrılmıştır. Gruplara birer bilgisayar verilmiştir.

Araştırmanın uygulama öncesi süreci Şekil 4 'te belirtilmiştir.

Şekil 4. Uygulama Öncesi Süreç

4.2. UYGULAMA SÜRECİ

Araştırma 7 hafta sürecinde tamamlanmıştır. Araştırmanın 1. haftası ön hazırlık ve ön test uygulanan aşamadır. 2., 3., 4., 5., ve 6. haftalar web 2.0 araçları kullanılarak uygulamanın gerçekleştirildiği haftalardır. 7. hafta son test uygulamasının ve görüşmelerin gerçekleştirildiği haftadır. İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanılarak yapılan uygulama süreci Tablo 7’de gösterilmiştir.

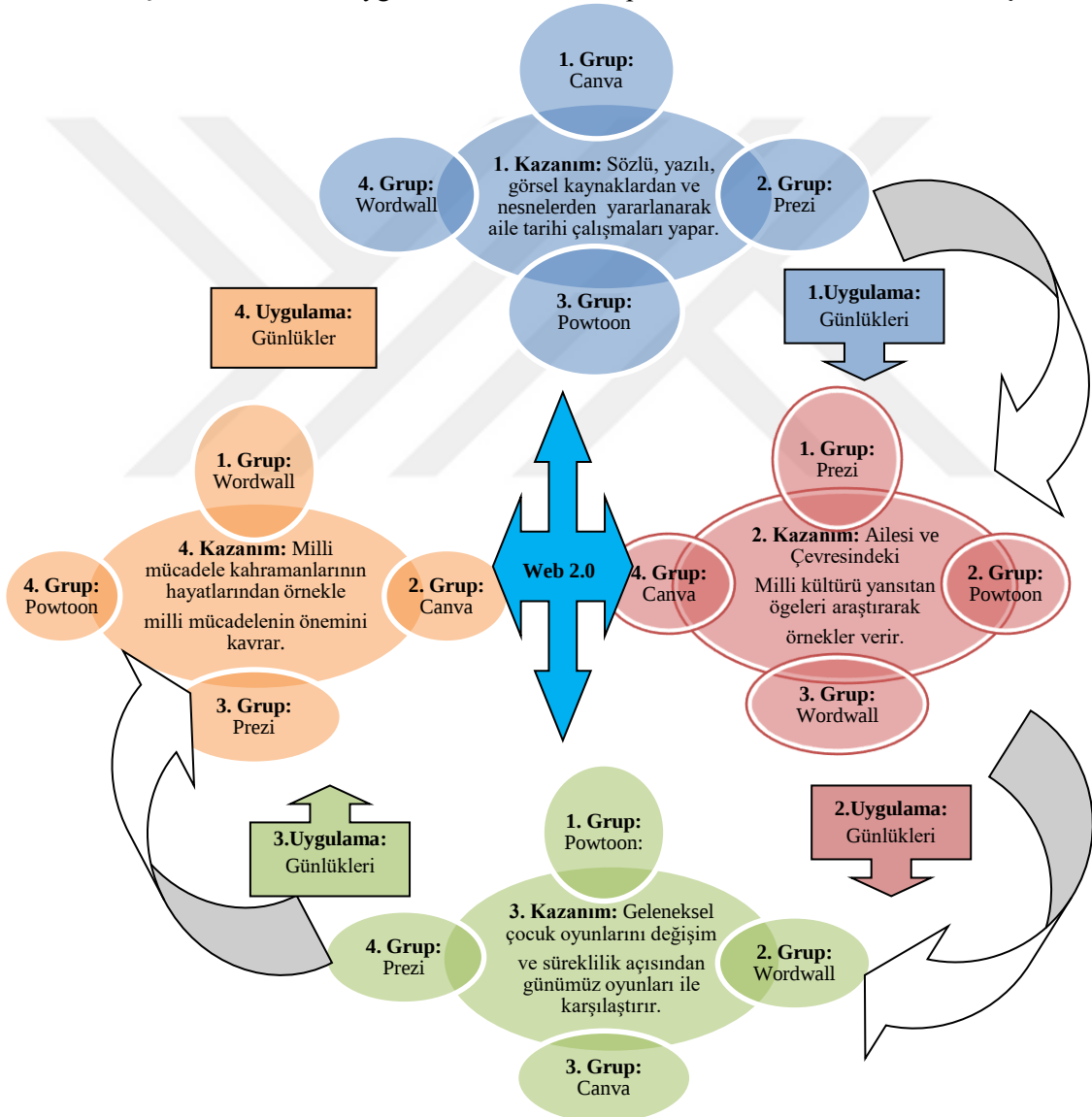
Tablo 4. Araştırmanın Uygulama Süreci

Hafta	Kazanım	İşlem
1.Hafta (15 Kasım 2021)	Hazırlık	- Grupların oluşturulması - Web 2.0 araçları ile ilgili seminer verilmesi -Tarihsel Empati Ölçeği ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği ön test uygulamasının yapılması
2.Hafta (22 Kasım 2021)	SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.	-Canva ile aile tarihi afişi hazırlama -Prezi ile aile tarihi sunum hazırlama -Powtoon ile aile tarihi animasyon hazırlama -Wordwall ile aile tarihi konulu ‘kutuyu aç’ etkinliği hazırlama -Öğrenci günlükleri
3.Hafta (29 Kasım 2021)	SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.	-Canva ile milli kültür afişi hazırlama -Prezi ile milli kültür sunum hazırlama -Powtoon ile milli kültür animasyon hazırlama -Wordwall ile milli kültür konulu ‘kutuyu aç’ etkinliği hazırlama -Öğrenci günlükleri
4.Hafta (6 Aralık 2021)	SB.4.2.3. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlar ile karşılaştırır.	-Canva ile çocuk oyunları afişi hazırlama -Prezi ile çocuk oyunları sunum hazırlama -Powtoon ile çocuk oyunları animasyon hazırlama -Wordwall ile çocuk oyunları konulu ‘çark çevirme’ etkinliği hazırlama -Öğrenci günlükleri
5.Hafta (13 Aralık 2021)	SB.4.2.4. Milli Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Milli Mücadelenin önemini kavrar.	-Canva ile milli mücadele afişi hazırlama -Prezi ile milli mücadele sunum hazırlama -Powtoon ile milli mücadele animasyon hazırlama -Wordwall ile milli mücadele konulu ‘çark çevirme ve test’ etkinliği hazırlama -Öğrenci günlükleri
6.Hafta (20 Aralık 2021)	SB.4.2.4. Milli Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Milli Mücadelenin önemini kavrar.	-Canva ile milli mücadele afişi hazırlama -Prezi ile milli mücadele sunum hazırlama -Powtoon ile milli mücadele animasyon hazırlama -Wordwall ile milli mücadele konulu ‘çark çevirme ve test’ etkinliği hazırlama -Öğrenci günlükleri
7.Hafta (27 Aralık 2021)	-Tarihsel empati ölçeği(TEÖ) son testinin uygulanması -Kültürel mirasa duyarlılık ölçeği(KMDÖ) son testinin uygulanması -Öğrenci görüşmelerinin yapılması	

Araştırmanın uygulama süreci yedi haftada tamamlanmıştır. Bu süreç Sosyal Bilgiler dersi yıllık planına uygun olarak eğitim sürecini aksatmadan gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle Sosyal Bilgiler dersi 2. öğrenme alanı araştırmanın uygulama alanı olarak belirlenmiştir. Belirlenen öğrenme alanı, “Kültür ve Miras” öğrenme alanıdır. “Kültür ve Miras” öğrenme alanı 4 kazanımdan oluşmakta ve yıllık planda 5 hafta olarak planlanmıştır.

Kullanılan web 2.0 araçları canva, prezi, powtoon ve wordwall'dır. Uygulama yapılan öğrenciler dört gruba ayrılmıştır. Yapılan planlama ile tüm grupların kullanılan web 2.0 araçlarının tamamını kullanmaları sağlanmıştır. Web 2.0 araçları kullanılarak eğitim içerikleri hazırlamak zor ve uzun bir süreç gerektirdiğinden her hafta bir grubun bir web 2.0 aracını kullanması ve bu web 2.0 aracı ile etkinlik hazırlaması istenmiştir. Grupların konu ve kazanımlara uygun ön araştırmalar yapması ve derse hazırlıklı gelmeleri sağlanmıştır. Grupların haftalara göre etkinlik hazırladıkları web 2.0 araçları Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Web 2.0 Uygulama Süreci ve Grupların Kullandıkları Web 2.0 Araçları

4.3. UYGULAMA SONRASI SÜREÇ

Araştırmada öğrencilerin görüşlerinin derinlemesine alınması amacıyla birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler her bir öğrenci için ortalama dokuzar dakika sürmüştür. Ders saatleri sırasında yoğunluk olduğundan görüşmeler sessiz ve sakin olan öğretmenler odasında gerçekleştirilmiştir. Öğrenci görüşmelerinin genel bilgileri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrenci Görüşmelerin Genel Bilgileri

Öğrenci	Görüşme Süresi	Görüşme Tarihi	Görüşme Ortamı	Görüşme Araçları
Ahmet	8 dk. 27 sn.	27.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Buket	7 dk. 45 sn.	27.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Bekir	9 dk. 13 sn.	27.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Ceren	8 dk. 37 sn.	27.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Emre	8 dk. 23 sn.	27.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Demet	7 dk. 56 sn.	27.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Ömer	9 dk. 47 sn.	27.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Eylül	9 dk. 03 sn.	27.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Recep	8 dk. 31 sn.	27.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Melis	8 dk.48 sn.	28.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Serdar	8 dk. 56 sn.	28.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Nuray	10 dk. 05 sn.	28.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Şakir	7 dk.58 sn.	28.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Rana	8 dk. 51 sn.	28.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Hüseyin	9 dk. 17 sn.	28.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Ravza	8 dk 18 sn.	28.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı
Yasemin	9 dk 09 sn.	28.12.2021	Öğretmenler Odası	Görüşme Formu Ses Kayıt Cihazı

Gerçekleştirilen görüşmelerde görüşme formu soruları tüm öğrencilere araştırmacı tarafından sorulmuştur. Öğrencilerin görüşleri görüşme sürecinde ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra öğrencilere Tarihsel

Empati Ölçeği (TEÖ) ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği (KMDÖ) son test olarak uygulanmıştır.

5. VERİLERİN ANALİZİ

4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanının öğretiminde web 2.0 araçları kullanımının tarihsel empati becerisi ve kültürel mirasa duyarlılık değerine etkisinin incelendiği bu araştırmada, nicel ve nitel veriler birlikte elde edilmiştir. Elde edilen veriler nicel ve nitel boyut olmak üzere analiz yapılmış ve birlikte değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde öğrenci bilgilerinin gizliliği gereğinde öğrencilere nitel analizlerde takma isimler verilmiştir (Ek-5). Araştırmada nicel verilerin analizinde Tarihsel Empati Ölçeği ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği ön test ve son test puanları arasındaki farklılaşma durumu incelenmiştir.

Ölçeklerden elde edilen veriler paket istatistik programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde öncelikle ön test ve son test puanlarına ilişkin betimsel verilere bakılmıştır. Verilerin dağılımların normalliğini belirlemek için Shapiro-Wilk testi yapılmıştır. Gözlem sayısının 50’yi geçmediği durumlarda Shapiro Wilk testi önerilmektedir (Büyüköztürk, 2012). Ayrıca normalliğin sağlanıp sağlanmadığına basıklık ve çarpıklık katsayıları da incelenerek bakılmıştır. Normal dağılım verilerin katsayıları -1.5 ile +1.5 aralığında olduğu kabul edilir (Tabachnick & Fidell, 2013). Analizler sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde, Tarihsel Empati Ölçeği ön test ve son test toplam puanlarının ve alt boyutlarının normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır (Tablo 6). Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği toplam puan ve ‘aktarma boyutunda’ normal dağılım göstermektedir. Merak ve koruma boyutunda verilerin normal dağılmadığı görülmüştür (Tablo 7). Öğrencilerinin Tarihsel Empati Ölçeği ön test ve son test puanlarına ilişkin betimsel veriler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Tarihsel Empati Ölçeği Ön-test ve Son-test Puanlarına İlişkin Betimsel Veriler

Tarihsel Empati Ölçeği/BOYUT		N	$\bar{x}$	SS	Çarpıklık	Basıklık	Varyans
Tarihsel Empati Ölçeği	Bilişsel Boyutu Ön Test	17	3.61	.55	-1.412	0.088	.303
	Duyuşsal Boyutu Ön Test	17	3.24	.70	-1.059	1.461	.503
Tarihsel Empati Ölçeği	Bilişsel Boyutu Son Test	17	3.89	.47	.203	-.853	.226
	Duyuşsal Boyutu Son Test	17	3.67	.59	.062	-.288	.355
Tarihsel Empati Ölçeği Toplam Ön Test		17	3.46	.52	-.216	-.560	.273
Tarihsel Empati Ölçeği Toplam Son Test		17	3.80	.49	.229	-.581	.245

Öğrencilerin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği ön test ve son test puanlarına ilişkin betimsel veriler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği Ön-test ve Son-test Puanlarına İlişkin Betimsel Veriler

Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği /BOYUT		N	$\bar{x}$	SS	Çarpıklık	Basıklık	Varyans
Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği	Merak Boyutu Ön Test	17	3.35	.53	-.549	-.846	.284
	Aktarma Boyutu Ön Test	17	3.10	.59	-.623	.208	.352
	Koruma Boyutu Ön Test	17	3.35	.62	-1.045	.795	.395
Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği	Merak Boyutu Son Test	17	3.60	.43	-1.744	3.692	.187
	Aktarma Boyutu Son Test	17	3.48	.32	-.656	.123	.105
	Koruma Boyutu Son Test	17	3.58	.54	-1.883	3.777	.299
Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği Toplam Ön Test		17	3.27	.44	-.212	-.574	.198
Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği Toplam Son Test		17	3.56	.35	-1.448	1.379	.126

Normalliğin sağlandığı durumlarda öğrencilerin ön test puanları arasında ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak için bağımlı gruplar t-testi kullanılmıştır. Normalliğin sağlandığı ve cinsiyet değişkenine göre ön test-son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak için bağımsız gruplar t-testi, normalliğin sağlanamadığı durumlarda ise Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın nitel verileri uygulama sonrasında öğrenciler ile yapılan görüşme ve öğrenciler ile araştırmacının her uygulama sonrasında tuttıkları günlüklerden elde

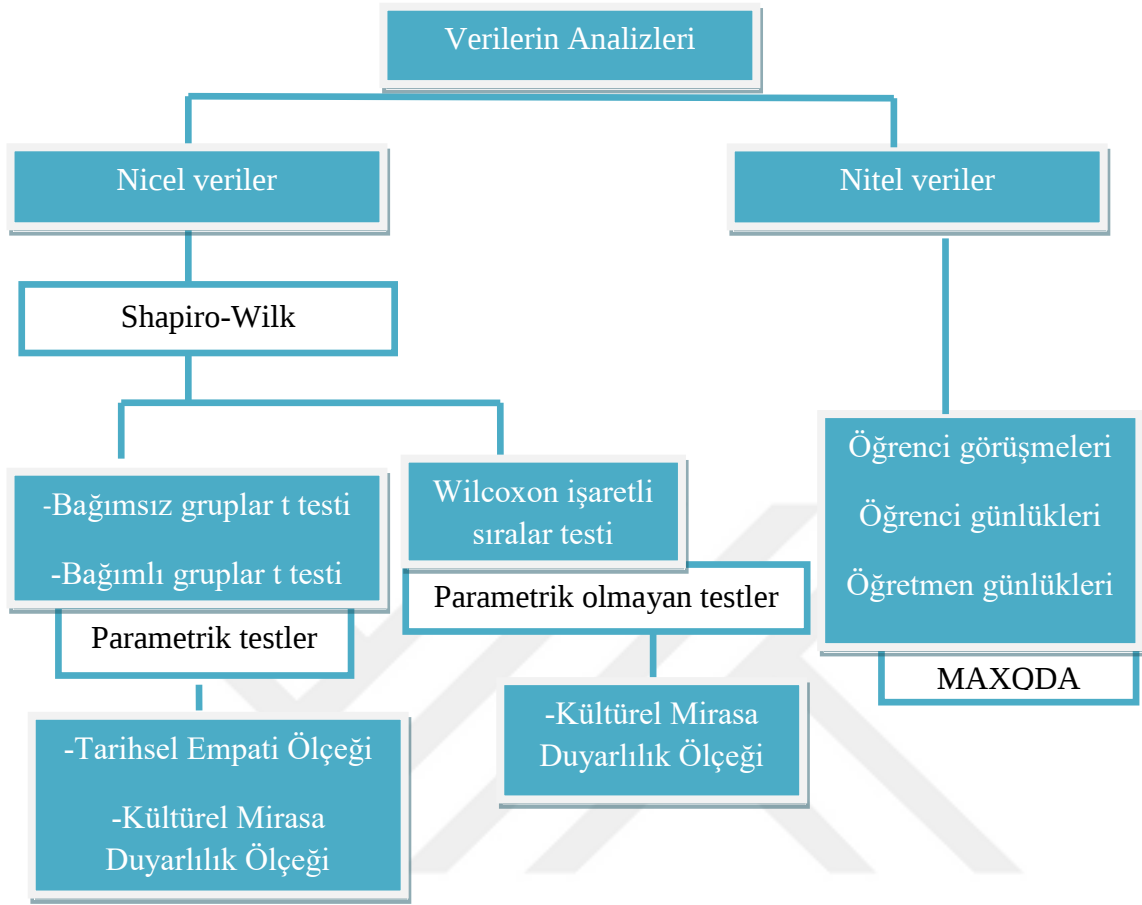
edilmiştir. Öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmeler öncelikle ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan görüşmeler tekrar dinlenerek dökümleri yapılmıştır. Elde edilen dökümler MAXQDA paket programı ile analiz edilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde kullanılan MAXQDA programı ile içerik analizi yapılabilmesi için aşağıdaki adımlar takip edilmiştir.

- Araştırma sürecinde elde edilen verilerin dökümü yapılmıştır.
- MAXQDA analiz programı bilgisayara yüklenmiştir.
- Dökümü yapılan nitel veriler MAXQDA programına yüklenmiştir.
- MAXQDA analiz programı kullanılarak kodlamalar yapılmıştır.
- Ortaya çıkan kodlar birleştirilerek kategorilere ulaşılmıştır.
- Ortaya çıkarılan kategoriler tablo, şekil ve grafikler ile gösterilmiştir.

Nitel veri dökümlerinin analizinde MAXQDA analiz programı ve yukarıdaki basamaklar takip edilmiştir. Analiz programına yüklenen verilere ilişkin kodlamalar yapılmıştır. Kodlamalardan temalara ulaşılmıştır. Ulaşılan kod ve temalar düzenlenmiştir. Elde edilen bulgular 'Maxmap' ile görsellere dönüştürülmüştür. Elde edilen kod ve temalar öğrenci alıntıları ile birlikte alanyazın ile ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda elde edilen veriler bir uzman tarafından da MAXQDA analiz programı ile analiz edilerek kontrol edilmiştir. Uygulama süresi olan beş haftada araştırmaya katılan öğrenciler tarafından toplam 85 günlük tutulmuştur. Ayrıca araştırma sürecinde araştırmacı da 10 günlük tutmuştur. Günlüklerden elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi yönteminde veriler derinlemesine incelendikten sonra benzer veriler önceden belli olmayan kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Öğrenci ve araştırmacı günlükleri alanında uzman bir başka bir araştırmacı tarafından da analiz edilerek kontrolü sağlanmıştır. Uygulama sürecinde öğrenci ve araştırmacı günlüklerinden elde edilen veriler öğrenci görüşmelerinden elde edilen verileri desteklemek amacıyla kullanılmıştır.

Araştırma sürecinin veri analizleri Şekil 6’da gösterilmiştir.

Şekil 6. Araştırma Sürecinin Veri Analizleri

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde ilkökul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanında web 2.0 araçları kullanımının öğrencilerin tarihsel empati becerisi ve kültürel mirasa duyarlılık değeri kazanmaları üzerindeki etkisinin ve bu derste web 2.0 araçları kullanımı ile ilgili öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla elde edilen bulguları; nicel verilerin analizinden elde edilen bulgular ve nitel verilerin analizinden elde edilen bulgular olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

1. ARAŞTIRMANIN NİCEL VERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen nicel bulgulara ve elde edilen bulgular doğrultusunda yapılan yorumlara yer verilmiştir.

1.1. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI KULLANIMININ, ÖĞRENCİLERİN TARİHSEL EMPATİ BECERİSİNE İLİŞKİN BULGULAR

Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının, öğrencilerin tarihsel empati becerisine etkisine ilişkin verilerin analizinde parametrik testlerden bağımlı örneklem t testi uygulanmıştır. İlgili sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Tarihsel Empati Becerisine Etkisine İlişkin Bağımlı Örneklem T Testi Sonuçları

Boyutlar	Testler	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Bilişsel	Ön test	17	3.61	.55	.153	-1.500	.535
	Son test	17	3.90	.47			
Duyuşsal	Ön test	17	3.24	.71	.088	-1.816	.762
	Son test	17	3.67	.59			
Tarihsel Empati Ölçeği Toplam	Ön test	17	3.46	.52	.071	-1.935	.899
	Son test	17	3.80	.49			

*p<0.05

Tablo 8 incelendiğinde Tarihsel Empati Ölçeği iki boyutunda ve toplam puan ortalamalarında deney grubu ön test ve son-test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Bu bağlamda elde edilen bulgulara göre deney grubunun Tarihsel Empati Ölçeği toplam puan ortalamaları ve bilişsel, duyuşsal boyutunda öğrencilerin ön test puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

1.2. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI KULLANIMININ, ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK DEĞERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Verilerin analizinde toplam puan ve aktarma boyutunda parametrik testlerden bağımlı örneklem t testi, merak ve koruma boyutunda ise non-parametrik testlerden Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Kültürel Mirasa Duyarlılık Değerine Etkisine İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Boyutlar	Ön test-Son test	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamı	Z	p
Merak	Negatif Sıra Pozitif Sıra Eşit Toplam	5 ^a 10 ^b 2 ^c 17	6.90 8.55	34.50 84.50	-1.453 ^b	.146
Koruma	Negatif Sıra Pozitif Sıra Eşit Toplam	4 ^a 9 ^b 4 ^c 17	8.00 6.56	32.00 59.00	-.954 ^b	.340

Tablo 9 incelendiğinde, yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucuna göre deney grubu öğrencilerinin merak ve koruma boyutu ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Bağımlı örneklem t testi sonuçları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo10. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Kültürel Mirasa Duyarlılık Değerine Etkisine İlişkin Bağımlı Örneklem T Testi Sonuçları

Boyutlar	Testler	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Aktarma	Ön test	17	3.10	.59	.463	-	.022*
	Son test	17	3.48	.32		2.545	
KMDÖ Toplam	Ön test	17	3.27	.44	.576	-	.038*
	Son test	17	3.56	.35		2.263	

* $p<0.05$

Tablo 10 incelendiğinde, yapılan bağımlı grup t testi sonucuna göre Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği toplam puan ortalamaları ve aktarma boyutunda istatistiksel olarak ön test ve son test puan ortalamaları arasında son test puan ortalamaları lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

1.3. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI KULLANIMININ, ÖĞRENCİLERİN TARİHSEL EMPATİ ÖLÇEĞİ ÖN-TEST VE SON-TEST PUANLARI CİNSİYET DEĞİŞKENİNE ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR

Verilerin analizinde parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. İlgili sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Empati Ölçeği Ön-test Puanlarına Etkisine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Bilişsel	Erkek	8	3.44	.56	.188	1.380	.884
	Kız	9	3.80	.51			
Duyuşsal	Erkek	8	3.24	.64	.988	.016	.822
	Kız	9	3.25	.80			
TEÖ Toplam	Erkek	8	3.36	.53	.422	.826	.920
	Kız	9	3.57	.51			

*p<0.05

Tablo 11 incelendiğinde Tarihsel Empati Ölçeği iki boyutunda ve toplam puan ortalamalarında deney grubu ön test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Bu bağlamda elde edilen bulgulara göre deney grubunun Tarihsel Empati Ölçeği toplam puan ortalamaları ve bilişsel, duyuşsal boyutunda kız ve erkek öğrencilerin ön test puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 12. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Empati Ölçeği Son-test Puanlarına Etkisine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Bilişsel	Erkek	8	3.82	.43	.543	.623	.433
	Kız	9	3.96	.54			
Duyuşsal	Erkek	8	3.62	.65	.777	.289	.879
	Kız	9	3.71	.57			
TEÖ Toplam	Erkek	8	3.73	.48	.629	.493	.953
	Kız	9	3.86	.53			

*p<0.05

Tablo 12 incelendiğinde Tarihsel Empati Ölçeği iki boyutunda ve toplam puan ortalamalarında deney grubu son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Bu bağlamda elde edilen bulgulara göre deney grubunun Tarihsel Empati Ölçeği toplam puan ortalamaları ve bilişsel, duyuşsal boyutunda kız ve erkek öğrencilerin ön test puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

1.4. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE WEB 2.0 ARAÇLARI KULLANIMININ, ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL MİRASA DUYARLILIK ÖLÇEĞİ ÖN-TEST VE SON-TEST PUANLARI CİNSİYET DEĞİŞKENİNE ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR

Öğrencilerin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği ön-test puanlarına ilişkin elde edilen verilerin analizinde parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. İlgili sonuçlar Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği Ön-test Puanlarına Etkisine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Merak	Erkek	8	3.16	.51	.130	1.601	.908
	Kız	9	3.56	.50			
Aktarma	Erkek	8	3.05	.68	.739	.339	.433
	Kız	9	3.15	.51			
Koruma	Erkek	8	3.18	.71	.256	1.181	.674
	Kız	9	3.54	.50			
Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği Toplam	Erkek	8	3.13	.41	.179	1.409	.856
	Kız	9	3.43	.45			

*p<0.05

Tablo 13 incelendiğinde, Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği toplam puanda ve bütün alt boyutlarında, deney grubu ön test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Bu bağlamda elde edilen bulgulara göre deney grubunun Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği toplam puanları ve merak, aktarma, koruma boyutunda kız ve erkek öğrencilerin ön test puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Öğrencilerin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği son-test puanlarına ilişkin elde edilen verilerin analizinde parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. İlgili sonuçlar Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği Son-test Puanlarına Etkisine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Merak	Erkek	8	3.54	,26	,569	,582	,055
	Kız	9	3.66	,58			
Aktarma	Erkek	8	3.46	,28	,850	,192	,427
	Kız	9	3.50	,38			
Koruma	Erkek	8	3.54	,42	,752	,322	,270
	Kız	9	3.62	,68			
Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği Toplam	Erkek	8	3.52	,20	,628	,495	,020*
	Kız	9	3.60	,48			

*p<0.05

Tablo 14 incelendiğinde bağımsız örneklem t testi sonucu deney grubu kız öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği merak boyutu son test puan ortalamaları ($X=3,66$), erkek öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği merak boyutu son test puan ortalamalarından ($X=3,54$) yüksek olduğu; aktarma boyutu kız öğrenci son test puan ortalamaları ($X=3,50$), erkek öğrencilerinin aktarma boyutu son test puan ortalamalarından ($X=3,46$) yüksek olduğu; koruma boyutu kız öğrenci son test puan ortalamaları ($X=3,62$), erkek öğrencilerinin koruma boyutu son test puan ortalamalarından ($X=3,54$) yüksek olduğu ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği toplam puanlarda kız öğrencilerinin son test puan ortalamaları ($X=3,60$), erkek öğrencilerinin son test puan ortalamalarından ($X=3,52$) yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda kız ve erkek öğrencilerin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği toplam son test puanları arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir (*p<0.05). Ancak Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği alt boyutları ortalamalarında kız öğrencilerin puanları yüksek olsa da anlamlı farklılık görülmemiştir (p>0,05).

2. ARAŞTIRMANIN NİTEL VERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde araştırma sürecinde toplanan nitel verilerden elde edilen bulgulara ve bulgular sonucunda yapılan yorumlara yer verilmiştir.

2.1. GÖRÜŞMELER VE GÜNLÜKLERE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öğrenci görüşme verileri, öğrenci ve araştırmacı günlükleri ile desteklenerek tablolar halinde doğrudan alıntılar ile birlikte verilmiştir. 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile gerçekleştirilen uygulamalara yönelik

öğrenci görüşlerinden elde edilen verilerin analizi sonucunda bulgular yedi tema altında toplanmıştır. Elde edilen temalar Şekil 7’de verilmiştir.

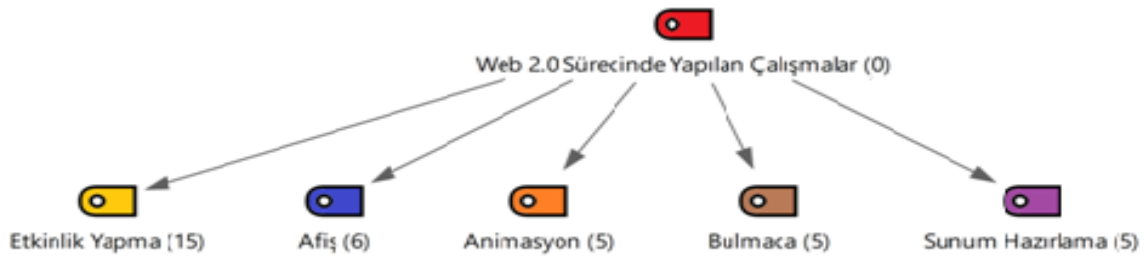
Şekil 7. Öğrenci Görüşlerinden Elde Edilen Temalar

2.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Ürün Oluşturma Süreci Temasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecine yönelik gerçekleştirilen çalışmalara yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Sosyal Bilgiler dersinde yapılan çalışmalar kategorisine ait kod haritası Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8. Sosyal Bilgiler Dersinde Ürün Oluşturma Sürecinde Yapılan Çalışmalar Kod Haritası

Şekil 8’ de görüldüğü gibi, katılımcıların Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile gerçekleştirilen uygulamalara ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğunun etkinlik yapma ifadesine yer verdiği görülmektedir. Uygulama sürecinde afiş hazırlama, sunum hazırlama ve bilmece oluşturma katılımcılar tarafından ifade edilen diğer çalışmalardır. Öğrencilerin web 2.0 araçları ile desteklenen ders sürecinde

en çok etkinlik gerçekleştirildiklerine ilişkin düşünceleri olduğu söylenebilir. Ayrıca web 2.0 araçlarıyla yaptıkları uygulamaları da belirttikleri görülmektedir.

Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bu kodlarla ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

Sosyal Bilgiler dersinde Web 2.0 araçları kullanımında ürün oluşturma sürecini öğrencilerin büyük çoğunluğu etkinlik yapma olarak açıklamıştır. Etkinlik yapma ile ilgili öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar şu şekildedir: *“Wordwall dan çark etkinlikleri kutu açma etkinlikleri yaptık. (Bekir)”, “Bu hafta Prezi’den etkinliği bizim grup hazırladı. (Ahmet),”, “İlk hafta bizim grup etkinlikleri Canva’dan hazırlayacak. (Eylül)”, “Hazırladığımız ilk etkinliğin sunumunu yaptık. (Buket)”, “Milli Mücadele dönemi ile ilgili etkinliği bizim grup hazırladı. (Demet)”, “Etkinliği hazırlamadan önce grup arkadaşlarımız ile araştırmalar yaptık. (Ceren)”. Bu derste ürün olarak afiş hazırladıklarını belirten katılımcılardan Yasemin “Bu hafta aile tarihimiz ile ilgili Canva’dan afiş hazırladık.” sözleriyle, Rana ise “Kadın kahramanlardan Halide Edip Adivar ile ilgili afiş hazırladık.” şeklinde açıklamıştır. Animasyon hazırlama ile ilgili öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar şu şekildedir: *“Aile tarihimizi anlatan animasyonu öğretmenimizin yardımı ile bu hafta biz yaptık. (Recep)”, “Çocuk oyunları ile ilgili animasyon hazırlamak çok eğlenceliydi. (Ömer).”, “Milli mücadele dönemi ile ilgili animasyonu hazırlamadan önce grup arkadaşlarımız ile araştırma yaptık. (Nuray)”. Bulmaca hazırlama ilgili öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar şu şekildedir: *“Aile tarihi konusu ile ilgili hazırladığımız bulmaca çok güzel oldu. (Eylül)”, “Bu hafta hazırladığımız bulmacaları zor hazırladık, kimse çözemeyecek. (Emre)”. “Prezi’den sunum yapmak için resimleri araştırdık. (Melis)”, “Öğretmenimizin verdiği bilgisayar ile sunum yaptık. (Nuray)”, “Milli mücadele konusu ile ilgili çok uzun sunum hazırladık. (Hüseyin)”.***

Öğrenci günlüklerinden elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnek şu şekildedir:

“Sevgili günlük, bu hafta Prezi uygulamasından milli mücadele konusunun sunumunu biz hazırladık. Sunumu hazırlamak için internetten ve okul kütüphanesinden araştırma yaptık. Savaşların olduğu dönemi anlayabilmek zor. Sunumumuzu hazırlarken biraz zorlandık ama sınıf arkadaşlarımız dersimizi çok iyi anladıklarını söylediler. Bizim grup çok mutlu oldu. (Melis, 13.12.2021)”

“Bu hafta Canva uygulamasından milli mücadelede kadınlar ile ilgili afiş çalışmasını bizim grup yapacaktı. Grup arkadaşlarımız ve öğretmenimiz ile afişimizi yaptık. Öğretmenimiz çok beğendi. (Ravza, 15.12.2021)”

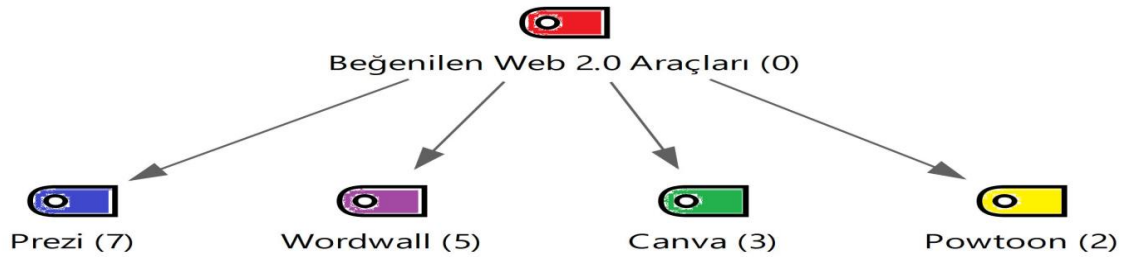
Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinde gerçekleştirilen çalışmalara yönelik araştırmacı günlüklerinden elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntı şu şekildedir:

“Grupların oluşturulması ve kullanılacak web 2.0 araçları ile ilgili gerekli bilgilerin verilmesi sonrasında öğrenciler ile ilk kez ürün hazırlama sürecine geçtik. Süreç oldukça zor geçti. Bilgisayar kullanmak ve web 2.0 araçları ile tanışmak öğrencileri biraz zorladı. Öğrenciler kendi oluşturdukları etkinlikleri için oldukça mutlu oldular. 1.grup Canva ile aile tarihi ile ilgili afiş hazırladılar. 2.grup ise Prezi üzerinden oldukça hareketli bir sunum hazırladılar. 3.grupta işler pek yolunda gitmedi. Powtoon’dan animasyon hazırlamakta çok zorlandılar. Sonrasında hep beraber yapalım dedik. Öğrencilere nasıl yapacaklarına yönelik rehberlik ettim. 4.grup ise Wordwall’dan seçtikleri ‘kutuyu aç’ etkinliğini hazırladılar. Öğrencilerin bu hafta biraz zorlandıklarını gördüm. Ama hazırladıkları etkinlikleri arkadaşlarına sunarken oldukça mutlu olduklarını ve bu süreçte eğlendiklerini gördüm. Önümüzdeki hafta milli kültürü yansıtan öğeler konusunda çalışmalar hazırlayacaklar. Bu konuda bilgilendirdim. Öğrencilerden günlüklerini yazmalarını istedim. İlk haftamızı bu şekilde bitirdik. (Araştırmacı günlüğü, 24.11.2021)”

2.1.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları İle Ürün Oluşturma Sürecinde En Beğenilen Araçlar Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarına yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinde en çok beğendiği web 2.0 araçları kategorisine ait kod haritası Şekil 9’da gösterilmiştir.

Şekil 9. Web 2.0 Araçları İle Ürün Oluşturma Sürecinde En Beğenilen Araçlar Kod Haritası

Şekil 9’da görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan web 2.0 araçlarına yönelik öğrenci görüşleri kodlanmıştır. Öğrencilerin en çok ‘Prezi’ web 2.0 aracını beğendiği görülmüştür. Uygulama sürecine katılan öğrencilerin ‘Google Form’ web 2.0 aracına yönelik görüş belirtmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bu kodlarla ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

Sosyal Bilgiler dersinde ürün oluşturma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarından öğrencilerin çoğunluğu Prezi web 2.0 aracını beğendiğini açıklamıştır. Prezi web 2.0 aracı ile ilgili öğrenciler görüşlerinden doğrudan alıntıları şu şekildedir: *“Prezi’den hareketli sunumlar hazırlamak çok güzeldi. En çok Prezi’yi beğendi. (Demet)”*, *“Prezi ile hazırladığımız sunumlara kendi sesimizi eklemek çok güzeldi. (Melis)”*, *“En güzeli kesinlikle Prezi. (Ceren)”* dibi ifadeler belirtmişlerdir. Wordwall web 2.0 aracı ile ilgili öğrenciler görüşlerinden doğrudan alıntıları şu şekildedir: *“Wordwall’dan etkinlik hazırlamak çok güzeldi. (Buket)”*, *“Wordwall ile bulmaca hazırlamak en güzel etkinlikti benim için. (Hüseyin)”*. Canva ve Powtoon web 2.0 aracı ile ilgili öğrenci görüşleri de bulunmaktadır. Bu web 2.0 araçları ile ilgili öğrenci görüşlerinden doğrudan alıntılar şu şekildedir: *“Canva ile afiş hazırlamak benim için en güzeliydi. (Yasemin)”*, *“Powtoon’dan animasyon hazırlamak çok zor ama yapabildiğimiz için en eğlenceli etkinlik oldu. (Ahmet)”* şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin günlüklerinde elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Bu hafta canva uygulamasından milli mücadelede kadınlar ile ilgili afiş çalışmasını bizim grup yapacaktı. Grup arkadaşlarımız ve öğretmenimiz ile afişimizi yaptık. Öğretmenimiz çok beğendi. Canva ile afiş hazırlamak çok güzelmiş. (Demet, 15.12.2021)”

“Bu hafta arkadaşlarımız milli mücadele döneminde ki kadın kahramanları anlattı. Ben en çok Şerife Bacı’ya üzüldüm. Bu hafta Prezi’den sunumu biz hazırladık. Şerife Bacı’yı da bu sunum için araştırma yaparken öğrendim. Prezi çok güzel. Resimleri yüklüyorsun. Bilgileri yazıyorsun ve çok güzel sunumlar oluşuyor. Grup arkadaşlarım ve ben Preziyi çok sevdik. (Buket, 15.12.2021)”

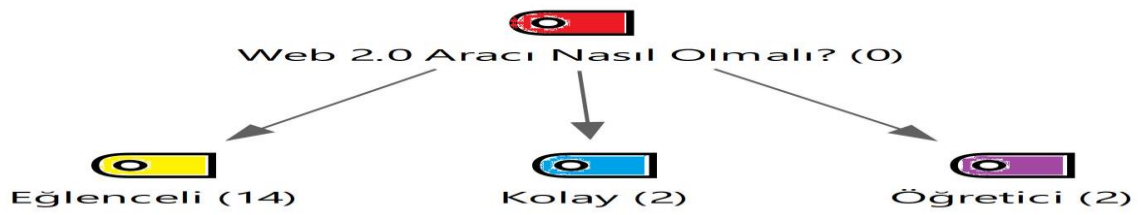
Sosyal Bilgiler dersinde ürün oluşturma sürecinde öğrencilerin en beğendikleri web 2.0 araçlarına yönelik araştırmacı günlüklerinden elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntı şu şekildedir:

“Bu hafta öğrenciler web 2.0 araçlarına alıştılar. Artık ilk haftalardaki gibi zorlanmadan çalışmalarını yapabiliyorlar. Öğrenciler Prezi ve Wordwall web 2.0 araçlarını daha çok sevdiklerini söylüyorlar. Prezi’de renkli, hareketli sunumlar ve ses ekleyebilme özelliği en sevdikleri özellikmiş. Wordwall ise kutuyu aç, çark, test gibi etkinlikler eğlenceli vakit geçirmenin yanında öğrenmelerine de katkı sağladığından bahsediyorlar. Powtoon web 2.0 aracını ise sevmediklerinden bahsediyorlar. Animasyon hazırlamanın zor olduğunu söylediler. (Araştırmacı günlüğü, 13.12.2021)

2.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının İlgililik Yönleri Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarının ilgililik yönlerine yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinin ilgililik olması kategorisine ait kod haritası Şekil 10’da gösterilmiştir.

Şekil 10. Ürün Oluşturma Sürecinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının İlgililik Olmasına Yönelik Kod Haritası

Şekil 10’da görüldüğü üzere web 2.0 araçlarının ilgililik olmasına yönelik öğrenci görüşleri kodlanmıştır. Eğlenceli olan web 2.0 aracının öğrencilerin daha çok ilgisini çektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sürecine katılan öğrenciler web 2.0 araçlarında ‘Kolay’ ve ‘Öğretici’ olmasına yönelik görüşler bildirmiştir.

Öğrencilerin bu kodlarla ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

Sosyal Bilgiler dersinde ürün oluşturma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarının ilgililik özelliklerine yönelik öğrencilerin çoğunluğu eğlenceli olmalı görüşünü bildirmiştir. Öğrencilerden Ravza: “Bence kullanmak istediğim web 2.0 aracı kolay kullanılabilir olmalı. Tabi ki eğlenceli olmasını da isterim.” Yasemin ise; “Ben bu araçların daha eğlenceli olmasını isterim çünkü hem eğlenip hem de öğrenmek çok güzel.” Demet: “Öğrenmemize yardımcı olmalı, zekayı geliştirici ve eğlenceli olmalı.” Derste kullanmak istediği web 2.0 aracının kolay öğrenilmesi gerektiğini söyleyen Şakir ise; “Bu araçları ilk kullanırken zor öğrendim o yüzden kolay olmalı. Öğrendikten sonra hem yeni bilgiler öğrendim hem de çok eğlendim.”

Öğrencilerin günlüklerinde elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Bu hafta işlediğimiz konu eski çocuk oyunlarıydı. Biz grubumuzla bu hafta Wordwall ile test hazırladık. Hazırlaması çok kolaydı. Doğru hazırlamak için zaten çalışmamız gerekti. Testi hazırlarken hem eğlendik hem de öğrendik. (Yasemin, 06.11.2021)”

“Sevgili günlük bu hafta aile tarihimizi öğrenmek için araştırma yapmamız gerekti. Çünkü bu hafta Powtoon’dan animasyon yapacaktık. Bence animasyon hazırlaması çok zor. Öğretmenimiz yardım etmesi yapamayacaktık. Daha kolay olsaydı bence daha güzel olurdu. (Eylül, 29.11.2021)”

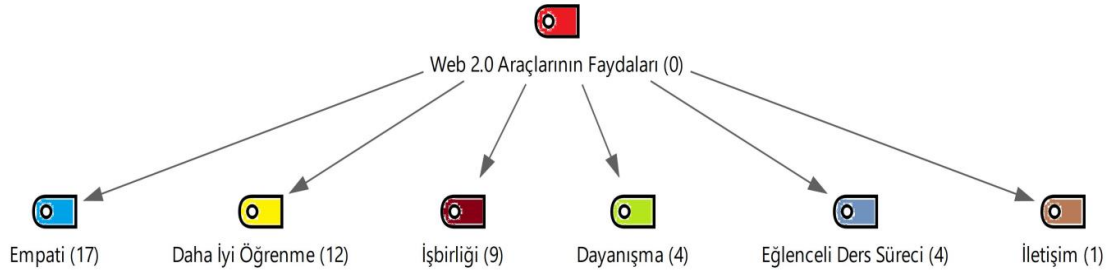
Sosyal Bilgiler dersinde ürün oluşturma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarının ilgi çekici olmasına yönelik araştırmacı günlüklerinden elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntı şu şekildedir:

“Araştırmanın 5. haftasını bitirdik. Öğrenciler ürün oluşturma sürecinde öncelikle eğlenceli olan web 2.0 araçlarını kullanmayı daha çok sevdiler. Genellikle her grubun zorlandığı animasyon hazırlama sürecinde öğrencilerin sıkıldıkları gözlemlendi. Web 2.0 aracının kolay olmasını ve eğlenceli olmasını istiyor öğrenciler. (Araştırmacı günlüğü,15.12.2021)”

2.1.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının Öğretim Sürecindeki Faydaları Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarının faydalarına yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları web 2.0 araçlarının öğretim sürecindeki faydaları kategorisine ait kod haritası Şekil 11’de gösterilmiştir.

Şekil 11. Ürün Oluşturma Sürecinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının Faydalarına Yönelik Kod Haritası

Şekil 11’de görüldüğü üzere derste kullanılan web 2.0 araçlarının faydalarına yönelik öğrenci görüşleri kodlanmıştır. Kullanılan web 2.0 araçlarının öğrencilerin empati becerisi kurabilmesine faydalı olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrenciler arasındaki işbirliğini geliştirdiği ve öğrencilerde daha iyi öğrenme oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bu kodlarla ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile işlenmesinin faydalarına yönelik Eylül görüşlerini “*Ben bilgisayar ile araştırma yapmayı çok seviyorum. Araştırma yaparken de etkinlikleri hazırlarken de çok eğlendim. Derste sunum yapmak ve Web 2.0 araçları ile dersi işlemek çok eğlenceliydi.*” şeklinde belirtmiştir. Nuray ise ‘Empati’ cevabını vermesinin nedenini “*Benim büyüklerimin oynadığı oyunları öğrendim. Onların zamanında bilgisayar oyunları yokmuş. Çizgi filmler çok azmış. Onlarda sokakta arkadaşlarıyla oyun oynayarak eğleniyorlarmış.*” şeklinde açıklamıştır. Empati cevabını veren Ömer, “*Milli mücadele dönemi ile ilgili etkinlik hazırlarken bilgisayardan araştırma yaptım. Bu dönemde birçok çocuk düşmanlar ile savaşmış. Ben olsam bende savaşmak isterdim. Düşmanları ülkemizden kovmak isterdim.*” Ürün oluşturma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarının dayanışmayı sağladığı konusunda görüş bildiren Şakir ise, “*Etkinlikleri hazırlarken ben biraz zorlandım. Önce öğretmenimden yardım aldım. Daha sonra grup arkadaşlarım bana çok yardımcı oldu. Sonunda öğrendim. Etkinliği hazırlamak çok mutlu etti beni.*” şeklinde görüşlerini açıklamıştır. İşbirliği ile ilgili öğrencilerden Ravza’nın görüşü şu şekildedir: “*Öncelikle işbirliğini öğrendik. Grup arkadaşlarımla görev paylaşımı yaptık. Grupta herkes kendi görevini yaptı. Önce herkes araştırma yaptı. Sonra beraber etkinliğimizi hazırladık.*”

Öğrencilerin günlüklerinde elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Bu hafta işlediğimiz konu eski çocuk oyunlarıydı. Televizyon yokken çocuklar sıkılmamak için oyun oynamışlar. Dalya oyununu babama anlattım. Babam bu oyunu bizde oynardık dedi. Saklambaç, körebe, misket, yakalamaca babamda çocukken oynamış. Bu hafta babamın oynadığı oyunları öğrendim bende. (Hüseyin, 08.12.2021)”

“Sevgili günlük öğretmenimiz ailemizde ki kültürel eşyaları araştırmamızı istedi. Annem bana düğününde giydiği bindallıyı gösterdi. Kırmızı uzun ve pullu bir elbiseydi. Annem bu elbiseyi benim için saklamış. Annem bu elbiseyi bana verecekti. Benden de ona iyi bakmamı ve anne olunca kızıma vermemi istedi. (Ceren, 01.12.2021)”

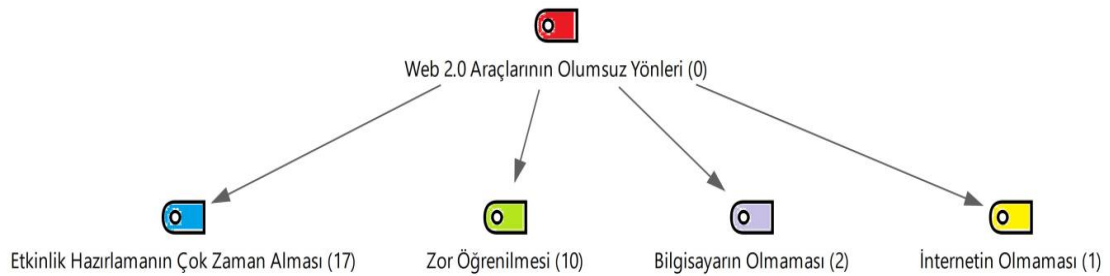
Web 2.0 araçlarının faydalarına yönelik araştırmacı günlüklerinden elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntı şu şekildedir:

“Öğrenciler hazırladıkları etkinlikler sırasında işbirliğini oldukça önemsediler. Animasyon hazırlamakta zorlanan grup üyelerine destek oldular. Bunun sonucunda Google Form üzerinde gönderilen etkinlik sonuçlarını inceledim. Öğrencilerin dersi daha iyi anladıklarını gördüm. Özellikle milli mücadele döneminde öğrencilerin empati duygularının yükseldiğini gözlemledim. (Araştırmacı günlüğü, 20.12.2021)

2.1.5. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının Beğenilmeyen Yönleri Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarının beğenilmeyen yönlerine yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinin beğenilmeyen yönlerine kategorisine ait kod haritası Şekil 12’de gösterilmiştir.

Şekil 12. Ürün Oluşturma Sürecinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının Beğenilmeyen Yönlerine Yönelik Kod Haritası

Şekil 12’de görüldüğü üzere derste kullanılan web 2.0 araçlarının beğenilmeyen yönlerine yönelik öğrenci görüşleri kodlanmıştır. Sosyal bilgiler dersinde kullanılan web 2.0 araçlarının öğrenciler tarafından zor öğrenildiği ve etkinlik hazırlama sürecinin çok zaman aldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinde öğrencilerin web 2.0 araçlarını zor öğrenmeleri ve hazırlamak istedikleri etkinliklerin çok zaman almasının öğrencilerin web 2.0 araçlarını kullanma konusunda olumsuz görüşler oluşturmalarına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bu kodlarla ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan web 2.0 araçlarının beğenilmeyen yönlerine ile ilgili öğrenciler çoğunlukla etkinlik hazırlamanın uzun süre aldığı görüşünü bildirmiştir. Etkinlik hazırlamanın uzun süre aldığını belirten Demet: *“Etkinlik hazırlamak çok güzel ama çok uzun sürüyor. Önce araştırmalar yapıyoruz. Neler yapacağımızı düşünüyoruz. Sonra bilgisayardan etkinliği hazırlamaya başlıyoruz. Etkinliği hazırlamak uzun sürüyor bence.”* Web 2.0 araçları ile etkinlik hazırlamanın zor olduğunu belirten Ömer ise, *“Animasyon hazırlamak çok zordu. Ben öğrenmekte çok zorlandım. Öğretmenimiz nasıl hazırlamamız gerektiğini bizlere anlattı. Anlayan arkadaşım anlattı ben zor öğrendim.”* şeklinde görüşlerini açıklamıştır. Etkinlik hazırlamakta zorlandığını belirten Buket, *“İstediğimiz bölümleri yapamadım önce. Her etkinlik hazırlama sürecinde öğretmenimden ve arkadaşlarımdan yardım istedim. Çünkü zordu.”* Evlerinde bilgisayar ve internet olmadığı için sınıfta etkinlik hazırlama sürecini hızlandırmak amacıyla evde araştırma yapamadığını belirten Rana, *“Evimizde internet ve bilgisayar yok. Bu nedenle istediğim gibi araştırma yapamadım. Grup arkadaşlarım ile birlikte öğretmenimizin verdiği bilgisayarı kullandım.”* Şeklinde görüşünü açıklamıştır.

Öğrencilerin günlüklerinde elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Bu hafta Powtoon’dan animasyon hazırlayacaktık. Biz çok çalıştık ama yapmakta zorlandık. Sonunda öğretmenimiz bize yardımcı oldu yapabildik. (Nuray, 15.12.2021)”

“Animasyon hazırlamayı öğrenmek çok zor. Öğretmenimiz anlattı. Arkadaşlar ile yapmaya çalıştık olmadı. Tekrar araştırma yaptık yine olmadı. Sonunda öğretmenimiz ile beraber yaptık. (Ömer, 15.12.2021)”

Web 2.0 araçlarının beğenilmeyen yönlerine yönelik araştırmacı günlüklerinden elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntı şu şekildedir:

“Araştırmanın son haftasındayız. Öğrenciler etkinlikleri hazırlamakta oldukça hızlandılar. Ancak mevcut öğretim planına göre öğrencilerin hem etkinlik hazırlaması hem de konuları yetiştirmesi zor. Bu nedenle öğrenciler okul çıkışlarında ve hafta sonlarında evlerinde bilgisayar, tablet ve internet olan arkadaşlarında bir sonraki haftanın etkinliklerini hazırladılar. Son hafta itibarıyla özellikle animasyon hazırlamanın zor olması konusunda öğrenciler çok zorlandılar. (Araştırmacı günlüğü, 23.12.2021)

2.1.6. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Web 2.0 Araçları ile Ürün Oluşturma Sürecinde Yardım Alınan Kişiler Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinde yardım alınan kişilere yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinde karşılaşılan sorunları çözmek için yardım aldığı kişiler kategorisine ait kod haritası Şekil 13’te gösterilmiştir.

Şekil 13. Ürün Oluşturma Sürecinde Öğrencilerin Karşılaşılan Sorunları Çözmek İçin Kimlerden Yardım Alındığına Yönelik Kod Haritası

Şekil 13’te görüldüğü üzere derste kullanılan web 2.0 araçları ile ürün ortaya koyma sürecinde karşılaşılan sorunları çözmek konusunda öğrencilerin kimlerden yardım aldığına yönelik öğrenci görüşleri kodlanmıştır. Web 2.0 araçlarının Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının olumsuz yönleri kod haritası incelendiğinde ‘Etkinlik hazırlama sürecinin zaman alması’ ve ‘Web 2.0 araçlarının zor öğrenilmesi’ ne yönelik öğrenci görüşleri, öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci arasındaki işbirliği ve dayanışmayı artırdığı şeklinde yorumlanabilir ve sürece yardımcı olan kişiler kod haritası da bu görüşü desteklemektedir.

Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bu kodlarla ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesi sürecinde yardım alınan kişilere yönelik öğrenci görüşleri çoğunlukla öğretmenim ve arkadaşlarım şeklindedir. Öğretmenim ve arkadaşlarım görüşünü belirten öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar şu şekildedir: *“İnternetim olmadığı için evde araştırma yapamadım. Arkadaşlarım ile sınıfta etkinliklerimi hazırladık. Arkadaşlarım ve öğretmenim yardımcı oldu. (Ceren)”* , *“Aslında çok bir zorlukla karşılaşmadım. Hatta derste etkinlik hazırlamak çok eğlenceliydi. Etkinlik hazırlama sürecinde küçük zorluklarda da arkadaşlarım ve öğretmenim yardımcı oldu. (Melis)”* , *“Grup olarak animasyon hazırlamakta zorlandık. Bu konuda daha önce animasyon yapan arkadaşlarım ve öğretmenim yardımcı oldu. (Ömer)”* , *“Arkadaşlarımdan daha zor öğrendim. Bu konuda da öğretmenim ve arkadaşlarım bana destek oldu. (Rana)”*

Öğrencilerin günlüklerinde elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Ben bilgisayar kullanmayı çok bilmiyorum. Öğretmenim önce bize anlattı. Sonra nasıl sunum hazırlayacağımızı gösterdi. Ben yine yapamadım. Öğretmenim ve arkadaşlarımdan yardım istedim. (Serdar, 24.11.2021)”

“Arkadaşlarım sunum hazırlamayı hemen öğrendi. Serdar ile ben öğrenemedik. Ama öğretmenim de arkadaşlarımda çok yardımcı oldular. Grup olarak sunumu hazırladık. Öğretmenimiz de arkadaşlarımız da çok beğendiler. (Rana, 24.11.2021)”

Web 2.0 araçları ile ürün hazırlama sürecinde yardım alınan kişilere yönelik araştırmacı günlüklerinden elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntı şu şekildedir:

“Öğrenciler web 2.0 araçlarını artık alıştılar. Animasyon hazırlamak dışında zorlanmadan etkinliklerini yapabiliyorlar. Animasyon hazırlama sürecinde ise ben yardımcı oluyorum. Bazı gruplarda kendiliğinden lider olan, bilgisayar kullanma konusunda daha iyi olan öğrenciler diğer arkadaşlarına rehberlik etmektedir. (Araştırmacı günlüğü, 01.12.2021)”

2.1.7. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Web 2.0 Araçlarının Kültürü Anlama ve Koruma Konusundaki Katkıları Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarının kültürü anlama ve koruma konusunda katkılarına yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinin kültürümüzü anlama ve koruma konusunda katkıları kategorisine ait kod haritası Şekil 14’te gösterilmiştir.

Şekil 14. Kültürümüzü Anlama ve Koruma Konusunda Web 2.0 Araçlarının Faydalarına Yönelik Kod Haritası

Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesi sürecinin kültürümüzü anlama ve korumaya katkısına yönelik öğrenci görüşleri konusunda elde edilen bulgular incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun kültürümüzü koruma görüş bildirdiği görülmektedir. Kültürümüzü anlamaya yönelik görüşlerde ise öğrencilerin geçmişte yaşayan insanların kültürlerini anlama konusunda oyunlar, yaşantı, giyim ve el sanatları görüşleri ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan web 2.0 araçlarının kültürümüzü anlama ve koruma konusunda etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bu kodlarla ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

Öğrencilerden Yasemin kültürümüzü korumak kodu ile ilgili görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: “*Bence en önemli şey kültürümüzü korumak. Çünkü eğer bizim büyüklerimiz oynadıkları oyunları unutsalardı biz bu oyunları öğrenemezdik. Annem sandıkta sakladığı bindallısını atsaydı ben bu düğünde giyilen elbiseyi öğrenemezdim.*” Geçmişte oynanan oyunlar ile ilgili görüş bildiren Emre: “*Bizden önce yaşamış olan çocuklar hep oyunlar oynarmış. Çünkü o zamanlar bilgisayar yokmuş. Bende arkadaşlarım ile oyun oynamayı çok severim. Bu nedenle bizden önceki çocukların oynadığı oyunları da bilmeliyiz.*” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Recep, milli mücadele ile ilgili görüşlerini “*Milli mücadele dönemi beni çok etkiledi. Herkes düşmanı kovmak için çok çalışmış. Atatürk, anneler, babalar, çocuklar herkes. Bu etkinlikler bana en çok milli mücadele dönemini öğretti. Bizde ülkemizi korumalıyız.*” Öğrencilerden Rana:

“Eskiden oynanan çocuk oyunlarını ve çocukların oyuncaklarını öğrendim. Bu çocukların neler yaşadıklarını öğrendim.” şeklinde görüşlerini aktarmıştır. Kültürümüzü korumak ve aktarmak ile ilgili görüş bildiren Serdar, *“Geçmişte yaşamış insanların kültürlerini öğrendik ve bu kültürü korumamız gerektiğini öğrendik. Korumak çok iyi ama bizde bizden sonra gelecek çocuklara bu kültürü bırakabilmeliyiz.”* Hüseyin ise , *“Çocuklar ne güzel yaşamışlar. Hep beraber oyunlar oynamışlar.”* diye görüşlerini açıklamıştır.

Öğrencilerin günlüklerinde elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntılara ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Bugün öğretmenimiz sınıfta bize müze gezisi yaptırdı. Bu müzede eski eserler varmış. Yüzlerce yıllıkmış. Bizde önceden kalan eserleri korumalıyız. Bizden sonra gelecek olanlar da korumalı. (Şakir, 08.12.2021)”

“Sevgili günlük bu hafta aile tarihimizi öğrenmek için araştırma yapmamız gerekti. Ben büyük dedemin yanına gittim. Babaannemin sandığını açtık. Sandıkta dedemin askerlik fotoğrafları vardı. Dedem o zaman gözlük kullanmamış. Büyük dedem 1955 yılında Erzurum’da askerlik yapmış. Erzurum’dan Trabzon’a geçmiş. Büyük dedem bana askerlik anılarını anlattı. Bende bunları unutmayacağım. Kardeşime de anlattım. (Recep, 22.11.2021)”

Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları ile ürün oluşturma sürecinin kültürümüzü anlama ve koruma konusunda katkılarına yönelik araştırmacı günlüklerinden elde edilen veriler ile ilgili doğrudan alıntılar şu şekildedir:

“Aile tarihini araştırma konusunda öğrencilerden oldukça güzel etkinlikler ortaya çıktı. Öğrenciler büyükbaba, büyükannelerden öğrendiklerini etkinliklere aktarmaya çalışmışlar. (Araştırmacı günlüğü, 22.11.2021)”

“Bu hafta milli kültür öğelerimiz konusunda bir öğrencim annesinin bindallı ismindeki düğün elbisesini okula getirmiş. ‘Bu elbise benim için öğretmenim.’ dedi. Bu elbiseyi bende kendi çocuklarıma bırakacağım, dedi. (Araştırmacı günlüğü, 01.12.2021)”

“Bu hafta geleneksel çocuk oyunları konusunda etkinlikler hazırlandı. Öğrenciler kendi anne babasının da oynadığı oyunlar ile tanıştı. Bu oyunları çok sevdiler. Anne ve babaları ile oynamışlar. Kendileri de bu oyunları unutmayacaklarını ve sonraki nesillere anlatacaklarını söylediler. (Araştırmacı günlüğü, 08.12.2021)”

TARTIşMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının öğrencilerin tarihsel empati becerisi ve kültürel mirasa duyarlılık değerine yönelik etkisini ve bu derste Web 2.0 kullanımı ile ilgili öğrencilerin görüşlerini belirlemektir. Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen nicel ve nitel bulgulara ait sonuçlar araştırmanın amaçları çerçevesinde ilgili alanyazın ile desteklenerek tartışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar doğrultusunda gelecekte yapılabilecek araştırmalara ışık tutabilmek amacıyla önerilere yer verilmiştir.

Bu bölümde araştırmanın birinci alt problemi olan, “Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının, öğrencilerin tarihsel empati becerisine etkisi var mıdır?” sorusuna yönelik sonuçlar alanyazın ile desteklenerek tartışılmıştır.

Araştırmada deney grubu öğrencilerinin Tarihsel Empati Ölçeği (TEÖ) ön-test puanları incelendiğinde sonuçlar ölçeğin genelinde, bilişsel boyutunda ve duyuşsal boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesinde tarihsel empati becerisinin aynı olduğunu göstermektedir. Deney grubu öğrencilerinin Tarihsel Empati Ölçeği (TEÖ) son-test puanları incelendiğinde sonuçlar ölçeğin genelinde, bilişsel boyutunda ve duyuşsal boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesinin öğrencilerin tarihsel empati becerilerine anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Brooks (2011), onuncu sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdiği tarihsel empati becerisini geliştirme çalışmalarında öğrencilerin tarihsel empati kurma becerisinde zorlandıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç 4. sınıf öğrencilerinin tarihsel empati becerilerini ölçen araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Ulaşılan sonuçlar değerlendirildiğinde tarihsel empati becerisi kazandırılmasında ilkökul düzeyinde tarihsel empati becerisi geliştirme çalışmalarının beklenen düzeyde olmadığını ifade etmektedir. Bu sonuç ile tarihsel empati becerisi kazandırılmasında sınıf düzeyi değişkeninin önemli bir düzey olmadığı söylenebilir. Davinson (2012), ortaokul öğrencilerinde tarihsel empatiyi geliştirmek adlı çalışmasında öğrencilerin önce bilişsel sonra ise duyuşsal tarihsel empati boyutlarını değerlendirmiştir. Bu durumun nedeni olarak ise duyuşsal davranışların kısa uygulama sürelerinde kazandırılmasının zor olmasını göstermektedir. Bu araştırmada uygulama sürecinin öğrenme alanı işleme süresi olan 6 hafta ile sınırlı olmasının tarihsel empati

becerisi kazandırma yeterli bir etkiyi ortaya çıkarmadığı söylenebilir. De Leur vd. (2017), yaptıkları çalışmada tarihsel empati etkinliklerinin 14 ve 16 yaş arasında ki öğrencilerde tarihsel bilgi düzeyini artırdığı ama istatistiksel sonuçlarda anlamlı bir farklılığın bulunamadığı sonucuna ulaşmışlardır. Metzger (2012), tarafından gerçekleştirilen araştırmada, yaşları 15 ve 16 arasında değişen 10. sınıf öğrencilerinin, tarihsel empati etkinliklerinin duyuşsal yönü ağır basması nedeniyle tarihsel empati becerisinde zorlandıkları sonucuna ulaşmıştır. Bloom ve German (2000), Perner (1991) ve Wellman, Cross ve Watson (2001), ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin geçmişe yönelik bakış açısı geliştirmekte zorluk yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır (akt. Huijgen vd., 2017). Bu sonuçlar tarihsel empati ölçeği bilişsel, duyuşsal ve toplam boyutunda anlamlı bir farklılığın olmaması ve son test puanlarında artışın olması sonucunu desteklemektedir. Bu sonuçlar incelendiğinde ortaya çıkan anlamlı bir farklılığın oluşmaması normal kabul edilebileceği savunulabilir.

Araştırmada deney grubu öğrencilerinin Tarihsel Empati Ölçeği (TEÖ) ön-test ve son-test puanları incelendiğinde, sonuçların ölçeğin genelinde, bilişsel boyutunda ve duyuşsal boyutunda anlamlı bir farklılık göstermemesine rağmen deney grubu öğrencilerinin son-testten aldıkları puan ortalamalarının ilk-testten aldıkları puan ortalamalarından yüksek olmasını Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesinin tarihsel empati becerisine olumlu katkısı olarak değerlendirilebilir. Tarihsel empati becerisinin geliştirilmesine yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde; Brooks (2008), araştırmasında tarihsel empati becerisine yönelik öğrencilerin çeşitli ödevlere verdiği yanıtların onların tarihsel empati becerisini geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç ile tarihsel empati becerisinin geliştirilmesi için öğretim etkinliklerinin çeşitlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Kaygısız (2019), gerçekleştirdiği araştırmasında, tarihsel empati becerisi kazandırılmasında gerçekleştirilen etkinlikler sonucunda öğrencilerin mutlu olduğu ve kendilerini heyecanlı hissettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç Karabağ (2003)'ın yapmış olduğu çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırmalar Tarihsel Empati Ölçeği son testinde ulaşılan puanların ilk testten alınan puanlardan yüksek olması sonucu ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca Lazarakou (2008), 4. sınıf öğrencilerinin tarihsel empati becerileri üzerine yapmış olduğu araştırmada tarihsel kanıtların sınırlı olmasının öğrencilerin tarihsel empati kurma becerilerine olumsuz etki yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç ile 4. sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk seviyelerine uygun tarihi

kaynaklarının az olması sonucunda öğrencilerin tarihsel empati kurma konusunda sıkıntı yaşadıkları söylenebilir ve gerçekleştirilen araştırma ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Cunningham (2009), tarihsel empati becerisine yönelik gerçekleştirdiği araştırmasında etkinliklerin çeşitlendirilmesinin dersin öğrenilmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç tarihsel empati ölçeğinin bilişsel alanında öğrencilerin yüksek puan almaları sonucunu desteklemektedir. Savenije ve Brujin (2017), araştırmalarında tarihsel empati becerisinin geliştirilmesi için farklı etkinliklerin gerçekleştirilmesinin gerekli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Web 2.0 etkinlikleri ile gerçekleştirilen bu çalışmada son test puanlarının yüksek olması web 2.0 etkinliklerinin geleneksel yöntemden farklı ve etkili olduğu sonucunu desteklemektedir. Dillenburg (2017), araştırmasında tarihsel empati etkinliklerinin tarihsel olayları anlama ve yorumlama bakımından öğrencilerin anlayışını değiştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Tarihsel Empati Ölçeği son test toplam puanlarının ilk test puanlarından yüksek olması öğrencilerde anlayış değişikliği olarak söylenebilir. Ulaşılan sonuçların birbirini desteklediği söylenebilir. Alanyazında diğer araştırmalarda da tarihsel empati becerisine yönelik etkinliklerin öğrencilerin tarihsel empati beceri puanını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Aysal, 2012; Çorapçı 2019). Bu sonuçlarında web 2.0 araçları ile tarihsel empati becerisi kazandırma konusunda gerçekleştirilen araştırma sonuçlarını desteklediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırmanın nitel boyutunda, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları web 2.0 araçlarının öğretim sürecindeki faydalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; empati, daha iyi öğrenme, işbirliği, dayanışma, eğlenceli ders süreci ve iletişimi ifade ettikleri görülmüştür. Empati görüşüyle öğrenciler geçmişte yaşayan insanların giyimlerini, oyunlarını ve yaşam tarzlarını öğrendiklerini ifade etmektedirler. Milli mücadele döneminde yaşanan zorluklar öğrenciler tarafından algılanmış ve empati becerilerini olumlu yönde etkilemiştir. Daha iyi öğrenme görüşünde ise, öğrencileri kendi hazırladıkları ve hazırlarken eğlendikleri etkinlikler sonucunda etkili ve kalıcı öğrenme süreci gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. İşbirliği ve dayanışma görüşlerinde ise öğrenciler etkinlikleri gruplar halinde hazırlamalarının grup üyeleri arasında işbirliği ve dayanışma becerilerini artırdığı görüşünü ortaya koymaktadır. Akcay ve Arslan, (2010) araştırmalarında, web destekli öğretim yönteminde öğrenciler arasında işbirliği ve dayanışmanın arttığı sonucuna ulaşmıştır. Gömleksiz ve Pullu, (2017) araştırmalarında, web destekli öğretimin öğrencilerde iletişim ve işbirliği becerisinin

gelişimine katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Turhan ve Baş, (2017) araştırmalarında web 2.0 araçları kullanımının öğrenciler arasında iletişimi artırdığı, kalıcı öğrenmeler sağladığı, sonuçlarına ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde web 2.0 araçları ile hazırlanmış uygulamaların oluşturduğu sonuç daha birçok araştırmanın sonuçları (Morkoç ve Erdönmez, 2014; Zengin vd., 2017; Türker, 2019; Soylu, 2020) ile benzetilmektedir.

Bu bölümde araştırmanın ikinci alt problemi olan, “Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının, öğrencilerin kültürel mirasa duyarlılık değerine etkisi var mıdır?” sorusuna yönelik sonuçlar alanyazın ile desteklenerek tartışılmıştır.

Araştırmada deney grubu öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği (KMDÖ) ön-test son-test puanları incelendiğinde öğrencilerinin merak ve koruma alt boyutu ön test ortalamaları ile son test ortalamaları arasındaki farkın, istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği toplam puan ve aktarma boyutunda istatistiksel olarak ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada deney grubu öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği (KMDÖ) ön-test son-test puanları incelendiğinde öğrencilerin son-test puan ortalamalarının Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği toplam puan ve aktarma boyutunda anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür. Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği merak ve koruma alt boyutu ön test ortalamaları ile son test ortalamaları arasındaki farklılık anlamı bir farklılık göstermemesine rağmen öğrencilerin son-test ortalama puanlarının ilk-test ortalama puanlarından yüksek olmasını Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesinin kültürel mirasa duyarlılık değerine olumlu katkısı olarak değerlendirebiliriz. Alanyazın incelendiğinde elde edilen sonuçlar, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda yapılan araştırmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Yeşilbursa (2013), gerçekleştirdiği araştırmasında kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması için korunması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Açık (2020)’da araştırmasında ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde kültürel miras değerinin öğretiminde aynı sonuçlara ulaşmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda ise, araştırma sürecinde kullanılan web 2.0 araçlarının kültürümüzü anlama ve koruma konusundaki katkılarına yönelik öğrenci görüşleri incelendiğinde kültürümüzü korumalıyız, geçmiş oyunlar, geçmişteki yaşam,

giyim, milli mücadele ve el sanatları görüşleri öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Açık, (2020) gerçekleştirdiği araştırmada, öğrencilerin kültürün korunması ve gelecek nesillere aktarılmasının gerekliliği ile ilgili görüşleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alanyazına bakıldığında bu sonuca benzerlik gösteren çalışmalar olduğu görülmektedir (Avcı, 2014). Öğrenci görüşleri ve öğretmen günlükleri incelendiğinde öğrencilerin geçmişte yaşayan insanlar ile empati kurma becerilerinin arttığı ve bunun sonucunda geçmiş yaşamdaki insanların yaşamlarına, oynadıkları oyunlar, giyim tarzlarına ve el sanatlarına ilgi duydukları gözlemlenmiştir.

Bu bölümde araştırmanın üçüncü alt problemi olan, “Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel empati becerisi kazandırılmasında web 2.0 araçları kullanılmasının ön test-son test tarihsel empati ölçeği puanları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?” sorusuna yönelik sonuçlar alanyazın ile desteklenerek tartışılmıştır.

Araştırmada deney grubu öğrencilerinin Tarihsel Empati Ölçeği (TEÖ) ön-test puanları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde sonuçlar ölçeğin genelinde, bilişsel boyutunda ve duyuşsal boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç deney grubu öğrencilerinin cinsiyet değişkeni açısından uygulama öncesinde tarihsel empati becerilerinin aynı olduğunu göstermektedir. Deney grubu öğrencilerinin Tarihsel Empati Ölçeği (TEÖ) son-test puanları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde sonuçlar ölçeğin genelinde, bilişsel boyutunda ve duyuşsal boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesinin cinsiyet değişkeni açısından tarihsel empati becerilerine anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Araştırmada deney grubu öğrencilerinin Tarihsel Empati Ölçeği (TEÖ) ön-test ve son-test puanları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, sonuçların ölçeğin genelinde, bilişsel boyutunda ve duyuşsal boyutunda anlamlı bir farklılık göstermemesine rağmen erkek öğrencilerin son-test puanlarını Tarihsel Empati Ölçeği (TEÖ)’nin bilişsel alt boyutunda, kız öğrencilerin ise Tarihsel Empati Ölçeğinin duyuşsal alt boyutunda ilk testten aldıkları puan ortalamalarından daha yüksek olması Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesinin tarihsel empati becerisinin bilişsel alt boyutunda erkek öğrenciler, duyuşsal alanda ise kız öğrencilere olumlu katkısı olarak değerlendirilebilir. Elde edilen bu sonuç alanyazında bulunan bazı araştırmaların sonuçları ile örtüşmektedir. Demirel (2019), Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel empati etkinliklerinin kullanılmasının öğrencilerin tarihsel empati becerilerine

etkisini incelediği araştırmasında tarihsel empati becerisi konusunda erkek ve kız öğrenciler açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Bu bölümde araştırmanın 4. alt problemi olan, “Sosyal Bilgiler dersinde kültürel mirasa duyarlılık değeri kazandırılmasında web 2.0 araçları kullanılmasının ön test-son test kültürel mirasa duyarlılık ölçeği puanları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?” sorusuna yönelik sonuçlar alanyazın ile desteklenerek tartışılmıştır.

Araştırmada deney grubu öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği (KMDÖ) ön-test puanları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde sonuçlar ölçeğin genelinde, merak, aktarma ve koruma boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesinde kültürel mirasa duyarlılık değerinin aynı olduğunu göstermektedir. Deney grubu öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği (KMDÖ) son-test puanları incelendiğinde sonuçlar ölçeğin genelinde, merak, aktarma ve koruma boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesinin öğrencilerin kültürel mirasa duyarlılık değerine anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Araştırmada deney grubu öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği (KMDÖ) ön-test son-test puanları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde öğrencilerin son-test puan ortalamalarının ilk-test puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği toplam puanı ve merak, koruma, aktarma alt boyutlarında erkek öğrenciler lehine puan artışı olduğu görülmüştür. Bu sonucu sosyal bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesinin cinsiyet değişkeni açısından kültürel mirasa duyarlılık değerine olumlu katkısı olarak değerlendirebiliriz.

Bu bölümde araştırmanın beşinci alt problemi olan, “4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçlarının kullanılmasına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?” sorusuna yönelik sonuçlar alanyazın ile desteklenerek tartışılmıştır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçlarının kullanılmasına yönelik görüşlerinin alınması sürecinde gerçekleştirilen öğrenci görüşmeleri ve uygulama sonrasında öğrenciler tarafından tutulan günlükler incelendiğinde öğrencilerin olumlu görüşler belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesi sürecinde yapılan çalışmalar konusunda görüşleri incelendiğinde etkinlik hazırlama, afiş

hazırlama, sunum yapma, bulmaca oluşturma ve çözme, animasyon hazırlama görüşleri sıklıkla öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Belirtilen görüşler karşılaşılan sonuçların ortadan kaldırılmasından sonra öğrencilerin süreci benimsediklerini göstermektedir. Özipek, (2019) araştırmasında, öğrencilerin web 2.0 araçları ile etkinlik hazırlamayı sevdikleri ve yeni web 2.0 araçları ile etkinlik hazırlamak istedikleri sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2022), araştırmasında Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanılmasında öğrencilerin en sevdikleri bölümlerin etkinlik hazırlama ve araştırma yaparak afiş hazırlamak olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada elde edilen sonuç alanyazında bulunan diğer araştırmalar ile desteklenmektedir (Gün, 2015; Kaynar, 2019; Köroğlu, 2019; Soylu, 2019; Can, 2021). Öğrenciler görüşlerinde yapılan uygulama ve hazırlanan etkinliklerin eğlenceli olmasının, geleneksel öğretim yöntemlerinden daha kalıcı öğrenme ortaya koyduğu sonucu olarak değerlendirilebilir. Bolatlı ve Korucu (2018), araştırmalarında web 2.0 teknolojilerinin derste kullanımının öğrencilerin derse olan isteğini ve dikkatini artırdığı sonucu ile çalışmamızın sonucu benzerlik göstermektedir. Holcomb ve Beal (2010), araştırmalarında ulaştıkları sonuç web 2.0 araçlarının sosyal bilgiler eğitiminde kullanımının öğrencilerin derse yönelik merak, ilgi ve yaratıcılıklarını olumlu yönde etkilediğini, ders başarılarını da olumlu yönde artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Chimo (2012), araştırmasında, web 2.0 araçlarını öğretim sürecinde kullanmanın öğrencilerin araştırma ve öğretim sürecine katılma becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar çalışmamızın sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesi sürecinde kullanılan ve en çok beğenilen web 2.0 araçlarına yönelik öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin en çok 'Prezi' web 2.0 aracını beğendiği görüşü ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler 'Prezi' web 2.0 aracını beğenmelerine yönelik görüşlerinde ise renkli ve hareketli sunumlar hazırlama, hazırlanan sunumlara istenilen seslerin eklenebilmesi, Prezi aracında bulunan hazır sunum şablonları ile kolay etkinlikler hazırlaya bilme görüşleri öğrenciler tarafından belirtilmiştir. İkinci olarak en beğenilen web 2.0 aracı olarak ders planının değerlendirme aşamasında kullanılan 'Wordwall' görüşü ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin 'Wordwall' web 2.0 aracını beğenmelerine yönelik görüşleri incelendiğinde öğrencilerin öğrendikleri bilgileri değerlendirirken oyun oynamaları görüşü belirtilmiştir. Öğretmen günlüklerinde 'Prezi ve Wordwall' uygulamasının öğrenciler tarafından daha çok sevildiğine yönelik görüşler de öğrenci görüşlerini

desteklemektedir. Uygulama sürecinde öğrencilerin ‘Prezi ve Wordwall’ web 2.0 araçları ile hazırlanan etkinliklerde daha çok eğlendikleri öğretmen tarafından gözlenmiştir. Öğrenci görüşleri incelendiğinde ders planının ‘Keşfetme’ aşamasında kullanılan ‘Google Form’ aracının ise öğrenciler tarafından beğenilmediği ortaya çıkmaktadır. Google form web 2.0 aracıyla öğretmen tarafından hazırlanan ön bilgileri keşfetmek amacıyla hazırlanan soruların öğrencilere sıkıcı geldiği, öğrencilerin eğlenceli etkinlik hazırlama konusunda daha istekli oldukları öğretmen tarafından gözlemlenmiştir. Can, (2021) araştırmasında, öğrencilerin web 2.0 araçları ile desteklenen fen bilimleri dersinde daha eğlenceli etkinlikler hazırladıkları, web 2.0 araçlarının öğrencilerin ilgisini çektiği ve derse katılımı artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın bulguları alanyazında diğer araştırmalar ile de desteklenmektedir (Köroğlu, 2019; Çenesiz, 2020; Yıldırım, 2020; Almalı, 2020;).

Öğrencilerin derslerinde kullanmak istedikleri web 2.0 araçlarının özelliklerine yönelik görüşleri incelendiğinde öğrenciler web 2.0 araçlarının eğlenceli olması, kolay etkinlik hazırlanabilmesi ve öğretici olması yönünde görüşler bildirmiştir. Cairncross (2014), tarafından gerçekleştirilen araştırmada web 2.0 araçları ile öğretimin öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve öğrenmeye katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenci görüşlerine göre etkinlik hazırlamak zor dahi olsa ortaya çıkan etkinlikler eğlenceli ise kullanılan web 2.0 aracı öğrenciler tarafından benimsenmekte ve derslerinde kullanmak istemektedir. Yılmaz (2022), araştırmasında öğrencilerin web 2.0 araçları ile ders işleme sürecinde eğlenceli zaman geçirdikleri ve diğer derslerde de web 2.0 araçlarını kullanmak istedikleri sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen bulguyu alanyazında bulunan diğer araştırmalar da desteklemektedir (Pede, 2017; Arslan ve Yıldırım, 2021; Gündüzalp, 2021). Öğrencilerin bu görüşleri öğretmen günlüklerinde de yer almaktadır. Google form web 2.0 aracını eğlenceli bulmayan öğrenciler bu aracı kullanmak istememekte ve bu araç ile hazırlanan etkinliklere katılmaya isteksiz davrandıkları görülmüştür. Araştırmada en beğenilmeyen web 2.0 aracı olarak Google form olsa da alanyazında bu duruma ters düşen araştırmalar da bulunmaktadır (Chaiyo & Nokham 2017; Glover, 2020). Çetin, (2020) araştırmasında, öğrencilerin Google form aracını beğendiklerini ve ilgi çekici buldukları sonucuna ulaşmıştır.

Öğrenci görüşmeleri, öğrenci günlükleri ve öğretmen günlükleri incelendiğinde uygulama süreci başında karşılaşılan sorunlara yönelik görüşler bilgisayar ve internet alt yapısının gerekliliği, etkinlik hazırlamanın zor öğrenilmesi, etkinlik hazırlamak için

araştırmalar yapılmasının gerekliliği, etkinlik hazırlamanın uzun süre alması olumsuz görüşler olarak belirtilmiştir. Karşılaşılan sorunların ortaya çıkmasında öğrencilerin bilgisayar kullanmasını tam anlamıyla bilmemesi ve web 2.0 araçları ile daha önce etkinlik hazırlamamaları görüşleri bildirilmiştir. Karşılaşılan sorunların ortadan kaldırılması amacıyla rehber öğretmen tarafından kullanılması planlanan web 2.0 araçları ile örnek etkinlikler öğrenciler ile beraber hazırlanmıştır. Hazırlanan örnek etkinlikler sonucunda öğrencilerin web 2.0 araçlarını kullanmayı öğrenmeleri rehber öğretmen tarafından sağlanmıştır. Öğrenci görüşmeleri ve günlükleri incelendiğinde öğrenciler karşılaşılan sorunların çözümünde rehber öğretmen ve sınıf arkadaşlarından destek aldıkları görüşünü belirtmiştir. Bu sonuç ile web 2.0 araçları ile etkinlik hazırlama sürecinde öğrenci-öğretmen etkileşiminin arttığı, öğrencilerin öğretmenlerinin rehberliğinde öğrendiğı ve öğrencilerin sürece aktif katılım gerçekleştirdiğı söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde bu sonucu destekleyen araştırmalar olduğı görölmektedir. Palaigeorgiou ve Grammatikopoulou (2016), web 2.0 araçları ile hazırlanan etkinliklerin öğrenciyi öğrenme sürecinin merkezine aldığı, öğrenciler ile öğretmenler arasındaki diyalog ve güveni artırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırma sürecinde kullanılan web 2.0 araçları ile etkinlik hazırlama sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları sorunları çözme konusunda kimlerden yardım aldığına yönelik öğrenci görüşleri incelendiğinde; ‘Öğretmenim’, ‘Arkadaşlarım’ ve ‘Babam’ görüşleri öğrenciler tarafından belirtilmiştir. ‘Öğretmenim’ ve ‘Arkadaşlarım’ görüşü araştırma sürecine katılan tüm öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Öğrenci görüşleri ve öğretmen günlükleri incelendiğinde, web 2.0 araçları ile etkinlik hazırlama sürecinde öğretmen (araştırmacı)-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasında yardımlaşma, dayanışma ve işbirliğı olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç sosyal bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesinin faydaları kod haritasında yer alan ‘İşbirliğı (f:9)’ ve ‘Dayanışma (f:4)’ sonucu ile de desteklemektedir. Buchynska ve Gladun (2017) tarafından yapılan, web 2.0 araçlarının ilkokul düzeyinde öğretimde kullanımına yönelik araştırmada; özellikle öğretmenlerin araştırma sürecinde kullanılan teknolojik araç ve kaynaklara ilişkin teknik bilgilerinin ve hazır bulunuşluklarının önemli olduğı vurgulanmıştır. Bu araştırmada da öğrencilerin yaşadıkları zorluklar karşısında öğretmenin (araştırmacının) de öğrencilere rehber olması yönüyle önemli olduğı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin web 2.0 araçları ile işlenmesinin öğrencilerin tarihsel empati becerisi ve kültürel mirasa duyarlılık değerlerine olumlu katkı yaptığı, öğrenme sürecini eğlenceli hale getirdiği, öğrenciler tarafından daha kalıcı öğrenmeler sağladığı, ders öğrenmelerinin günlük yaşama aktarıldığı öğrenci görüşmeleri, öğrenci günlükleri ve öğretmen gözlemleri ile ortaya koyulmuştur.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre Sosyal Bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımına yönelik araştırmacı ve sınıf öğretmenlerine verilebilecek öneriler sırasıyla şunlardır:

- Web 2.0 araçları ile etkinlik hazırlama süreci uzun zaman gerektirdiği için zaman problemi yaşamamak için sürecin önceden iyi bir şekilde planlaması yapılmalıdır.
- Deney grubu öğrencilerinin gerekli temel bilgisayar ve tablet kullanma becerileri sağlanmalıdır.
- Öğrencilerde tarihsel empati becerisinin gelişmesi için öncelikle empati becerisinin gelişmesi gerekmektedir. Bu nedenle empati becerisi üzerine etkinliklere sıkça yer verilmelidir.
- Araştırmada deney grubu öğrencilerinin Tarihsel Empati Ölçeği öntest-sontest puan ortalamalarında, bilişsel ve duyuşsal alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu nedenle öğrencilerin tarihsel empati becerisini artırmak amacıyla daha uzun süreli etkinlikler planlanabilir.
- Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği ön-test son-test puan ortalamalarına göre “Merak” ve “Koruma” alt boyutlarında anlamlı fark bulunmazken “Aktarma” boyutunda fark bulunmuş. Bu nedenle etkinlikler hazırlanırken öğrencilerin “Merak” ve “Koruma” alt boyutlarında da anlamlı farklılıklar ortaya koyabilecek etkinliklere yer verilmelidir.
- Kültürel mirasa duyarlılık değeri kazandırılmasında web 2.0 araçları kullanılmasının kız öğrencilerin son test puan ortalamalarının erkek öğrencilere göre anlamlı bir şekilde yüksek çıktığı görülmüştür. Bu nedenle etkinlikler planlanırken erkek öğrencilerin de kültürel mirasa duyarlılık değeri kazanmalarına yönelik etkinlikler hazırlanmalıdır.

- Web 2.0 araçlarının öğrencilerin derslere olan ilgisini artırdığı ve derslerin eğlenceli hale gelmesini sağladığı görülmüştür. Web 2.0 araçları öğrencilerin derse aktif katılım sağlamaları amacıyla kullanılabilir.

- Somut içeriğin ağırlıklı olduğu sosyal bilgiler dersinde konuları görsel ve işitsel olarak somutlaştırmak için kullanılabilir.

Araştırma sonuçlarına göre yapılabilecek diğer çalışmalar ve araştırmacılara yönelik öneriler:

- Bu çalışmada web 2.0 araçlarının 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının tarihsel empati becerisi ve kültürel miras değerine etkisi incelenmiştir. Yapılacak olan başka çalışmalarda web 2.0 araçlarının farklı sınıf düzeyleri, farklı ünite ve kazanımlara olan etkileri incelenebilir.

- Web 2.0 araçlarının öğrencilerin tarihsel empati becerisi ve kültürel mirasa duyarlılık değerine katkı sağladığı sonucu görülmüştür. Yapılacak olan diğer çalışmalarda web 2.0 araçlarının farklı beceri ve değerlere olan etkisi incelemeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

- Web 2.0 araçları ile etkinlik hazırlama ve sunma becerileri öğrencilere ev ödevi, proje ödevi vb. şeklinde verilerek öğrencilerin bireysel başarı ve tutumlarına etkisi ölçülebilir.

- Bu araştırma kontrol grupsuz olarak planlanmıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda uygulama sürecine kontrol grubu dahil edilebilir. Kontrol grubu ve deney grubuna dahil edilecek öğrencilerin sayısı artırılabilir.

- Öğretmenlerin web 2.0 araçları kullanımı ile ilgili tutumlarını ölçmeye yönelik yeni araştırmalar yapılabilir.

- Araştırmada kullanılan web 2.0 araçları gelecekte yapılabilecek araştırmalarda değiştirilebilir ve sayısı artırılabilir.

- Bu araştırma Afyonkarahisar ili Bolvadin ilçesinde bulunan bir devlet okulunda gerçekleştirilmiştir. Yapılacak yeni araştırmalar farklı il ve ilçe merkezlerinde de yapılması araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artıracaktır.

KAYNAKÇA

- Abou Afach, S., Kiwan, E. & Semaan, C. (2018). How to Enhance Awareness on Bullying for Special Needs Students Using" Edpuzzle" a Web 2.0 Tool. *Online Submission*, 3(1), 1-7.
- Açık, İ. (2020). *İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Mirasa Duyarlılık ve Vatanseverlik Değerlerinin Biyografilerle Öğretimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Ajjan, H. & Hartshorne, R. (2008). Investigating Faculty Decisions to Adopt Web 2.0 Technologies: Theory and Empirical Tests. *The Internet and Higher Education*, 11(2), 71- 80.
- Akbaba, K. (2019). *Fen Öğretiminde Web 2.0 Uygulamalarının Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersine ve Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Akçay, A. ve Şahin, A. (2012). Webquest (Web Macerası) Öğrenme Yönteminin Türkçe Dersindeki Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 33-45.
- Akdağ, H. (2014). Sosyal Bilgilerin Tanımı, Amacı, Önemi ve Türkiye’deki Yeri. R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*(s.1- 24). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akıncı, B. G. ve Dilek, D. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temsili Resim Kullanımıyla Tarihsel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* (36), 5-23.
- Akpınar, M. ve Cantürk, A. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kültürel Farklılık, Kültürlerarası Duyarlılık Algıları ve Kültürlerarası Eğitime Yönelik Görüşleri. 444-470.
- Aksin, A. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yenilikçi Teknoloji Kullanımı. Y. Ayaydın (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Teknolojinin Kullanımı: Uzaktan Eğitim İçin Alternatifler* içinde (s. 35-61). Yeni İnsan Yayınevi.
- Alhassan, R. (2017). Exploring the Relationship between Web 2.0 Tools Self-Efficacy and Teachers' Use of These Tools in Their Teaching. *Journal of Education and Learning*, 6(4), 217-228.
- Alkan, C. (1998). *Eğitim teknolojisi*. Anı Yayıncılık.
- Almalı, H. (2020). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Coğrafya Konularının Web 2.0 Teknolojileri Kullanılarak Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Alp, Y. ve Kaleci, D. (2018). YouTube Sitesindeki Videoların Eğitim Materyali Olarak Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *International Journal of Active Learning*, 3(1), 57-68.
- Altıkulaç, A. ve Gökkaya, A. K. (2014). Tarih Öğretiminde Hatıraların Kullanımının Tarihsel Empati Becerisine Etkisi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(1), 21-35.
- Altunay, A.G. (2022) *2.0 Araçlarının Eş Zamanlı Çevrimiçi İngilizce Derslerinde Sosyal Bulunuşluğa Etkisi: Lise Öğrencileriyle Bir Çalışma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Anderson, P. (2007). Web 2.0 Nedir? Fikirler, Teknolojiler ve Çıkarımlar. *JISC Technology and Standards Watch*, 1-64

- Arabacı, A. (2021). *Web 2.0 Araçlarıyla Düzenlenen Etkinliklerin Matematik Öğretmen Adaylarının Bazı Alan Yeterliliklerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Arslan, K ve Yıldırım, M. (2021). Effect of Online Science Course Supported with Web 2.0 Tools on the Academic Achievement of Fifth Grade Students and Student Opinions. *Science Education International* 32(4), 311-322 <https://doi.org/10.33828/sei.v32.i4.6>
- Aslan, B. (2007). Web 2.0 teknikleri ve uygulamaları. *XIII. Türkiye’de İnternet Konferansı*, 351- 357.
- Ata, B. (1999). İngiltere’de Piaget ve Bruner’in Görüşlerinin İlköğretimde Tarih Öğretimine Yansıma Üzerine Bir Çalışma. *PAÜ Eğitim fakültesi Dergisi* (6), 1-9.
- Ata, F. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Web 2.0 Teknolojilerini Kullanım Durumları İle Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Atık, H. ve Avcı, F. (2021). Covid-19 Salgın Sürecinde 1. Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Uygulamaları: Eğitim Teknolojileri İle İlk Okuma-Yazma Öğretiminde Karşılaştıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri . *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 687-708. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/intjces/issue/67938/994240>
- Avcı Akçalı, A. (2015). “*Sosyal Bilgiler Dersinde Vatanseverlik Değerinin Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*,” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Avcı, M. ve Memişoğlu, H. (2016). Kültürel Miras Eğitimine İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. *İlköğretim Online*, 15(1).
- Avcı Akçalı, A. ve Baş, Ö. (2020). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Teknoloji Kullanımı Konusundaki Araştırmalar. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 81, 15-30.
- Aydın, M. (2016). Tarihsel Empatiyle Sosyal Bilgiler Öğretimi. M. A. Ramazan Sever içinde, *Alternatif Yaklaşımlarla Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 15-27). Ankara: Pegem Akademi.
- Aysal, A. (2012). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Empatiye Dayalı Rol Oynama Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Balcı, A. (2001). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler. Pegem A Yayıncılık.
- Bang, E. & Luft, J. A. (2013). Secondary Science Teachers’ use of Technology in the Classroom During Their First 5 Years. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 29(4), 118–126. doi: 10.1080/21532974.2013.10784715
- Barton, K. C. (1996). Did the Devil Just Run Out of Juice? Historical Perspective-Taking among Elementary Students. *Annual Meeting of the American Educational*.
- Batıbay, E. F. (2019). *Web 2.0 Uygulamalarının Türkçe Dersinde Motivasyona ve Başarıya Etkisi: Kahoot Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilgin, E. (2022). *2.0 Araçlarının Eğitimsel Kullanımı: En İyi Uygulamaları Tanımlayan Bir Çalışma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.

- Bolatli, Z. ve Korucu, A. T. (2018). Secondary School Students' Feedback on Course Processing and Collaborative Learning With Web 2.0 Tools-Supported STEM Activities. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 456-478.
- Bonacini, E. & Ciaccone, S. C. (2022). Gamification and Cultural Institutions in Cultural Heritage Promotion: A Successful Example From Italy. *Cultural Trends*, (31), 3-22. doi:10.1080/09548963.2021.1910490
- Bozkurt, A. (2013). Açık ve Uzaktan Öğretim: Web 2.0 ve Sosyal Ağların Etkileri. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Akdeniz Üniversitesi, 23-25 Ocak, Antalya, 23-25.
- Brooks, S. (2008). Displaying Historical Empathy: What Impact Can a Writing Assignment Have?. *Social Studies Research and Practice*, 2(3), 130-146. https://www.researchgate.net/publication/267252118_Displaying_Historical_Empathy_What_Impact_Can_a_Writing_Assignment_Have. Pdf adresinden erişilmiştir.
- Brooks, S. (2011). Historical Empathy as Perspective Recognition and Care in One Secondary Social Studies Classroom. *Theory & Research in Social Education*, 39:2, 166-202. DOI: 10.1080/00933104.2011.10473452.
- Bryant, T. (2006). Social software in academia, *EDUCAUSE Quarterly*, 29(2), 61-64.
- Buchynska D. & Gladun (2017). Tools for Inquiry Based Learning in Primary School. *Open Educational e-Environment of Modern University*, 3.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (17. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cairncross, A. M. 2014. A Glimpse of the Y-Generation in Higher Education: Some Implications on Teaching and Learning Environments. *South African Journal of Higher Education* 28(2). <https://doi.org/10.20853/28-2-341>.
- Can, B. (2021). *Fen Bilimleri Dersinde Web 2.0 Destekli Kavramsal Karikatür Kullanımının Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Cazacioc, N. (2020). Jocurile Didactice Online Wordwall si Geanially Aplicare la Chimie. Paper Presented at the Învățământ Superior: Tradiții, Valori, Perspective.
- Ceylan, Ö. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretilmesinde EBA'dan (Eğitim Bilişim Ağı) Yararlanma Düzeyleri ve Önerileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Ceylan, S. (2021). "Okul Dışı Eğitim Bağlamında Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Değerlendirilmesi", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Chaiyo Y. & Nokham, R. (2017). The Effect of Kahoot, Quizizz and Google Forms on the Student's Perception in the Classrooms Response System. Uluslararası Dijital Sanatlar, Medya ve Teknoloji Konferansı (ICDAMT), Chiang Mai, 178-182.
- Chimo, D. M. (2012). *Effects of Web 2.0 Technology on Student Learning in Science*. (Master Thesis). Montana State University, Montana.
- Coşkun, Deniz (2011). "İlköğretim Birinci Kademe 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi, Denizli İli Örneği," (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* (4. baskı). (S. B. Demir, Çev.), Ankara: Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*. Pegem Akademi.

- Creswell, J. & PlanoClark, V. L. (2007). Understanding Mixed Methods Research. In J. Creswell (Ed.), *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (pp. 1-19). Thousand Oaks, CA: Sage
- Cunningham, D. L. (2009). An Empirical Framework for Understanding How Teachers Conceptualize and Cultivate Historical Empathy in Students. *Journal of Curriculum Studies*, 41:5, 679-709, DOI: 10.1080/00220270902947376.
- Curtis, R. & Seymour, C. (2004). Louisiana Heritage Education Program And Heritage In The Classroom: Children's Attitudes Toward Cultural Heritage. *Journal of Social Studies Research*, 28 (2), 20-24.
- Çalışkan, H. (2008). Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Empatinin Kullanılmasına Yönelik Örnek Bir Uygulama: Sefer Günlükleri. International Conference on Education Science. 23-25 Haziran 2008, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, ss. 478-486.
- Çalışkan, H. ve Demir, B. (2019). Ergenlerde tarihsel empati ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish History Education Journal*, 8(1), 129-149. Doi:10.17497/tuhed.557538
- Çatak, M. (2016). Sosyal Bilgiler Programlarının Tarihi Gelişimi. S. Şimşek (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde* (ss. 2-23). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çekirdekçi, S. ve Toptaş, V. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Matematik (4. ve 5.Sınıf) Dersinde Öğretim Materyalleri Kullanımını Engelleyen Unsurlarla İlgili Görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 137-149.
- Çenesiz, M. (2020). *Web 2.0 Araçlarının Ortaöğretim 10. Sınıf Coğrafya Dersinde (Topoğrafya ve Kayaçlar) Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Çetin, S. H. (2020). *Web 2.0 Değerlendirme Araçlarının İlkokulda Etkililiğine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Çıldır, M. (2021). *Web 2.0 Araçlarının İkinci Yabancı Dil Almanca Dersinde Kullanılmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çiftci, S., Yayla, A., ve Sağlam, A. (2021). 21. Yüzyıl Becerileri Bağlamında Öğrenci, Öğretmen ve Eğitim Ortamları. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 24, 718-734.
- Çoban, O. ve Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Öğrenme Alanı, Kazanım, Kavram, Değer ve Beceri Boyutları Açısından Karşılaştırılması. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 479-505.
- Çorapçı, S. (2019). *Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Empati Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarı, Kalıcılık ve Derse Karşı Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Çulha Özbaş, B. (2009); “İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kültürel Miras Eğitimi,” *Sosyal Bilgiler Eğitimi*, (Ed.: Mustafa Safran), Pegem Akademi, Ankara.
- Davison, M. C. (2012). *It is Really Hard Being in Their Shoes: Developing Historical Empathy in Secondary School Students*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). The University of Auckland Social Sciences Institute, New Zeland.
- De Leur, T., Boxtel, C.V. & Wilschut, A. (2017). ‘I Saw Angry People and Broken Statues’: Historical Empathy in Secondary History Education. *British Journal of Educational Studies*, 65(3), 331-352.

- Demir, B. (2019). *Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Empatiye Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Tarihsel Empati Becerilerine ve Başarılarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Demir, M. K. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empati Becerilerinin İncelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (33), 107-121.
- Demirağ, A. A. (2021). *İngilizce Hazırlık Programlarındaki Öğrencilerin Web 2.0 Araçlarının Kullanımına İlişkin Tercih ve Algıları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deperlioglu, Ö. ve Köse, U. (2010). Web 2.0 Teknolojilerinin Eğitim Üzerindeki Etkileri ve Örnek Bir Öğrenme Yaşantısı. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, Muğla Üniversitesi, 10-12 Şubat, Muğla, 337-342.
- Dere, İ. ve Ateş, Y. (2020). Sosyal Bilgiler Derslerinde Teknolojik Araç ve Materyal Kullanımı: Bir Durum Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 496-514.
- Dilek, D. (2007). *Tarih Derslerinde Öğrenme Düşünce Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Dilek, D. ve Alabaş, R. (2011). Tarihsel İmgelem. M. Safran içinde, *Tarih Nasıl Öğretilir* (s. 104-110). İstanbul: Yeni İnsan Yayınları.
- Dillenburg, M. (2017). *Understanding Historical Empathy in The Classroom. Unpublishhed Doctoral Dissertation*. The Boston University. Boston, United States of America. <https://open.bu.edu/handle/2144/23247>.
- Dikmen, M., ve Tuncer, M. (2018). Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisinin Meta-Analizi: Son 10 Yılda Yapılan Çalışmaların İncelenmesi. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 9(1), 97-121.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96. doi: 10.1109/ICDAMT.2017.7904957.
- Doppen, F. H. (2000). Teaching and Learning Multiple Perspectives: The Atomic Bomb. *The Social Studies*, 91(4), 159-169.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 155-190.
- Dökmen, Ü. (2016). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dönmez, C. ve Yeşilbursa, C. C. (2014); "Kültürel Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarına Etkisi," *Elementary Education Online*, 13(2), 425-442.
- Elmas, R. ve Geban, Ö., (2012). 21. Yüzyıl Öğretmenleri İçin Web 2.0 Araçları. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(1), 243-254.
- Endacott, J.L. & Brooks, S. (2013). An Updated Theoretical and Practical Model of Historical Empathy. *Social Studies Research and Practice*, 8(1), 41-58.
- Erdoğan, A. (2022). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarına Öğretim Sürecinde Web 2.0 Araçlarını Kullandırmaya Yönelik Yapılan Bir Eğitimin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Rize.
- Europa Nostra. (2004). Heritage and Education: A European Perspective. *The Hague Forum 2004*. Web: <http://www.europanostra.org/documents/> adresinden 20 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.

- Exarchou, E., Klonari, A. & Lambrinos, N. (2015). Using A Social Web 2.0 Tool in Geography and Environmental Research Project: A Content Analysis of Greek High School Students' Learning Exchanges. *Review of International Geographical Education Online*, 5(1), 42-55.
- Farisi, M. (2016). Developingt the 21st-Century Social Studies Skills Through Technology İntegration. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 17(1), 16-30.
- Ferguson, Robert & Pye, Elizabeth (2004). "Our Students and Ourselves: Approaching a Course Design," *Iccrom*, http://www.iccrom.org/eng/02info_en/02_04pdfpubs_en.shtml, (ErişimTarihi:26.03.2023).
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2006). How to Design and Evaluate Research Education (6. bs.). Boston: McGraw-Hill.
- Foster, S. J. (1999). Using Historical Empathy to Excite Students about the Study of History: Can You Empathize with Neville Chamberlain. *The Social Studies*, 90(1), 18-24.
- Genç, Z. (2010). Web 2.0 Yeniliklerinin Eğitimde Kullanımı: Bir Facebook Eğitim Uygulama Örneği. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Muğla Üniversitesi*, 10-12 şubat, Muğla, 237-242.
- Giliberto, F. & Labadi, S. (2022) Harnessing Cultural Heritage for Sustainable Development: An Analysis of Three İnternationally Funded Projects in MENA Countries, *International Journal of Heritage Studies*, 28(2), 133-146,
- Ginzarly, M. & Srour, F. J. (2022). Cultural Heritage Through the Lens of COVID-19. *Poetics*, 92, 101622. doi:10.1016/j.poetic.2021.101622
- Google (2022). Tanıtım. https://www.google.com/intl/tr_tr/forms/about/ adresinden 28.09.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Glover, M. J. (2020). Google Forms can Stimulate Conversations in Discussion-Based Seminars an Activity Theory Perspective. *South African Journal of Higher Education*, 34(1), 99–115. Erişim adresi <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=94c29799-057945a5-b81d-b3a72d48cdcc%40pdc-v-sessmgr02>
- Göksun, D. O., Filiz, O. ve Kurt, A. A. (2018). Eğitim Çantası: Web 2.0 Araçlarını Kategori Bazlı Sunan Sosyal Bir Web Sitesinin Geliştirilmesi. *Ege Eğitim Dergisi / Ege Journal of Education*, 19(2), 505-533.
- Gömlüksiz, M. N. ve Pullu, E. K. (2017). Toondoo ile Dijital Hikâyeler Oluşturmanın Öğrenci Başarısına ve Tutumlarına Etkisi. *Electronic Turkish Studies*, 12(32).
- Gül, R. (2022). Güneş, Dünya ve Ay Üñitesinde Web 2.0 Araçlarıyla Desteklenen Çevrimiçi Eğitimin Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Kavramsal Başarılarına, Fen Bilimleri Dersine İlişkin Tutum ve Öz Düzenleme Algılarına Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Gülsoy, V. G. B., Taylan, B. D. ve Yakin, İ. (2014). Students'internet and Web 2.0 use: A Case of Burdur's Middle Schools. *The Eurasia Proceedings of Educational and Social Sciences*, 1, 435-440.
- Gün, S. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Web 2.0 Sesli ve Görüntülü Görüşme Uygulamalarının (Skype) Konuşma Becerisine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

- Gündüzalp, C. (2021). Web 2.0 Araçları ile Zenginleştirilmiş Çevrimiçi Öğrenmenin Öğrencilerin Üst Bilişsel ve Yaratıcı Düşünme Becerilerine Etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(3), 1158-1177.
- Güneş Uça, E. P. (2016). Toplumsal Değişim, Teknoloji ve Eğitim İlişkisinde Sosyal Ağların Yeri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 191-206.
- Gürgil, F. (2019). Effects of Using WebQuest and Animation on Academic Achievement and Retention in Social Studies Education. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 728-749.
- Gürsoylar, G. (2019). *Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kültür ve Miras Öğrenme Alanının Öğretiminde Tarihsel Empatinin Kullanılması: Bir Eylem Araştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, İ. (2014). Tarih Dersinde Geliştirilecek Beceriler. İ. Güven , F. Bıkmaz , C. D. İşcan, ve S. Keleşoğlu içinde, *Tarih Öğretimi Kuram ve Uygulama* (ss. 75-93). Ankara: Pegem Akademi
- Halaç, H. H., Gürdoğan Bayır, Ö. ve Çengelci Köse, T. (2021). İlkokul Öğrencilerine Yönelik Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(31), 197-218. <https://doi.org/10.35675/befdergi.810944>.
- Hall, A. N. (2015). *Technological, Pedagogical and Content Knowledge (TPACK) for Web 2.0 Tools*. (Unpublished PhD Thesis). Morehead State University, Morehead.
- Haviland, W.A. (2002). *Kültürel Antropoloji*. (H. İnanç ve S. Çiftçi, Çev.), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Hoffman, ML (1979). Ahlaki Düşünce, Duygu ve Davranışların Gelişimi. *Amerikalı Psikolog*, 34 (10), 958-966. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.958>
- Holcomb, L. B. & Beal, C. M. (2010). Capitalizing on Web 2.0 in the Social Studies Context. *TechTrends*, 54(4), 28-33. <https://www.ericdigests.org/pre-929/heritage.htm>
- Huijgen, T., van Boxtel, C., van de Grift, W. & Holthuis, P. (2017). Toward Historical Perspective Taking: Students' Reasoning When Contextualizing the Actions of People in The Past. *Theory & Research in Social Education*, 45(1), 110-144.
- Hunter, K. (2008). Heritage Education in Social Studies.
- İnan, S. (2019). Sosyal Bilgiler Eğitimi: Nedir, Ne Zaman ve Neden? S. İnan (Ed.), *Sosyal Bilgiler Eğitime Giriş: Kavramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler İçinde* (ss. 1-20). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Jensen, J. (2008). Developing Historical Empathy Through Debate: An Action Research Study. *Social Studies Research and Practice*, 3(1), 55-66.
- John I. & Cherian M. J. (2018). The Scope of Integration of Web 2.0 Tools in a Social Science Classroom. *J Adv Res Eng & Edu* 2018; 3(2): 35-38.
- Johnson, R. B. & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. *Educational researcher*, 33(7), 14-26.
- Kabapınar, Y. (2005). Uygulama ve Değerlendirme Ölçütleriyle Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilecek Bir Öğretim Yöntemi Olarak Empati. *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi* (3), 119-142.
- Kahyaoğlu, M. (2011). İlköğretim Öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersinde Yeni Teknolojileri Kullanmaya Yönelik Görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 79-96.
- Kamar, P. (2021). *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Web 2.0 Araçlarının Öğrencilerin Derse Yönelik Tutumlarına ve Motivasyonel Stratejilerine Etkisi*.

- (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Karabağ, Ş. G. (2003). *Öğretilebilir ve Bilişsel Bir Beceri Olarak Tarihi Empati*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karaçalı Taze, H. (2018). *Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Bir Sosyal Bilgiler Ünitesi Tasarımı ve Öğretimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karamustafaoğlu, O., ve Kılıç, M. F. (2020). Eğitsel Oyunlar Üzerine Yapılan Ulusal Bilimsel Araştırmaların İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 1-25.
- Kaygısız, N. (2019). *Tarihsel Empati Etkinlikleriyle İşlenen Sosyal Bilgiler Derslerinin Öğrenci Ürün ve Görüşlerine Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kaynar, T. (2019). *Web 2.0 Araçlarının Yabancı Dil Öğretiminde Kullanımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kekeç Morkoç, D. ve Erdönmez, C. (2015). Web 2.0 Uygulamalarının Eğitim Süreçlerine Etkisi: Çanakkale Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(3), 335-346.
- Keleş, H. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Teknopedagojik Alan Bilgisi Yeterlilikleri ve Web 2.0 Teknolojileri Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Keskin, A. (2021). *Web 2.0 Uygulamalarının Öğrencilerin Türkçe Dersindeki Akademik Başarılarına ve Türkçe Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Keskin, Y., Keskin, S. C. ve Kırtel, A. (2019). Sociocultural Education and Empathy in Early Childhood: Analyzing the Battle of Gallipoli. *Social Behavior and Personality: An international journal*, 47(3).
- Kılcan, B. ve Akbaba, B. (2013); Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kültürel Mirasa Duyarlılık Değerine İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi, *Zeitschrift für die Welt der Türken. Journal of World of Turks*, 5(3), 113-137.
- Kılınç, S. N. (2022). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğrencilerin Geliştirdiği Coğrafi Konum Etkinlikleri ile Mekanı Algılama Düzeylerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Kırbaş, Ö. (2021). *Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Web 2.0 Araçları Kullanımlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Korucu, A. T. ve Karalar, H. (2017). Sınıf Eğitimi Öğretim Elemanlarının Web 2.0 Araçlarına Yönelik Görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 456-474.
- Koroğlu, Y. (2019). *Bilgisayar Destekli Kavram Karikatürleri ve Kavramsal Değişim Metinlerinin Kavram Yanılgılarını Giderme Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Kösem, M. A. (2019). *Ortaokul Öğrencilerinin okuldaki Pozitif Yaşantıları ile Okuldan Beklentilerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

- Köstüklü, N. (2014). *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*. Konya: Çizgi Yayınları.
- Köstüklü, N. (2019). Tarih Öğretiminde Kavramların Yeri ve Önemi; Problemler ve Öneriler. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 35(100), 309-324.
- Kurtoğlu, U. (2021). *Web 2.0 Araçları Yoluyla Kelime Öğretimi: Kahoot! ve Quizlet Karşılaştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Lazarakou, E. D. (2008). Empathy as a Tool for Historical Understanding: An Evaluative Approach of the Ancient Greek Primary History Curriculum. *International Journal of Social Education*, 23, 27-50. <https://eric.ed.gov/?id=EJ944023> pdf adresinden erişilmiştir
- Lydon, J. (2019). Feeling For The Deep Past: Archeological and Historical Empathy. *Avustralian Archeology*, 85(1), 2-14.
- McLoughlin, C. & Lee, M. (2007). Social Software and Participatory Learning: Pedagogical Choices With Technology Affordances in the Web 2.0 Era. *Paper presented at the meeting of Ascilite, Singapore*.
- Metin, E. (2018). *Eğitimde Teknoloji Kullanımı Öğretmen Eğitim: Bir Durum Çalışması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Metzger, S.A. (2012). The Borders of Historical Empathy: Students Encounter the Holocaust Through Film. *Journal of Social Studies Research*, 36(4), 387-410.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook, Second Edition*, California: Sage Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017a). Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine. Ankara: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (ilkokul ve ortaokul, 4, 5, 6 ve 7. sınıflar). Ankara: MEB
- Morkoç, D. K. ve Erdönmez, C. (2014). Web 2.0 Uygulamalarının Eğitim Süreçlerine Etkisi: Çanakkale Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokul Örneği. *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 5(15), 25-48.
- Norton, P. & Hathaway, D. (2008). On its Way to K-12 Classrooms Web 2.0 Goes to Graduate School. *Computers in the Schools*, 25(3-4), 163- 180. <https://doi.org/10.1080/07380560802368116>
- Oblinger, D. G. (2004). The next generation of educational engagement. *Journal of Interactive Media in Education*, 2004(1), 10.
- O'Reilly, T. (2005). What is Web 2.0: design patterns and business models for the generation of software. *Communications and Strategies*. 1(3), 17-37.
- Oliver, K. (2007). Leveraging Web 2.0 in the Redesign of a Graduate-Level Technology Integration Course. *TechTrends*, 51(5), 55-61.
- Orhan, D., Kurt, A. A., Ozan, Ş., Vural, S. S. ve Türkan, F. (2014). Ulusal Eğitim Teknolojisi Standartlarına Genel Bir Bakış. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 65-79.
- Özel, E. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretim Teknolojilerine Yönelik Tutum ve Davranışları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(31), 129-144.
- Özipek, K. (2019). *Padlet Uygulamasının Öğrencilerin Akademik Başarıları İle Teknolojiye ve Türkçe Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, C., Keskin, S. ve Keskin Y. (2004). İlköğretim Okulu 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerinde Materyal/Teknoloji Kullanım Durumu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19, 107-120.

- Öztürk, Ö. K. ve Tetik, E. (2015). Sosyal Ağ Destekli Bilişim Teknolojileri Eğitiminin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi. *Education Sciences*, 10(3), 151-168.
- Özudoğru, Ş. (2014). Bir Web 2.0 Uygulaması Olarak Bloglar: Blogların Dinamikleri ve Blog Alemi. *Türkiye Online Tasarım Sanat ve İletişim Dergisi*. 4(1), 36-50.
- Páez Espitia, L. E. & Mercado Castro, E. C. (2021). *Fortalecimiento De La Lectura Comprensiva Mediante El Recurso Educativo Digital Educaplay En Segundo Grado De La Institución Educativa Distrital Camilo Torres De Barranquilla*. (Master's thesis), Universidad de Cartagena.
- Palaigeorgiou, G. & Grammatikopoulou, A. (2016). Benefits, Barriers and Prerequisites for Web 2.0 Learning Activities in the Classroom: *The View of Greek Pioneer Teachers*. *Interactive Technology and Smart Education*, 13(1), 2–18. doi:10.1108/ITSE-09-2015-0028
- Palli, S. (2020). *The use of technology and Web 2.0 tools in English Language Teaching and Learning*. (Master Thesis). Aristotle University Faculty of Economic and Political Sciences, Salomiki.
- Pede, J. (2017). *The Effects of the Online Game Kahoot on Science Vocabulary Acquisition*. Rowan University.
- Perikleous, L. (2019). 'Because They Believed': Students' Ideas of Historical Empathy in Greek Cypriot Primary Education. *History Education Research Journal*, 16(2), 195-208.
- Perron, B. E., & Stearns, A. G. (2011). A Review of a Presentation Technology: Prezi. *Research on Social Work Practice*, 21(3), 376–377. <https://doi.org/10.1177/1049731510390700>
- Perrotta, K.A., & Bohan, C.H. (2018). More Than A Feeling: Tracing the Progressive Era Origins of Historical Empathy in the Social Studies Curriculum, 1890–1940s. *The Journal Social Studies Research*, 42(1), 27-37.
- Pişmek, N. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programına İlişkin Beklentilerinin Belirlenmesi*. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Rahmawati, A. P. & Wijayanti, P. R. (2022). Implementing Joyful Learning Strategy Using Wordwall in Order to Improve Reading Comprehension Skills. *Proceedings Series on Physical & Formal Sciences*, 3, 32-35.
- Sadaf, A., Newby, T. J. & Ertmer, P. A. (2016). An Investigation of the Factors That Influence Preservice Teachers' Intentions and Integration of Web 2.0 Tools. *Educational Technology Research and Development*, 64(1), 37-64.
- Safran, M. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış*. Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi, B. Tay ve A. Öcal (Editörler). (İkinci Baskı), s. 2- 16. Ankara: Pegem Akademi.
- Saeed, N., Yang, Y. & Sinnappan, S. (2009). Emerging Web Technologies in Higher Education: A Case of Incorporating Blogs, Podcasts and Social Bookmarks in a Web Programming Course Based on Students' Learning Styles and Technology Preferences. *Journal of Educational Technology & Society*, 12(4), 98-109.
- Sağlam, H. İ. (2010). Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretim Materyalleri Ölçeği Çalışması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 89-99.
- Sarı, E. (2019). *Web 2.0 Uygulamalarına Göre Tasarlanmış Fen Bilimleri Dersinin Etkililiğinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Savenije G. M. & Bruijn P. D. (2017). Historical Empathy in a Museum: Uniting Contextualisation and Emotional Engagement, *International Journal of Heritage Studies*, 23:9, 832-845. DOI: 10.1080/13527258.2017.1339108.

- Selanik Ay, T. ve Kurtde Fidan, N. (2013). Öğretmen Adaylarının “Kültürel Miras” Kavramına İlişkin Metaforları. *Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 1135-1152.
- Selçuk, Z. (2016). *Eğitim psikolojisi* (22.Baskı). Nobel Yayıncılık.
- Somyürek, S. (2014). Öğrenme Sürecinde Z Kuşağının Dikkatini Çekme: Artırılmış Gerçeklik. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 4(2). 63-80
- Soylu, M.S. (2019). *Artırılmış Gerçeklik Uygulamalarına Yönelik Eğitim Programının Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Tutum ve Görüşlerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Soylu, S. (2020). *Deyim Öğretiminde Kavram Karikatürü Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi (Toondoo Uygulaması Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Suci, D. N. (2020). Revealing Efl Students’responses on the Use of Socratic in Reading Activity. *Abjadia*, 5(2), 122-131.
- Şahin, S. (2021). *Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Tarihsel Empati Deneyimlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sinop.
- Şahin, S. ve Aktın, K. (2022). Tarihsel Empati Etkinliklerinin Bir Tarihsel Empati Modeli Çerçevesinde İncelenmesi. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 230-252. doi:10.30900/kafkasegt.947441
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). Allyn and Bacon.
- Taşdemir, M. (2018). *Ortaokul Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Metinlerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Değeri Açısından İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Tay, B. (2017). 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programının Karşılaştırılması. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 27, 461-487.
- Tay, B. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretiminin Düny Bugünü ve Yarını. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri İçinde* (s.1-16). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Teo, T., Sang, G., Mei, B. & Hoi, C. K. W. (2019). Investigating Pre-Service Teachers’ Acceptance of Web 2.0 Technologies in Their Future Teaching: A Chinese Perspective. *Interactive Learning Environments*, 27(4), 530-546.
- Turhan, O. ve Baş, B. (2017). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisine Yönelik Web 2.0 Araçları: Poll Everywhere Örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1233-1248.
- Türker, M. S. (2019). Blog Kullanımının Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Okumaya Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(2), 199-210.
- Türkoğlu, A. (2022). *4. Sınıf Türkçe Dersine Yönelik Geliştirilen Web 2.0 Araçlarının Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçları ile Çevrim İçi Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Ünlüer, G. (2018). Sosyal Bilgiler Dersinde Kültür Öğretiminde Türkülerden Yararlanma. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 581-594.
- Yalçın, S. (2022). *Arapça Kelime Öğretiminde Kullanılabilecek Web 2.0 Araçları ve Arapça Öğretmenlerinin Bu Araçlara Yönelik Algıları*. (Yayımlanmamış Yüksek

- Lisans Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yazıcı, S., Ocak, İ. ve Bozkurt, M. (2021). Web 2.0 Araçları ile İlgili Eğitim Çalışmalarının İncelenmesi. *JRES*, 8(2), 474-487. <https://doi.org/10.51725/etad.1009299>
- Yeager, E. A., & Foster, S. J. (2001). The Role of Empathy in the Development of Historical Understanding. In O. L. Davis Jr., E. A. Yeager, & S. J. Foster (Eds.), *Historical Empathy and Perspective Taking in the Social Studies* (pp. 13-20). Lanham: Rowman & Littlefield.
- Yeşilbursa, C. C. (2013). Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Görüşleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 405-420
- Yesiltas, E. (2016). An Analysis of Social Studies Teachers' Perception Levels Regarding Web Pedagogical Content Knowledge. *International Education Studies*, 9(4), 108-123.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (11.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (2020) 7. Sınıf Işığın Madde İle Etkileşimi Ünitesinde Web 2.0 Araçlarının Kullanılmasının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Teknoloji İle Kendi Kendine Öğrenme Düzeylerine ve Fene Yönelik Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Yıldırım, M. ve Gürleroğlu, L. (2022). A Teaching Suggestion in the COVID-19 Disease Pandemic Period: The Educational Website Enriched by Web 2.0 Tools. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies*, 17(2), 1-17.
- Yılmaz, İ. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Web 2.0 Araçlarının Kullanımının Akademik Başarı ve Derse Yönelik Tutuma Etkisinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Yılmaz, K. (2011). Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretiminde Tarihsel Empati: Geçmiş Geçmişteki İnsanların Gözüyle Bakabilme Becerisi. A.Sümbül, H. Akdağ (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar II* (s.11-33). Ankara. PegemA.
- Yüksel, A. (2004). Empati Eğitim Programının İlköğretim Öğrencilerinin Empatik Becerilerine Etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 341-354.
- Zengin, Y., Bars, M. ve Şimşek, Ö. (2017). Matematik öğretiminin biçimlendirici değerlendirme sürecinde Kahoot! ve Plickers uygulamalarının incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(2), 602-626.
- Zhang, J. (2009). *Education about Protecting Consciousness of Cultural Objects in History Teaching in Middle School*. (Unpublished Master Thesis). Northeast Normal University, Peoples Republic of China.

EKLER DİZİNİ

	Sayfa
Ek 1. Tarihsel Empati Ölçeği.....	99
Ek 2. Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği.....	100
Ek 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	101
Ek 4. Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı	102
Ek 5. Araştırma İzni.....	103
Ek 6. Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu.....	106
Ek 7. Araştırmada Kullanılan Ölçekleri Kullanma İzni.....	107
Ek 8. Araştırmada Kullanılan Öğrenci Günlük Örneği.....	108
Ek 9. Öğrenciler Tarafından Hazırlanan Web 2.0 Etkinliklerine Ait Fotoğraflar.....	109

Ek 1. Tarihsel Empati Ölçeği

Ek 2. Kültürel Mirasa Duyarlılık leği

Ek 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Ek 4. Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı

Ek 5. Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 15.11.2021-59520

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-70813604-100-59520
Konu : Araştırma İzni - Bünyamin MERT

15.11.2021

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 01.11.2021 tarihli ve 31709271-300-E.56575 sayılı yazı.
b) 12.11.2021 tarihli ve E-49809702-605.01-36830332 sayılı yazı.

Enstitünüz Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bünyamin MERT'in, "Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Empati ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Kazanımlarına Etkisinin İncelenmesi" konulu tez çalışmasına ilişkin Afyonkarahisar Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün ilgi (b) sayılı yazısının bir sureti ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Murat PEKER
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:İlgi (b) Sayılı Yazı (31 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSV5H5Y3F0

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/afyon-kocatepe-universitesi-ebys?eD=BSD5H5Y5U0&eS=59520>

Adres: Afyon Kocatepe Üniversitesi Ahmet Necdet Sezer Kampüsü Rektörlük Binası B Blok Kat: 1
Afyon
Telefon: 0272 218 11 95 - 0272 218 12 05 Faks: 0272 218 12 77
e-Posta: gensek@aku.edu.tr
Kep Adresi: aku@hs01.kep.tr

Bilgi için: Serpil Kılıç
Unvanı: Büro Personeli

Ek 5. (Devamı)

AKÜ Evrak Tarih ve Sayısı: 12.11.2021-594

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-49809702-605.01-36830332
Konu : Bünyamin MERT'in Araştırma İzni

12.11.2021

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: a) Valilik Makamı'nın 12/11/2021 tarihli ve 36810573 sayılı Oluru.
b) 02/11/2021 tarihli ve E.56697 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bünyamin MERT'in "Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Empati ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Kazanımlarına Etkisinin İncelenmesi" konulu tez çalışmasında kullanılmak üzere 2021-2022 Öğretim Yılı içinde Müdürlüğümüze bağlı ilgi (b) yazı ekinde belirtilen okulda öğrenim gören öğrencilere ve velilere araştırma çalışması yapılabilmesine dair ilgi (b) talebinde bulunulmuştur.

Müdürlüğümüz AR-GE Birimi tarafından "Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü" 21/01/2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı yazısı ile yayımlanan 2020/2 No'lu Genelge doğrultusunda incelemiş olup ilgi (a) "Valilik Oluru" ve onaylanmış veri toplama aracı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Metin YALÇIN
İl Millî Eğitim Müdürü

Not: 1- Anket çalışmalarında Müdürlüğümüz tarafından onaylanmış (mühürlü) veri toplama araçlarının çoğaltılarak kullanılması zorunludur.
2- Çalışmalar tamamlandıktan sonra sonuçlarının birer örneğinin İl Millî Eğitim Müdürlüğüne teslim edilmesi zorunludur.

EKLER:

- Makam Onayı.
- Onaylanmış Veri Toplama Aracı.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ Ar-Ge Karaman İş
Merkezi/AFYONKARAHİSAR
Telefon No : (0 272) 214 24 28
E-Posta: afyonstrateji@gmail.com
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: TOLGA YEŞİLÇAYIR
Unvan : Memur
İnternet Adresi: <http://afyonarge.meb.gov.tr/>
Faks: (0 272) 2137605

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 2fa3-9ed7-32d4-8e98-b8bc kodu ile teyit edilebilir.

Ek 5. (Devamı)

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-49809702-605.01-36810573
Konu : Bünyamin MERT'in Araştırma İzni

12/11/2021

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) Afyon Kocatepe Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 02/11/2020 tarihli ve E.56697 sayılı yazısı.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bünyamin MERT'in "Sosyal Bilgiler Dersinde Web 2.0 Araçları Kullanımının Öğrencilerin Tarihsel Empati ve Kültürel Mirasa Duyarlılık Kazanımlarına Etkisinin İncelenmesi" konulu tez çalışmasında kullanılmak üzere 2021-2022 eğitim-öğretim dönemi içinde Müdürlüğümüze bağlı ilgi (b) yazı ekinde ismi belirtilen okulda öğrenim gören öğrencilere ve velilere ilgi (a) genelgenin hükümleri doğrultusunda anket çalışması yapması, çalışmaları tamamladıktan sonra sonuçlarının birer örneğini İl Milli Eğitim Müdürlüğüne teslim etmesi şartıyla, araştırma yapmaları Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Metin YALÇIN
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
12/11/2021

Nurullah KAYA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
- İlgi Yazı ve Ekleri (29 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ Ar-Ge Karaman İş
Merkezi/AFYONKARAHİSAR
Telefon No : (0 272) 214 24 28
E-Posta: afyonstrateji@gmail.com
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: TOLGA YEŞİLÇAYIR
Unvan :Memur
İnternet Adresi: <http://afyonarge.meb.gov.tr/>
Faks: (0 272) 2137605

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4ca2-29f8-393a-88ea-169c kodu ile teyit edilebilir.

Sizi Bünyamin MERT tarafından yürütülen ‘‘Sosyal bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının öğrencilerin tarihsel empati ve kültürel mirasa duyarlılık kazanmalarına etkisinin incelenmesi’’ başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde web 2.0 araçları kullanımının öğrencilerin tarihsel empati becerileri ve kültürel mirasa duyarlılık değerine yönelik etkisini belirlemektir. Araştırmada sizden tahminen 75 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmanın nicel boyutunda 12 maddeden oluşan Tarihsel Empati  leği ve 13 maddeden oluşan Kültürel Mirasa Duyarlılık  leği kullanılacaktır. Nitel boyutunda 4.sınıf öğrencileri ile görüşme yapılacaktır. Görüşme ses kaydedici kayıt cihazı ile kaydedilecektir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 15 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için ‘‘ortak katılımcı havuzuna’’ aktarılabılır. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya bunyaminmert@gmail.com e-posta adresi ve 0507 698 69 69 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Kişi ve kurumları aşağılayan, rencide eden veya hakaret içeren cevaplar değerlendirilmeye alınmayacaktır. Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcılar İçin:

Katılımcının :

Adı-Soyadı:

İmzası: İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin;

Veli veya Vasisinin

Adı Soyadı:

İmzası:

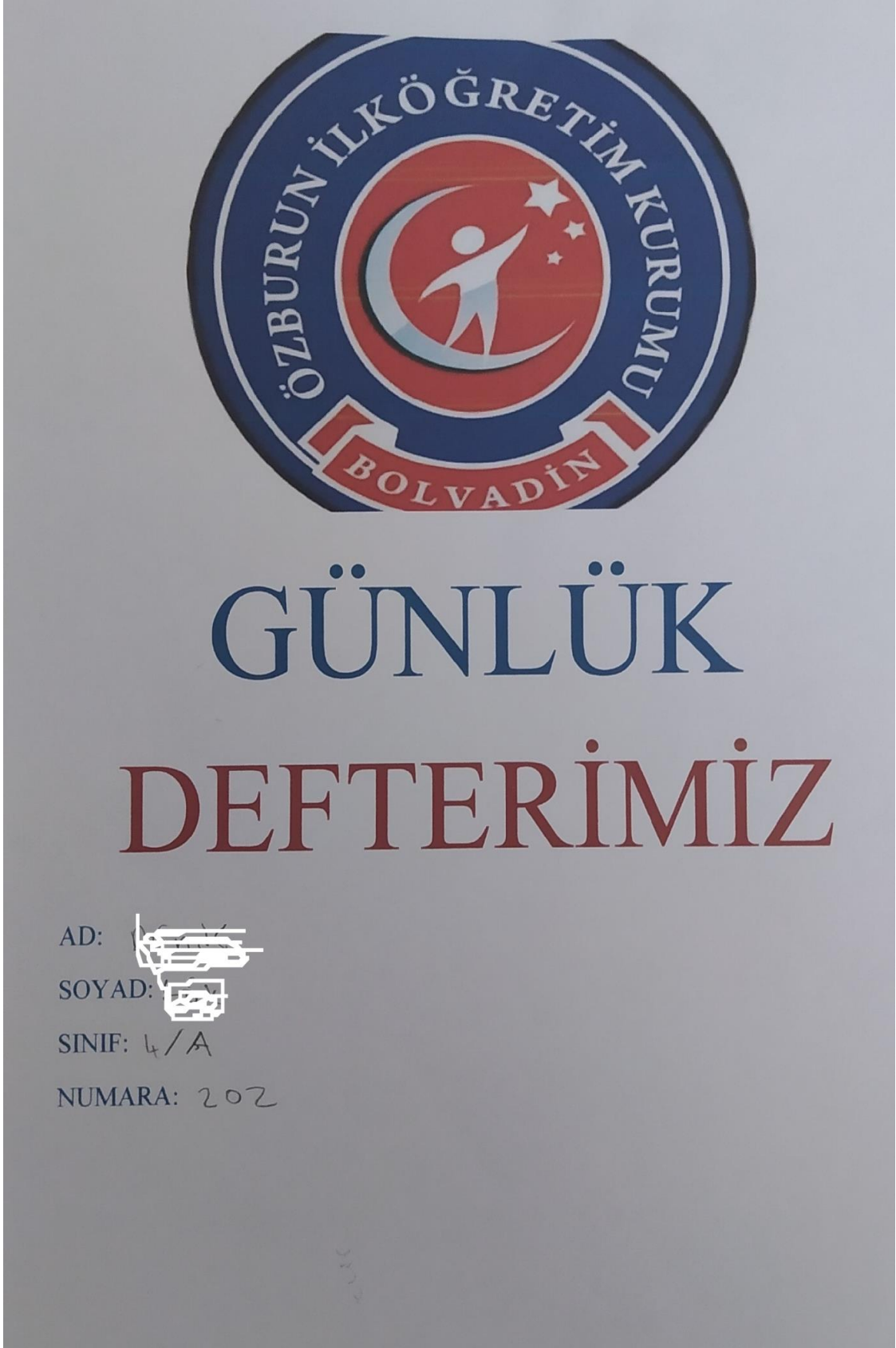
Araştırmacının

Adı-Soyadı:

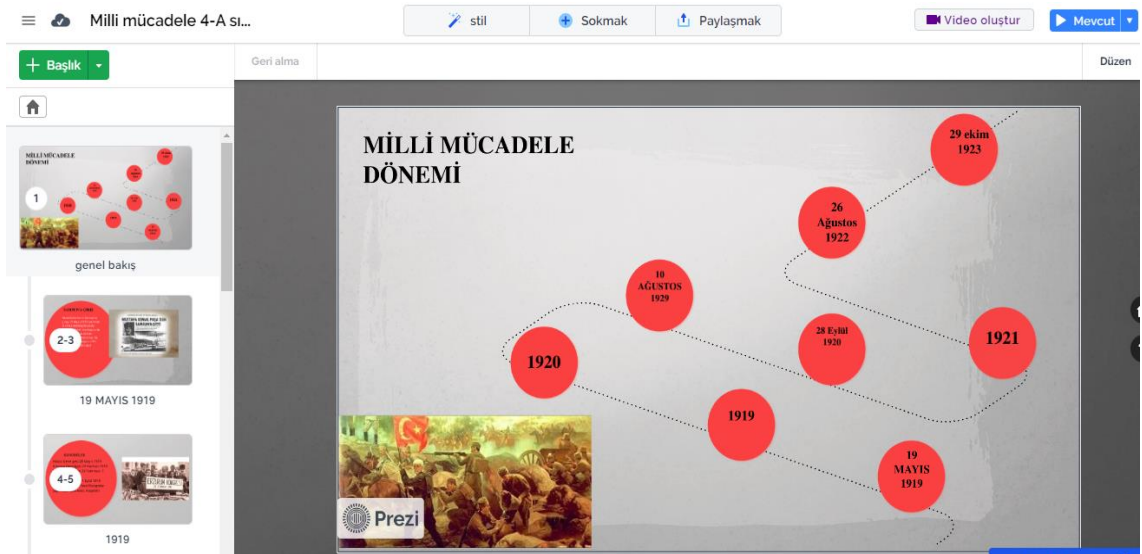
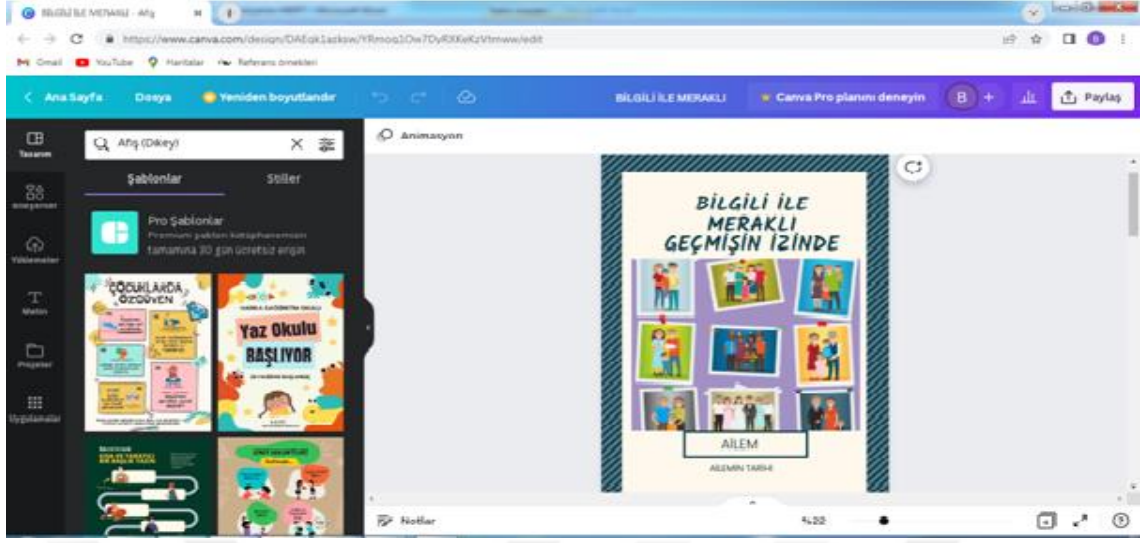
İmzası:

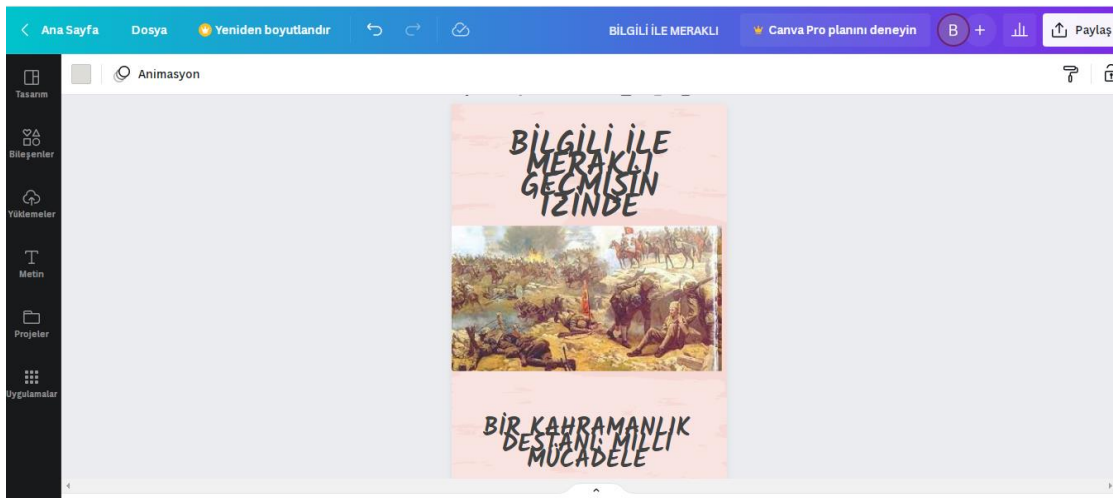
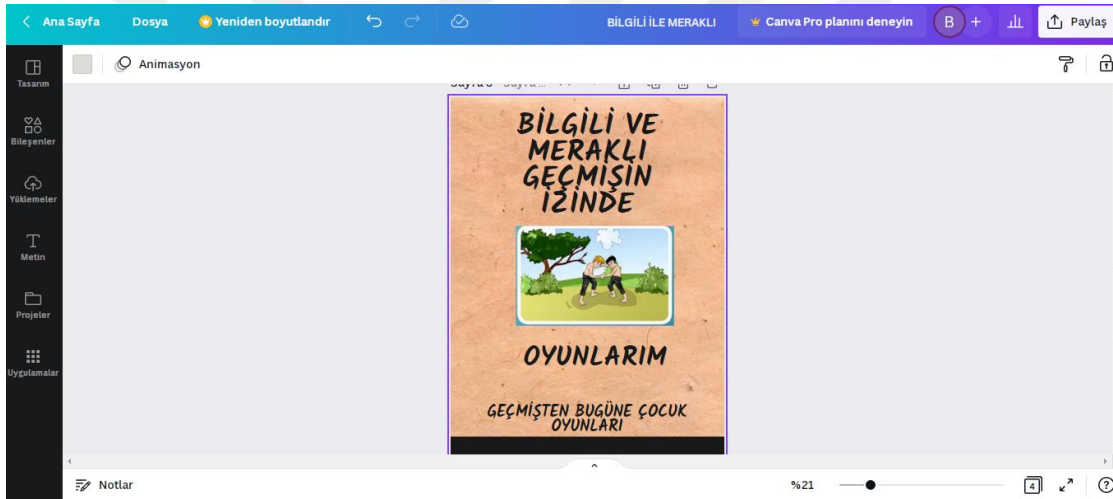
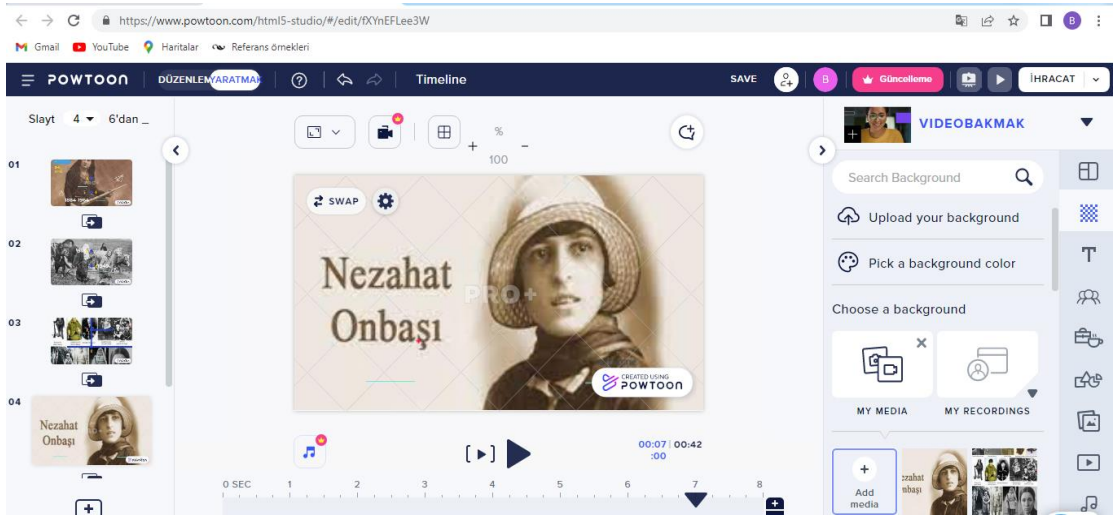
Ek 8.

Ek 9. Öğrenciler Tarafından Hazırlanan Web 2.0 Etkinliklerine Ait Fotoğraflar

Ek 9. (Devamı)

Ek 9. (Devamı)

Wordwall Daha iyi dersleri daha hızlı oluşturun

Anasayfa Özellikler Etkinliklerim Sonuçlarım Etkinlik Oluştur Yükselt

0:04 ✓ 0

Aile tarihi ile ilgili araştırma yapmak isteyen bir öğrenci hangi kaynaktan yararlanabilir?

A Gazete B Tarih Atlası C Aile Büyüklükleri D Hikaye Kitapları

İnteraktifler: Test, Gameshow t, Kutuyu aç, Labirent kovalama, Uçak, Tümünü göster

Aile Tarihi Özburun İlkokulu

İçeriği Düzenle İçeriği Ver Verilebilir Daha fazla

Milli Mücadele Edit

GÖRDESLİ MAKBULE

Makbule Hanım daha bir yıllık evli iken eşinin yanında Milli Mücadele'ye katılmıştır. 15 Mayıs 1919 tarihinde Yunan ordusunun İzmir'i işgaliyle Batı Anadolu'yu işgale başlaması sonucu 7 Kasım 1921'de kocası Halil Efe ile Türk çetelerine katıldı. Yunan kuvvetleriyle çıkan çatışmalarda bulundu. Yunanlar Sakarya Muharebesi'ni kaybederek Afyon mevzilerine çekildiklerinde, bir taraftan da Halil Efe'nin Gördes-Sındırgı-Akhisar bölgesinde faaliyet gösteren çetesinin saldırıları ile karşılaşılıyorlardı. Kocayayla baskınında geri çekilen silah arkadaşlarına cesaret vermek için hızla öne atılınca başından vurularak şehit olmuştur.

Prezi

Aile Tarihi Düzenlemek

AİLE TARİHİ

Aile, kökleri geçmişe uzanan toplumsal bir kurumdur. Aile tarihi de üyesi olduğumuz ailenin geçmişinin ayrıntılı olarak incelenmesidir.

Ailelerin tarihi, akrabalık ilişkileri, evlilikler, doğumlar, ölümler ve göçlerden oluşur.

Prezi

Ek 9. (Devamı)

Wordwall Daha iyi dersleri daha hızlı oluşturun

Anasayfa Özellikler Etkinliklerim Sonuçlarım Etkinlik Oluştur Yükselt

0:12 ✓ 0

Aşağıdakilerden hangisi geleneksel çocuk oyunlarından değildir?

A Körebe B Mendil Kapmaca C Basketbol D Bezirganbaşı

Çocuk Oyunları Özburun İlkokulu

Paylaş

Şablonu değiştir

İTERAKTİFLER

- Test
- Gameshow te
- Kutuyu aç
- Labirent kovalamaca
- Uçak

Tümünü göster

Ek 9. (Devamı)

Wordwall Daha iyi dersleri daha hızlı oluşturun

Anasayfa Özellikler Etkinliklerim Sonuçlarım **Etkinlik Oluştur** Yükselt

0:11 0

Yukarıdaki eşyalardan hangileri milli kültürümüzü yansıtan eşyalardandır?

I. El oyması çeyiz sandığı
II. Üzeri Türk motifleri ile süslü el dokuması halı
III. Üzeri ışıklarla süslü yılbaşı ağacı

A Yalnız I
B I ve II
C II ve III
D I, II ve III

Milli Kültür Özburun İlkokulu

Paylaş

Şablonu değiştir

İTERAKTİFLER

Test
Gameshow b
Kutuyu aç
Labirent kovalamaca
Uçak
Tümünü göster

Wordwall Daha iyi dersleri daha hızlı oluşturun

Anasayfa Özellikler Etkinliklerim Sonuçlarım **Etkinlik Oluştur** Yükselt

0:19

Mili mücadele dönemi soruları

Batı cephesinin komutanı kim?
Doğu cephesinin komutanı kim?
TBMM ne zaman açıldı?
Ermeniler nereyi işgal etti?
İngilizler nereyi işgal etti?
Yunanlılar nereyi işgal etti?
Fransızlar nereyi işgal etti?
Milletler Cemiyeti'nin amacı neydi?
Milletler Cemiyeti'nin ilk başkanı kimdi?
Milletler Cemiyeti'nin ilk toplantısı nerede yapıldı?
Milletler Cemiyeti'nin ilk toplantısına katılan ülkeler hangileriydi?
Milletler Cemiyeti'nin ilk toplantısında hangi kararlar alındı?
Milletler Cemiyeti'nin ilk toplantısında hangi kararlar alınmadı?
Milletler Cemiyeti'nin ilk toplantısında hangi kararlar alınmadı?
Milletler Cemiyeti'nin ilk toplantısında hangi kararlar alınmadı?

Sürdür Ortadan kaldır

4.sınıf milli dönemi Özburun İlkokulu

Paylaş

Şablonu değiştir

İTERAKTİFLER

Çarkfelek
Rastgele kart
Kutuyu aç
Tümünü göster